

T. C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI
YENİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

23 NUMARALI VE 1573-1574 TARİHLİ
MÜHİMME DEFTERİ/s. 156-220
(ÖZET- TRANSKRİPSİYON-DİZİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Ü. Ayşegül HÜSEYNİKLİOĞLU

HAZIRLAYAN
Hülya ÖZER

ELAZIĞ-2018

T. C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI
YENİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

23 NUMARALI VE 1573-1574 TARİHLİ
MÜHİMME DEFTERİ/s. 156-220
(ÖZET- TRANSKRİPSİYON-DİZİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül HÜSEYİNKLİOĞLU

HAZIRLAYAN
Hülya ÖZER

Jürimiz, ... / ... / 2018 tarihinde yapılan Tez savunma sınavı sonunda yüksek lisans tezini oy çokluğuyla / oy birliğiyle başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

1.
2.
3.

F.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ... / ... / 2018 tarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ömer Osman UMAR
Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****23 Numaralı ve 1573-1574 Tarihli Mühimme Defteri/s. 156-220****(Özet- Transkripsiyon-Dizin)****Hülya ÖZER****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Tarih Ana Bilim Dalı****Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı****Elazığ- 2018, Sayfa: VI+150**

Osmanlı Devleti'nde en önemli karar alma organı olan Divan-ı Hümayun'da siyasi, askeri, içtimai, hukuki, iktisadi her türlü meseleler görüşülüp karara bağlanırdı. Alınan bu kararlar, Divan-ı Hümayun defterleri adı verilen defterlere kaydedilirdi. Divan-ı Hümayun kataloğundaki en önemli defter serisi, Mühimme defteridir. Mühimme defterleri, Osmanlı divanında görüşülen önemli konuların kaydedildiği defterler olup muhtevaları itibariyle pek çok araştırma sahasını ilgilendiren özelliğe sahiptirler.

23 Numaralı Mühimme Defteri'nin 156-220. sayfa aralığındaki toplam 149 hükmün transkripsiyonu, özetleri ve tanıtımı yapılmıştır. Defterin tamamı 1573-1574 tarihli dir. Bizim çalıştığımız kısım 1573 yılına ait hükümleri kapsamaktadır. Çalışmamız özellikle eşkıyalık faaliyetleri başta olmak üzere bazı kalelerin yapım ve onarımı, İstanbul'un ve ordunun iâşesinin temin edilmesi, bazı sancak beylerinin atamaları, şehir ve kasabaların muhafazası, donanmanın güçlendirilmesi, kadı kararları gibi konuları ihtiva etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Mühimme Defteri, Eşkîya, İaşe, Kale, Şehir.

ABSTRACT

Master's Thesis

**The Mühimme Book of Numbered 23 and 1573-1574 Dated/ p. 156-220
(Abstract-Transcription-Index)**

Hülya ÖZER

Firat University

Institute of Social Sciences

Department of History

Discipline of New Age History

Elazığ- 2018, Pages: VI+150

Political, military, civil, legal, economic and all kinds of issues are discussed and decided in Divan-ı Hümayun (Ottoman Supreme Court) which is the most important decision-making organ in the Ottoman Empire. These decisions were recorded in books called Divan-ı Hümayun books. Mühimme (Chief) book is the most important book series in Divan-ı Hümayun catalog. Chief books are books on which important topics discussed in the Ottoman Supreme Court are recorded, and have the feature of relating to many research fields as regards their contents.

Transcription, summaries and descriptions in 149 provisions between pages 156 - 220 of 22nd Chief book are done. The entire book is dated 1573-1574. The part we work covers the provisions of 1573 year. Our work includes topics especially the murder activities, such as the construction and repair of some monuments, the provision of Istanbul and the army, the appointments of some sancak beys (flag officers), the preservation of the towns and cities, the strengthening of the dynasty, and cadi (muslim judge) decisions.

Keywords: Ottoman Empire, Mühimme (Chief) Book, Bandit, Provision, Castle, City.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
ÖNSÖZ	V
KISALTMALAR	VI
GİRİŞ.....	1
1.1. Konu ve Kaynaklar.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. 23 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN TANITIMI VE HÜKÜM

ÖZETLERİ	5
1.1. Defterin Tanıtımı	5
1.2. Defterin Fiziki Durumu	5
1.3. Diplomatik ve Teknik Özellikleri	5
1.4. Dil Özellikleri	6
1.5. Metnin Transkripsiyonunda Takip Edilen Yol	6

İKİNCİ BÖLÜM

2. HÜKÜM ÖZETLERİ.....	8
-------------------------------	----------

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TRANSKRİPSİYON	25
DİZİN.....	106
KAYNAKÇA.....	115
EKLER	116
Ek 1. Orjinallik Raporu.....	116
Ek 2. Orijinal Metin	117
ÖZGEÇMİŞ	150

ÖNSÖZ

Divan-ı Hümayûn toplantılarında müzâkere edilen dâhilî ve haricî meselelere ait siyasî, askerî, içtimaî ve iktisadî önemli kararların kaydedildiği defterlere "Mühimme Defterleri" adı verilmiştir. Osmanlı Arşivi'nde H. 961-1333/M.1553-1915 tarihleri arasında tutulmuş 419 tane mühimme defteri mevcuttur. XVI. yüzyılın ortalarından XX. yüzyılın ilk yıllarını kapsayan süreç içinde, yaklaşık 350 yıllık zaman dilimi itibarıyla, Osmanlı Devleti'nin zengin kültür ve tarih mirasını ihtiva eden Mühimme Defterleri, Osmanlı Arşivi defter serîleri içerisinde önemli bir yer tutar. Söz konusu defterler; siyasî, iktisadî, kültürel, sosyal ve harp tarihine dair kararları içerir.

Biz de 23 numaralı mühimme defterinin 156-220. sayfalarının transkripsiyonunu yapmaya çalıştık. Bu sayfalar arasında toplam 149 hüküm bulunmaktadır. Üzerinde çalıştığımız defter II. Selim dönemine aittir. İncelediğimiz kısmın ilk oturum tarihi 20 Kasım 1573 ve son oturum tarihi 27 Aralık 1573'dür. Bu çalışma, transkripsiyon, hüküm özetleri, tıpkıbasım ve dizin kısımlarından oluşmaktadır. Birinci bölümde 23 numaralı Mühimme Defteri'nin tanıtımı ve hüküm özetleri, ikinci bölümde ise metnin transkripsiyonu yapılmıştır. Çalışmanın İndeks (Dizin) kısmı orjinal belgenin sayfa numarasına göre hazırlanmıştır ve bu kısım şahıs, cemaat ve yer adlarından oluşmaktadır.

Tezimin her aşamasında yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Gül HÜSEYNİKLİOĞLU'na, desteklerini gördüğüm arkadaşlarım ve aileme teşekkür ederim.

KISALTMALAR

B	: Receb
BAO	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Bkz	: Bakınız
C	: Cemâziye'l-âhir
C	: Cilt
Ca	: Cemâziye'l-evvel
Çev	: Çeviren
DİA	: Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
edt	: Editör
H	: Hicri
h	: Hüküm
haz	: Hazırlayanlar
L	: Şevvâl
M	: Miladî
M	: Muharrem
MD	: Mühimme Defteri
N	: Ramazân
OTAM	: Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi
R	: Rebî'ü'l-âhir
Ra	: Rebî'ü'l-evvel
S	: Safer
s	: Sayfa
S	: Sayı
Ş	: Şa'bân
TED	: Tarih Enstitüsü Dergisi
vb	: ve benzeri
Z	: Zilhicce
Za	: Zilka'de

GİRİŞ

I.1. Konu ve Kaynaklar

Çalışmamızın ana kaynağı 23 Numaralı ve 1573-1574 Tarihli Mühimme Defteri'dir. Bu defter sayfa sayısı bakımından çok hacimli olduğundan defterin 156 ila 220. sayfaları arası bizim yüksek lisans tezimizi oluşturmaktadır. 23 Numaralı Mühimme Defteri, Osmanlı Devleti'nin idari, iktisadî, siyasî durumuna ait çeşitli belgeleri ihtiva etmektedir.

Transkripsiyon ve tanıtımını yaptığımız bu çalışmada pek çok liva, sancak, nahiye, kaza ve köy ismi bulunmaktadır. Bu isimleri olabildiğince doğru okumaya gayret ettik. Bu yer isimlerini bulmak, doğru okunduğundan emin olabilmek veya mukayese yapabilmek maksadıyla pek çok yayınlanmış kaynaktan, sözlük, ansiklopedi ve klasik kaynaklardan faydalanılmıştır. Özellikle Başbakanlı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı'nın yayınladığı *Osmanlı Yer Adları: I -II*, Tahir Sezen'nin "*Osmanlı Yer Adları*", Şuayp İzgi'nin *986 (1578) Tarihli 32 Numaralı Mühimme Defteri [s. 201-400] Transkripsiyonu Ve Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans tezi, Şemsettin Sami'nin *Kamûs-ı Türkî* ve Ferit Develioğlu'nun *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* adlı eserlerinden istifade edilmiştir.

I.2. Mühimme Defterlerinin Genel Özellikleri

Mühimme "önemli, mühim olan" anlamına gelmektedir. Mühimme Defterleri, Divân-ı Hümâyûn toplantılarının düzenli yapıldığı zamanlarda her Divân toplantısında görüşülen siyasi, askeri, ekonomik, örfi, idari ve sosyal kararların kaydını içeren defterlerdir¹. Divân-ı Hümâyûn'da görüşülen meseleler temize çekilip yayımlandıktan sonra bunların özet kayıtlarını içeren tarih sırasına göre defterler tutuluyordu². Divân-ı Hümâyûn sicilleri diye anılan bu defterler, içeriklerinde bulunan muhtelif meselelere göre tasnife tabi tutulmuşlardır³. Mühimme Defterleri, kaydedilen defterlerin başlıcaları arasında gösterilebilir. Bu defterler, padişahın ya da sadrazamın başkanlık ettiği Divân'dan çıkan mühim emirlerin kayd olunduğu defterler olmaları nedeniyle birinci ve

¹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, TTK Yayınları, Ankara, 1988, s. 79.

² Midhat Sertoğlu, *Osmanlı Tarih Lugatı*, Enderun Kitapevi, İstanbul 1986, s. 88.

³ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletini Saray Teşkilatı*, TTK Yayınları, Ankara 1998, s. 280

ikinci derecede öneme sahip dâhili ve harici meseleleri içerir ve bu sebeple hukuk tarihi açısından da oldukça önemlidir⁴.

Osmanlı divânı, bugünkü anlamda Bakanlar Kurulu, Danıştay, Yargıtay, Anayasa Mahkemesi gibi devlet kurumlarının görevlerini yerine getiren önemli bir karar organıydı. Divân-ı Hümayûn toplantıları, ilk ve orta devirlerde çok önemli olup birinci ve ikinci derecedeki siyasî, idarî, askerî, örfî, şer'î, adlî ve malî işler, şikâyet ve davalar görüşülüp karara bağlanırdı. Divân'da idarî, örfî işler vezirazam, arazi işleri nişancı, şer'î ve hukukî işler kazaskerler, malî işler de defterdârlar tarafından görülürdü.⁵

Divân-ı Hümayûn'da alınan kararları yazmak, göndermek, saklamak gibi önemli işleri gören ayrı bir bürokratik teşkilât mevcuttu. "Divân-ı Hümayûn Kalemleri" denilen bu birimler beylik, tahvîl ve ruûs kalemlerinden ibaretti ve şeflerine reisü-l küttâb deniyordu. Divân-ı Hümayûn, XVI. yüzyılda haftada bazen dört, bazen beş gün toplanırdı. XVII. yüzyıl başlarında toplantı sayısı haftada ikiye inmiş, XVIII. yüzyıl başından sonra ise iyice azalmıştı. Toplantı sabah namazından sonra başlardı. Aslî üyeler (vezirazam, Kubbealtı vezirleri, Rumeli ve Anadolu kazaskerleri, nisancı, Rumeli ve Anadolu defterdârları) büyük bir titizlikle belli yerlerine otururlar, yardımcılar (reisü-l küttâb, tezkireciler, çavusbası, kapıcılar kethüdâsı) ise oturmaz, ayakta hizmet ederlerdi. Toplantı normal şartlarda öğle ezanına kadar sürerdi. Toplantı gündemini reisü-l küttâb hazırlar, ilk önce siyasî ve idarî konular görüşülürdü. Bir yüksek mahkeme şeklinde çalışan divânda padişahın onayına sunulması gerekmeyen işler hakkında hemen karar verilir ve hazırlanan karar müsveddeleri temize çekilmek üzere nişancıya teslim edilirdi. Nişancı da padişah tuğrası çekili fermânı hazırlar veya hazırlatırdı. Böylece idarî, siyasî veya adlî bir konuda padişah adına karar verilmiş olurdu⁶.

Bugün Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Hicri 961-1333 Miladi 1553-1915 tarihleri arasında tutulmuş 419 adet Mühimme Defteri mevcuttur. Bilinen en eski tarihli Mühimme Defteri Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi'nde E. 12321 numarada Hicri 951-Miladi 1544 tarihli defterdir. Başbakanlık Osmanlı Arşivindeki defterlerin en eskisi Hicri 961-Miladi 1553, en sonuncusu ise Hicri 1323-Miladi 1905 tarihlidir. Fakat 1 ve 2 nolu Mühimme Defterleri, Ru'ûs Defterleri'dir⁷.

⁴ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi*, Yusuf İhsan Genç, Hacı Osman Yıldırım, Nazım Yılmaz vd., Başbakanlık Basımevi, II. Baskı, İstanbul 2000, s.37-100

⁵ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teskilâtı*, Ankara 1983, s. 2.

⁶ Ahmet Mumcu, "Divân-ı Hümayûn", *DİA*, V, 431.

⁷ BOA, s. 77

Mühimme Defterleri, Osmanlı Arşivi'nde: "989 Numaralı Divân-ı Hümayûn Defterleri Kataloğunda Mühimme Defterleri başlığı altında Hicri 961-1323 Miladi (1553-1905) tarihleri arasında tutulmuş 266 adet Mühimme Defteri; Mühimme tasnifinden başka aslında mühimmeler arasında yer alması gerekirken sonradan bulunduğu için ayrı bir tasnif haline getirilen Mühimme Defterleri Zeyli başlığı altında Hicri 980-1195 Miladi 1572-1780 tarihleri arasında tutulmuş 17 adet Mühimme-i Zeyli Defteri; Mühimme-i Asâkir Defterleri başlığı altında Hicri 1196-1328 Miladi 1781-1910 tarihleri arasında tutulmuş 68 adet Mühimme-i Asâkir Defteri; Mühimme-i Mektûme Defterleri başlığı altında Hicri 1203-1302 Miladi 1788-1885 tarihleri arasında tutulmuş 10 adet Mühimme-i Mektûme Defteri; Mühimme-i Mısır Defterleri başlığı altında Hicri 1119-1333 Miladi 1785-1915 tarihleri arasında tutulmuş 15 adet Mühimme-i Mısır Defteri ile "980 Numaralı Bâb-ı Âsafî Defterleri Kataloğu'nda Mühimme Defterleri başlığı altında Hicri 977-1252 Miladi 1570-1836 tarihleri arasında tutulmuş 43 adet Mühimme Defteri parçası; Mühimme-i Mektûme Defterleri başlığı altında Hicri 1223-1224 Miladi 1808-1809 tarihleri arasında tutulmuş 1 adet Mühimme-i Mektûme Defteri; Mühimme-i Mısır Defterleri başlığı altında Hicri 1122-1128 Miladi 1710-1716 tarihleri arasında tutulmuş 16 sayfalık 1 adet Mühimme-i Mısır Defteri parçası olmak üzere toplam 376 adet Mühimme Defteri ile fasiküllerden oluşan 44 adet Mühimme Defteri parçası mevcut bulunmaktadır.

Mühimme defterleri, hükümlerin sâdır oldukları Divanlar bakımından dört ayrı grupta değerlendirilmektedir. Buna göre:

- a. Mühimme Defterleri:** Padişahın payitahta bulunduğu sırada, Sadrazam başkanlığındaki Divan toplantısından çıkan emirlerin kayd olunduğu defterler.
- b. Rikab Mühimmesi:** Sadrazamın sefer veya başka bir sebeple payitahttan ayrılırken yerine vekil olarak bıraktığı Rikab kaymakamı veya Sadâret kaymakamı denilen görevli başkanlığında toplanan Divan'da alınan kararların yazıldığı defterler.
- c. Ordu Mühimmesi:** Ordu ile birlikte sefere çıkan sadrazamın sefer sırasında akdettiği Divan toplantılarında alınan kararların yazıldığı defterler.
- d. Kaymakamlık Mühimmesi:** Padişah ve sadrazamın aynı anda Dersâdet'ten ayrıldığında, devlet işlerini idare etmek üzere tayin edilen Sadaret

kaymakamının müstakil olarak akdettiği Divanlarda alınan önemli kararların yazıldığı defterler.⁸

Mühimme Defterleri, Osmanlı devletinin dış ilişkileri ve uzak topraklardaki alakaları konularında yegâne başvuru kaynağı durumundadırlar. Avusturya, Lehistan, Fransa, İtalya, İngiltere, İspanya, Macaristan, Portekiz, Eflak-Boğdan/Romanya, Balkanlar, kuzeyde Rusya, Ukrayna, Kırım ve Kafkasya bölgesi, doğuda İran ve Orta Asya Hanlıkları, Hindistan, güneyde Ön Asya, Arab yarımadası, Yemen, Basra ve Kızıldeniz bölgesi, Habeşistan, Somali, Mısır'dan Fas'a kadar uzanan Kuzey Afrika sahilleri vb. gibi geniş bir alanı ilgilendirebilecek mahiyette kapsamlı kaynaklar barındırmaktadırlar.⁹

⁸ Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, İstanbul, 2010, s.7.

⁹ F. Emecen, “Osmanlı Divanı’nın Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Miri, Ahkâm-ı Kuyud-ı Mühimme ve Ahkâm-ı şikâyet”, *TALİD*, s.130-131.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. 23 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ’NİN TANITIMI VE HÜKÜM ÖZETLERİ

1.1. Defterin Tanıtımı

1.2. Defterin Fiziki Durumu

İncelediğimiz defter, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı’nda 23 Numaralı Mühimme Defteri adıyla kayıtlıdır. Bu defter, divanî hatla yazılmış olup toplam 352 sayfadır. Son iki sayfa dışında boş veya tahrip olmuş sayfa yoktur. Defterde toplam 784 adet hüküm bulunmaktadır. Defterdeki ilk oturum tarihi 18 Eylül 1573 (21 Cemaziye’l-evvel 981), son oturum tarihi ise 8 Mart 1574 (15 Zilka’de 981)’ tür.

Bizim çalışmamız, 23 Numaralı Mühimme Defteri’nin 156 ila 220. sayfa aralığını kapsamaktadır. Transkripsiyonu yapılacak kısmındaki ilk Divan-ı hümayun oturum tarihi 20 Kasım 1573 (25 Recep 981) ve son Divan-ı Hümayun oturum tarihi 27 Aralık 1573 (3 Ramazan 981)’dir. Dolayısıyla transkripsiyonu yapılan kısımlar 20 Kasım ve 27 Aralık 1573 tarihlerini ihtiva etmektedir. Transkripsiyonu yapılan hüküm sayısı 149’dur.

1.3. Diplomatik ve Teknik Özellikleri

Çalışmamız için Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı’ndan 23 Numaralı Mühimme Defteri’nin dijital nüshası temin edilmiş ve transkripsiyonu yapılmıştır. Transkripsiyon yapılırken Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı tarafından yayınlanan mühimme defterlerindeki metot ve modele büyük oranda uyulmuştur.

Defterin transkripsiyonu yapıldıktan sonra daha önce yapılan benzer çalışmalardan da istifade edilerek hükümlerin özetleri çıkarılmıştır. Hüküm özetleri tablo olarak düzenlenmiş ve araştırmacıların istifadesine sunulmuştur. Yine defterden rahatlıkla istifade edilmesini sağlamak için orijinal metne göre yer, şahıs, kavim, aşiret, cemaat, boy ve oymak adları ile teşkilat ve müesseseleri ihtiva eden bir dizin yapılmıştır.

Elimizdeki mühimme defteri yazılmış nâme, emir ve hüküm ile benzerlerinin tam metnini kapsamamakta, elkab ve öteki formalite kısımlarını terk ederek ya da kısaltarak

asıl konuyu kaydetmektedir. Sadece nakil, iblâğ denilen konunun özü ve hüküm, emir denilen ve yapılması gereken emri kapsayan metinler olduğu gibi kaydedilmektedir¹⁰.

Defterin birçok yerinde kâtiplerin dikkatsizliğinden kaynaklı olabilecek karalama, üzeri çizilip düzeltme, mürekkep damlatma ve mürekkep bulaştırmaları görülmektedir¹¹.

Mühimme Defterinde genellikle hitâb edilen kişinin rütbe, ünvan ve kademesine göre ayrı ayrı hitap şekilleri geliştirilmiştir. Hitablar bazen şahsın adını eski görevini belirtmektedir. *Sultan Murat Han lalasına*¹², *Diyarbakir beğlerbeğisine*¹³, *İstanbul kadısına*¹⁴, *Şam emirhacına*¹⁵, *kapudana*¹⁶ buna örnek olarak verilebilir.

Mühimme defterinde, tekid\tehdit rüknünden sonra tarih bulunur. Tarih gün, ay ve yıl sırasına göre ve Arapça olarak yazılır. Bazılarında ayın tam tarihi verildiği halde, bazılarında sadece “evail” (1-10), “evasıt” (11-20) ve “evahir” (21-30) ifadeleri kullanılmıştır¹⁷.

1.4. Dil Özellikleri

Defter, divânî hatla ve dönemin dil özellikleri esas alınarak yazılmıştır. Bazı yerlerde meydana gelen mürekkep dağılması nedeniyle okunamayan kısımların dışında, defter geneli itibarıyla okunaklı olduğu söylenebilir.

1.5. Metnin Transkripsiyonunda Takip Edilen Yol

23 numaralı mühimme defterinin transkripsiyonu yapılırken, daha önce yapılmış mühimme defterlerinden istifade edilmiştir. Defterin transkripsiyonu hazırlanırken kelimeler mümkün olduğunca belgede geçtiği şekilde verilmeye çalışılmıştır. Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun sesliler, â, î, û olarak, “ ayın ‘lar da (°) şekli ile gösterilmiştir. Herhangi bir sebeple okunmayan ya da okunmasında sıkıntı çekilen kelimeler (...) şekliyle belirtilmiştir. Emin olunamayan kelimeler için kelime sonuna (?) işaretini bırakılmıştır.

¹⁰Tayyib Gökbilgin, *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmî*, İstanbul 1992, s. 105.

¹¹MD. XXIII s 207, h.437

¹²MD. XXIII s.155, h.321

¹³MD. XXIII s.156, h.323

¹⁴MD. XXIII s.157, h.325

¹⁵MD. XXIII s.164, h.345

¹⁶MD. XXIII s.193, h.407

¹⁷MD. XXIII s.156, h.321

Defterde hükümlerin sonunda kime, nereye gönderildiği ve hangi tarihte verildiğiyle ilgili bilgi verilmiştir. Mesela, Aydınzade Mehmet Çavuşa virildi¹⁸ Bir sureti Yanya Beğine,¹⁹ Kethüdasına virildi.²⁰ gibi.

Tarihlerde özellikle özet kısmında tarihler kısaltma olarak verildi, geri kalan kısımlar ise ayrıca tamamlanmıştır. Tarihi, “B” şeklinde kısaltma olarak verildiğinde [Recep] olarak, “C” şeklindeki kısaltmayı C[Cumâde’l-âhire (Cemâziye’l-âhire)], “N” kısaltmasını [Ramazan] ve “S” kısaltması da S[afer] olarak verilmiştir.

Mühimme defterinde bazı hüküm numaraları tekerrür etmiştir. Tekerür eden hükümlerde numara koyularak belirtilmiştir²¹.

¹⁸MD.XXIII s. 172, h.363

¹⁹MD.XXIII s. 179, h.380

²⁰MD.XXIII s. 181, h.384

²¹MD.XXIII s. 211, h.447/1, 447/2; s.167, h.351/1, 351/2.

İKİNCİ BÖLÜM

2. HÜKÜM ÖZETLERİ

SAYFA	HÜKÜM NO	HİCRİ TARİH	MİLADİ TARİH	HÜKMÜN MUHATABI	ÖZET
155	321	15 B 981	10.11.1573	Şehzade Murat Han lalasına ve Yenişehir kadısına	Yaralama ve cinayet iddiasıyla Karasu köyünden Hacı İbrahim ve iki oğlunun mahkemeye sevklerine dair.
155	322	15 B.981	10.11.1573	Anadolu beğlerbeğisine	Saray hocası Mehmet ve babası Cafer'in, Şeyh Yahya adlı kişiye kalpazanlık yaptığı iftirası atmalarıyla alakalı olarak İstanbul'a sevklerine dair.
156	323	25 B 981	20 11.1573	Diyarbakir beğlerbeğisine	İlkbaharda denize açılacak olan donanmaya Diyarbakir vilayeti dâhilindeki Kürt beylerinden gönüllü yazılmasına dair.
156	324	25 B 981	20 11.1573	Şam beğlerbeğisine, defterdarına ve Kudüs-i Şerif kadısına	Hazreti İbrahim ilinde Halillü'r-Rahman imaretinden verilen mevad ve sairenin kesilmesi ile murtezika ve taife-i urban şikayetleri vaki olması hakkında.
157	325	23 B 981	18.11.1573	İstanbul kadısına	Recep ayında av için Çorlu civarına gidileceğinden kafiyle hizmet etmek için birer kasap, bakkal, nalbant, ve aşçı gönderilmesi ve ihraç olunan orducuların isimlerinin kaydedilmesi hakkında.
157	326	23 B 981	18.11.1573	Akıncı tahririne memur olan Abdurrahman'a	Akıncı yazmaya memur olan ve Niğbolu ile Silistre taraflarında akıncı yazan Vulçitrın beği Hızır'ın, Temeşvar tarafında da akıncı yazma işini üstlenmesine dair.
158	327	23 B 981	18.11.1573	Bosna beğine	Bosna'da Gradiška kalesinin tamiri için Pojega sancağı sipahilerinden İnehan nam tarafından Zaçeste ve Lika kazasında su yalılarında yüz bin tuğlanın kullanılması hakkında.

158	328	27 B 981	22.11.1573	Andırın kadısına	Ayıntab teftişlerine memur edilmiş olan Andırın kadısının müddeti tamam olub yerine başka kadı tayin olunması sebebiyle terk etmek istediği vazifeye devam etmesi hakkında.
158	329	28 B 981	23.11.1573	Göle beyi Muharrem Bey'e	Köprü kerestesi ve hububatın güzelce muhafaza olunmasına ve çürümemesinin sağlanmasına dair.
159	330	28 B 981	23.11.1573	Karahisar-ı Sahib kadısına	Karahisar-ı Sahib'de halkın mahallelere dağıtılan sulardan ziyade su kullanılmasının engellenmesine dair.
159	331	28 B 981	23.11.1573	Kıbrıs beğlerbeğisine	Kıbrıs adasında muhafaza olan ümera, züema ve tımar ehlinin ilkbaharda tekrar vazifeleri başına gelmeleri hakkında.
159	332	28 B 981	23.11.1573	Kıbrıs beğlerbeğisine	Magosa gönüllülerinden Haydaroglu Ali'nin fesat içinde olmasından dolayı Lefkoşa'da tutulup gediğinin elinden alınması hakkında.
160	333	28 B 981	23.11.1573	Bosna beğine, Kamengrad ve Banaluka kadılarına	Kamengrad'daki maden nezaretine İbrahim Çavuş'un atanması ve verilen yuvalak hizmetinin yerine getirilmesi hakkında.
160	334	28 B 981	23.11.1573	Temeşvar beğlerbeğisine ve kadıların	Havas-ı hümayun reayasından fazla vergi alınıp halka zulm edilmemesi
161	335	28 B 981	23.11.1573	Lalaya	Vilayet-i Anadolu'da ehl-i fesada başbuğ olan Şemseddin'in refiklerinden Divane Üveys'in Yenişehir kazasında olduğu haber üzerine yakalanıp İstanbul'a sevk hakkında.
161	336	28 B 981	23.11.1573	Akşehir beğine	Ehl-i fesat ve şenaat içerisinde olan suhtelerin başı olan Şemseddin'e Akşehir kazasında Pir Veli ve Divane Udul adlı kişilerin yataklık yaptıklarından dolayı tutulup İstanbul'a gönderilmesi hakkında.
161	337	28 B 981	23.11.1573	Şam beğlerbeğisine	Veziriazam iken vefat eden Rüstem Paşa'nın Hama ve Humus'taki evkafı mütevellisi bir hayli zamandır hesabını vermediğinden muhasebesinin görülmesi hakkında.

162	338	28 B 981	23.11.1573	Hamid sancakbeğinin kaimmakamı olan kethüdasına	Ehli fesat suhtelerin başı Şemseddin'e yar ve yataklık eden Yalvaç kasabasında Hamamcı Ali, Karaağaç'tan Kasım Bey oğlu Mehmet, Mustafa, Ömer Kethüda ve Tacettin isimli suhtelerin tutuklanarak İstanbul'a sevkleri hakkında.
162	339	28 B 981	23.11.1573	Akyazı kadısına	Akyazı kazasının Beğ gölü nam karye halkı miri tüfenk kundakçıları olup kundak için g Haraklu dağında bulunan ıhlamur ve karaağaçların bazı kimselerin özel işlerinde kullanılmasından kaynaklı azalmasının engellenmesi hakkında
163	340	28 B 981	23.11.1573	Rum ili beğlerbeğisine	Suçlu bulunduğu için idam cezasına çarptırılan Ferahşad'ın hapsediği Zile kalesinden kardeşleri tarafından kaçırılmasına ve firarilerin yakalanıp tutuklanmaları hakkında.
163	341	28 B 981	23.11.1573	Lahsa beğlerbeğisine	Necid hacılarını emniyet ve selamete Mekke'ye götürülmesi hakkında.
163	342	28 B 981	23.11.1573	Dergah-ı muallam çavuşlarından Yeniy'e	Selanik'te eşkıyalık yapan kişilerin yakalanıp cezalandırılmalarının sağlanması ve ehl-i fesada karşı sıkı önlemler alınması hakkında.
164	343	28 B 981	23.11.1573	Semendire beğine ve Belzavoş kadılarına	Halka zulm edip Bayram çavuşun Niş tımarı emini Hasan'ın kölesinin mahkemeye getirilip halkın hakları gözetilmesi hakkında.
164	344	28 B 981	23.11.1573	Şam beğlerbeğisine ve defterdarına	Haccı şerif yolunda hüccacdan bazıları hastalanıp daha ölmeden eşyaları ve paralarının çalınıp kaçmaları hakkında.
164	345	28 B 981	23.11.1573	Şam emir haccına	Emri şerife muhalif fükara-i hüccaca zulm eden adamlar tarafından mallarının zapt olunduğuna ve ölüm vaki olmadan hacıların mallarının alınmamasına dair .
165	346	28 B 981	23.11.1573	Tatarbazarı, Niğbolu, Silistre ve Vidin sancağında vaki olan kadılara	İstanbul'da hırsızlık edip kaçan ve Silistre sancağında baba ve oğuldan ibaret altı kişiyi katleden Derviş'in tutulmasına ve mahkemeye sevkine dair.
165	347	28 B 981	23.11.1573	Anadolu beğlerbeğisine	Saray hocası Mahmut ve babası Şeyh Yahya'ya kalpazanlık iftirası atılıp

					mahkemenin müsaadesi olmadan şeyhin evi basılıp kallab aletleri bulunmadığı halde habsedilmesine dair.
166	348	28 B 981	23.11.1573	Şam beğlerbeğisine ve mir-i hacca	Hacca gitmek üzere gönderilen yirmi yeniçerinin Şamdan hac muhafazası için gelecek yeniçerilerden yirmi neferinin yerine kullanılmalarına ve onların erzakları bunlara verilmesine ve bu suretle haccı vazifesini yerine getirmeler hakkında.
166	349	28 B 981	23.11.1573	Şam beğlerbeğisine	Geçen sene hac esnasında hacılara zarar veren Şam yeniçerilerinden Kasım bin Abdullah ,Hızır bin Abdi ve Şaban bin Abdullah'ın vesat ehli oldukları ve ulufeleri kesilerek kulluktan çıkarılmaları hakkında.
167	350	28 B 981	23.11.1573	Yar kadısına	Yar kalesinin zaptından sonra kilisenin camiye dönüştürüldükten sonra kliseye vakfı olan zeytinlik ve malların camie vakfedilmesi hakkında.
167	351/1	28 B 981	23.11.1573	Çerkes beği ve Akdağ kadısına	Hali hazır olan güherçilenin miri develer veyahut kira davarları ile İstanbul'a nakli hakkında.
167	351/2	28 B 981	23.11.1573	Güherçile müfettişine ve Kayseriye kadısına	Güherçile karşılığında vergiden muaf olan kayseri halkından para toplayan mübaşirlerin isimlerinin bildirilmesi ve Kıbrıs'a sürgün edilmesi hakkında.
167	352	28 B 981	23.11.1573	Bozok beğine ve Akdağ kadısına	Sipahizade alaybeğisi Sinan tarafından reayanın sipahizade olarak kaydedildiği lakın mevcut sipahizadenin üç bin kişiden ibaret olduğu fazlası kayıtlı se bunların ref edilmesi vefat edenlerin yerlerine evladlarına verilmesi hakkında.
168	353	28 B 981	23.11.1573	Tırhala kadısına	Tırhala kazasında Tersiloça karyede terzi Mahmut'a kalmış esbab ,ketenler ve sikeleri kimden aldığı ve isimlerin tutulması hakkında.
168	354	28 B 981	23.11.1573	Bazarcık ve Maraş kadısına	Pazarcık kazasında Ali isminde biri beyler beyine nispet peyda ederek halka zulmedip haksız yere akçelerini aldığından ve halkdan alınan paraların iade ettirilmesine dair.

168	355	28 B 981	23.11.1573	Cezire-i Zakse'den yol üzerinde vaki' olan sancakbeğleri ve kadılarına	Cezir-i zakse 'den Arlı kovaliz adındaki merhum Salih bey oğlu ile bazı esirleri getireceğinden yolda zarar olunmamasına dair.
169	356	28 B 981	23.11.1573	Avlonya beğine	Nova'da olan yeniçerileri erzakları olmadığı, Avlonya sancağı olan yerlerden para ile erzak alınıp gönderilmesine dair.
169	357	28 B 981	23.11.1573	Temeşvar beğlerbeğisine	Bazı fesadı duyulan Temeşvar çavuşlarının kethüdalığının alınarak başkasına verilmesine dair.
169	358	28 B 981	23.11.1573	Göle beyine	Hükmi hümayuna göre sancaklarda bulunan erzakların ne miktarının alındığı ve ne kadarı kaldığının hangi sancaklardan alınıp alınmadığının ve nerelerde muhafaza edilmesine dair.
169	359	28 B 981	23.11.1573	İstanbul ve haslar kadılarına ve su yolu nazırı Hasan'a	İstanbul'a gelen su yolları üzerinde tesis edilmiş bağ bahçe ev ve dükkanlar vesairelerin kaldırılmasına ve su yoluna zarar verenlerin tazminat alınmasına dair.
170	360	28 B 981	23.11.1573	Çavuşbaşı'na	Menzillerdeki ulaklara verilen üçer beygirin geri getirilmesine ve ulakların halkdan asla beygir almamalarına ve yollar üzerindeki menzillerde bu emre itaat edilmesine dair.
171	362	28 B 981	23.11.1573	Niğbolu beğine	Yanık kalası dizdarı arz-ı hal sunub ehl ve iyaliyle memlekete giderken nefsi şehir köyünden beş nefer atlı tarafından eşyalarının zaptedilmesine dair.
171	363	28 B 981	23.11.1573	Diyarbakir beğlerbeğisine ve defterdarına	Yeni tahrirde beşer akçe cizye beşer akçe culusiye olmak üzere reayadan onar akçe alınması Hınıs ve Malazgirt sancaklarında yeniden tahrir defteri ve tanziminde ve bu işe Diyarbakir ilergelenlerinden Behram'ın tayin olunduğuna dair.
172	361	28 B 981	23.11.1573	Adana beğine ve kadısına	Antep sancağı tarafından zaptolunan Kıbrıs adasının imarı için Karaman ve bazı vilayetlerin her on hanede bir hanenin adaya gönderilmesi ve altı yüz hanenin halkı malları ,ziraat aletleri ve

					hayvanları ile Kıbrıs'a sürgün edilmelerine dair.
172	364	28 B 981	23.11.1573	Van beğlerbeğine	Hayli zamandır Van canibinden barut gelmediği ve barut işlenen karhanelerden barutların Trabzon limanından İstanbul'a nakli hakkında.
173	365	28 B 981	23.11.1573	Dergah-ı muallam çavuşlarından nazır-ı emval olan Boston Çavuş'a	Saruhan ve Hüdavendigar ve Karesi ve Biga sancaklarında cemiyet üzere olan yüz nefer miktarı atlıya serdar ve fesadla meşhur olan Şah Çelebi yollar ve evler basıp adam katl edip mal yağma eylediğine, tutuklanıp mahkemeye sevkine dair.
173	366	28 B 981	23.11.1573	Haleb defterdarına	İstanbul'dan bazı kimselerin Erzurum'da gedik tevcih olunduktan sonra oraya gidenler bu mahlul gediklerin Erzurum beğlerbeğisi tarafından başkalarına tevcih olunduğuna dair.
174	367	28 B 981	23.11.1573	Kapudan'a	Derya mevsimi geçmeğin Kızılhisar'da bulunan donanmanın İstanbul'a dönmesine ve oralarda kalacak leventlerin ahaliyi rahatsız etmemesi için Eğriboz, Sakız ve Sığacık beylerine ve kavala kapudanına tenbihler yapmasına dair.
174	368	28 B 981	23.11.1573	Tarsus beğine	Tarsus kalesi mustahfızlar şeri şerife gelip gediklerden mahlul olanların kul oğlanlarına tevcihlerine ve sancak beğleri tarafından kimseye verilmemesine dair.
174	369	28 B 981	23.11.1573	Lala'ya	Kula mültezimi olan Mustafa'nın Kıbrıs'a sürgün edilmesine dair.
175	370	8 B 981	26.10.1573	Kıbrıs beğlerbeğisine	Magosa'da gemi ve miri işlerinin tersaneden yetişen Magosa beğine havale etmemesine Girne limanının temizletilmesine ve lazım olacak kereste vesairenin Payas iskelesine bir gemi ile gönderilmesine dair.
176	371	8 B 981	26.10.1573	Kıbrıs beğlerbeğisine ve defterdarına	Kıbrıs adasının barut ihtiyacının giderilmesine dair.
176	372	8 B 981	26.10.1573	Kıbrıs beğlerbeğisine ve defterdarına	Yaka nam mahalde inşa olunan kalenin masrafını

					tahmin ve resmi yaptırımlar olarak bildirmesine dair
177	373	29 B 981	24.11.1573	Klis beğine	Venedüklü canibinde yeni feth olunan kale, kastel ve köylerin hudud ve sınırlarının muhafaza edilmesi hakkında.
177	374	29 B 981	24.11.1573	Bosna beğine	Klis caniblerinde feth olunan kalelerin ve kastellerin tayin olunan hududu dâhilinde reaya'ya kimsenin müdahale ettirilmemesine Klis beği Zemon kalasından Yalanmay kalasına bazı neferleri ihrac etmesine dair.
177	375	29 B 981	24.11.1573	Erzurum beğlerbeğisine	Dizdar ve azeb ağaları kalenin dışında yerlerde gezip kaleleri boş koydukları, kale dışında gezmelerinin men edilmesine dair.
178	376	29 B 981	24.11.1573	Mısır beğlerbeğisine ve defterdarına	Bir meşayih-i urban şeyhliği tevcihinden dolayı yalan şayialar çıkarıp arabı ayaklandıran Bağdadoglu Süleyman ve Ömeroğlu Ümrân Şeyhü'l Arab'ın hapsedildiğine dair.
178	377	29 B 981	24.11.1573	Mısır beğlerbeğisine ve defterdarına	Saray için erzakların tedarik edilip gönderilmesine dair.
178	378	29 B 981	24.11.1573	Mısır beğlerbeğisine ve defterdarına	İskender paşa zamanında tahammüllerinden ziyade mal teklif olunmasıyla yüz yirmi miktar köyler harabe olup mamur ve abadan olmak şartıyla on üç bin yedi yüz elli sikke filori noksan verilmesi hakkında.
179	379	3 Ş 981	28.11.1573	Delvine beğine	Delvine sancağında mujaka nahiyesi dâhilinde bazı köylerin rüsum, haraç ve ispençelerini vermeyerek isyan eden köylerin Avlonya, Yanya, Karlı ili, İlbasan ve Ohri beyleri yardımı ile yola getirilmesine dair.
179	380	3 Ş 981	28.11.1573	Avlonya beğine	Delvine sancağında denize yakın birkaç köy isyan ve tuğyan üzere olup Körfüzlü'ye tabi olmuştur. Körfüzlü'ye tabiiyet iddiasıyla rüsum, haraç ve ispençeleri vermeyip isyan halinde olduklarından köylerinin yağma edilip boşaltılmasına dair.
180	381	3 Ş 981	28.11.1573	İnebahtı beğine	Papa tarafından İstanbul'a gönderilen kralları yanına emin adamlar koyup yollarda menzillerde ve derbentlerde

					mani olmayıp gelişini kolaylaştırmak lüzumuna dair.
180	382	29 B 981	24.11.1573	Haleb beğlerbeğisine	Gurbet ve Çingene taifesinden donanmaya yazılacak donanmacıların kürekçilerin bayrakdar ve cemaatbaşılar emrimde nevrudan evvel tersaneye gönderilmeleri hakkında .
181	383	29 B 981	24.11.1573	Eskişehir ve Geyve kadılarına	Geyve kazasında vaki olan Senceroğlu zaviyesi mütevellisi İlyas'a emri şerif gönderilip Abdulkadir'in vakıftaki mallarının teftiş edilmesi , zimmetine para geçirmesi dolandırıcı ve kalpazan bir adam olup sürgün edilmiş ve hapis olunmuş gibi bir kolayını bularak kefinden kaçıp serbest gezmekte olduğuna ve mahkemeye sevkine dair
181	384	29 B 981	24.11.1573	Rum beğlerbeğisine	Yakara kazasında sipahi Sakin dede isminde fasit softaları red- edip İstanbul'da Saru Sinan ve Kadri ismindeki suhtelerin katline sebep olup evlerini basıp cümle esbab ve mallarını yakıp helak olduğu için, tutuklanıp İstanbul'a gönderilmeleri hakkında.
182	385	29 B 981	24.11.1573	Zağra kadısına Zaim Mehmed'e	Eskizağra kazasında vaki olan ehli fesattan beş neferin sureti sicilleriyle irsal olunması, yedi neferi çavuşa teslim olup fesat ehlinden mevcut olanların tutuklanıp istanbul'a gönderilmesine dair.
182	386	29 B 981	24.11.1573	Bağdat beğlerbeğisine	Bağdat'ta Semavat beyi Said şer-i şerife itaat etmeyip kanundan fazla mal alıp hayvan ve mallarını yağma edib hizmetçileri esir edib sipahi azab ve hasar erlerini kendi hizmetinde kullandığı tımar ve ulufelerin ellerinden alıp hakkında şikayet edenleri öldürdüğü ve tutuklanıp mahkemeye sevkine dair.
182	387	29 B 981	24.11.1573	Erzurum beğlerbeğisine	Bir olaydan Virzaoğlu Durmuş han damları ile bir ekrad ulusundan cemaat arasında vuku bulan kavgada öldürülen iki kişinin katillerine kısas yapıldığına

					ve memleketin nizam ve asayişinin ihlal olunmaması hakkında.
182	388	29 B 981	24.11.1573	Rum ilinde Karadeniz kıyısında vaki olan kadılara	Karadeniz sahillerinde kazalardan arpa, buğday, un ve sair erzaklar yalılarda bulunan rençber gemilere yüklenerak İstanbul'a getirilmesi hakkında.
184	389	29 B 981	24.11.1573	Alaiye beğine ve kadısına, Tokad, nevahi-i Alaiye ve Döşine kadılarına	İç il sancağında Bozdoğaçlı nam cemaati kışın Alaiye sancağında kışlayıp yaz faslında sürü halinde keçi ve koyunları ile halkın hususi yaylalarına yayılıp hayvan yiyecekleri bitirdiklerinden ve üzerlerine varanlarla muharebe ettiklerinden tutuklanıp ehil ve iyalleri ile Kıbrıs adasına sürgün edilmeleri hakkında.
184	390	29 B 981	24.11.1573	Mısır beğlerbeğisine	Mısır kullarından müteferrika ve çavuşlarından bazı kaşif ve eminler haksız yere adam katledip halkın kisas ve diyet talepleri yerine getirilmediğinden bu zalimlerin zulümlerini arttırmasına sebep olduğundan suçu sabit olanların hemen idam edilmesi hakkında.
185	391	8 B 981	26.10.1573	Bağdad beğlerbeği ve Cesan kadısına	Cesanbedre beyi ademler ve subaşılar bunların hurma ,penbe ve sair tereke soğan ve bakla ve gayrı hububatın kendilerine ait olan mahsulu vaktinde almayıp zaman geçtikten sonra arzu ettikleri gibi fiyat koyup halktan fazla para aldıklarına dair.
185	392	8 B 981	26.10.1573	Erdel voyvodası Baturi İstevan voyvodaya	Nemçe'ye tabiiyet etmesi üzerine üç hisarı ve varoşları zapt olunan Erdel beylerinden asi Bekiş Nemçe diyarına kaçmaya mecbur ettiğine ve devleti aliyeye gösterdiği sadakatten ve rabıtan memnun kalındığına dair.
186	393	8 B 981	26.10.1573	Nemçe kralına	İsyan edip Nemçe ülkesine kaçan Erdel beylerinden Bekiş devleti aliyeye iade edilmesine dair. name-i hümayun
187	394	8 Ş 981	25.11.1573	Karaman beğlerbeğisine	Karaman kazalarında Kıbrıs'a sürülmesi emr olunanların defteri gönderilmeleri hakkında.
187	395	8 Ş 981	25.11.1573	Diyarbakir beğlerbeğisine	Geçen sene olduğu gibi bu senede gerek Kürt beğleri ve

					diğer beyler beylikleri dâhilinde donanmaya kavas ve cenkçiler lüzüm olmakla mahallelerinde nevrüza kadar İstanbul'a gönderilmesine dair.
187	396	8 Ş 981	25.11.1573	Selanik beğine	Liva-i mezbur muhafazasında olan alaybeği ve züema ve sipahiye icazet verilmesine dair.
188	397	8 Ş 981		Klis beğine ve kadılarına	Leh eyaletine kral olan Hanriko 'nun memaliki mahrusenin hangi iskelesine çıkmak isterse müsade olunmamasına dair.
188	398	8 Ş 981	25.11.1573	Cezayir beğlerbeğisine	Galata hisarının yıkılan iç tahtası ile ahır kapısındaki otluk anbarı ve tersane mahzenleri için Kızıl adadan taş getirilmesi hakkında.
188	399	8 Ş 981	25.11.1573	Anadolu defterdarı Mehmet Çelebiye	Haksız yere habsedildiği fetva ve sicil sureti göndererek arzı hal eyleyen Bozcaada, Gelibolu, Lapseki ve Kemer dalyanları mültezimi David'in gönderilen evrağı ve ahvalinin incelenmesi hakkında.
189	400	4 B 981	30.10.1573	Budun beğlerbeğisine	Solnuk sancağında civarındaki köyler Nemçe'ye tabi olup öşür ve resimlerini vermediklerinden ve bu köyler züema ve tımarlıların arazileri olduğundan bunlara adam gönderilerek öşür ve resimleri verilmesine dair.
189	401	4 B 981	30.10.1573	Dergahı muallam caşnigirlerinden Çingene tahririne memur olan Mustafa'ya	Çingenelerden hizmet için yazılanların ve toplananların miktarını bildirmesi hakkında.
190	402	4 B 981	30.10.1573	Françe'ye varınca yol üzerinde vaki olan sancakbeğleri ve kadılara	Françe padişahına yazılan name-i hümayunu götürmeye memur Hersek sancak beyinin adamı İbrahim ile elçinin adamına yollarda muhafaza olunmasına dair.
191	403	4 B 981	30.10.1573	Vilayeti leh kralına	Leh krallığına tayini üzre Leh memleketine gelmek için Dubrovnik veyahut Bosna ve Klis sancaklarından geçmek isterse o yolu takip etmesine ve kardeşi Françe padişahının istanbuldaki elçisi tarafından arz olunan ıtlak hasıl olduğuna dair name-i hümayun.

191	404	4 B 981	30.10.1573	Kapudan Paşa'ya ve Budun Temeşvar ve memalik-i mahrusemde olan beğlere ve kadılara ve deryada yüriyan hassa ve gönüllü reislere	Vilayeti Leh kralı krallığına teveccüh ederse hem kara hem deryada muavenet edilmesine dair.
192	405	4 B 981	30.10.1573	Françe padişahına	Elçi arzettiği hususlar dikkat edildiğinde krallığa tayin olunan kardeşinin Leh memleketine gelmesi için biri Zadre iskelesine çıkarsa Klis, Bosna, Sirem, Temeşvar ve Erdel diğeri Dubrovnik sahiline çıkarsa Hersek, İzvornik, Sirem, Temeşvar ve Erdel olmak üzere iki yol olduğuna dair name-i hümayun.
193	406	4 B 981	30.10.1573	Vezer Ahmet Paşa'ya	Mahrusei İstanbul'da kar fırtınası olduğundan dolayı ekmekler narhdan fazlasıyla çıkarılmayıp İznikmid ve Kazıklı ve o taraflarda ki hazır unların getirilmesine dair.
193	407	4 B 981	30.10.1573	Kapudana	Mahruse i İstanbul'da zahire azlığını gidermek üzere kazıklı derbendindeki değirmenlerinden un nakledilmesine dair.
193	408	4 B 981	30.10.1573	Yeniçeri ağasına	Mahruse-i İstanbul'da zahire azlığını gidermek üzere Kazıklı derbendindeki değirmenlerinden un nakledilmesine dair.
194	409	4 B 981	30.10.1573	Miğalkara kadısına	İstanbulda zahire sıkıntısını gidermek için kaza dâhilindeki köylerden gerek sipahi ve gerek ahaliden parası ile un ve buğday alınıp gönderilmesine dair.
195	410	4 B 981	30.10.1573	Roduscuk kadısına hüküm	Mahzen sahiplerinden un ve buğday satın alınarak gemi ile İstanbul'a nakledilmesi hakkında.
195	411	4 B 981	30.10.1573	Yalvaç kadısına	Örkej köyünde Medine evkafı mütevellisi Osman'ın muhalefatında karısı Dudu nam hatunla kötü münasebeti hakkında.
196	412	4 B 981	30.10.1573	Diyarbakir beğlerbeğisine ve defterdarına	Bazı ümera ve diğer şahıslar üzerinde iltizamdan bakiye kalan miri malın tahsiline dair.
196	413	4 B 981	30.10.1573	İstanbul kadısına	

					Roduscuk , Aydıncık ve Ereğli caniblerinde zahire ihtiyacı için Yalak taraflarında un nakl olunmasına dair.
196	414	4 B 981	30.10.1573	Yeniçeri ağasına	Yalak canibinden un tedarik edilmesine dair
197	415	4 B 981	30.10.1573	Kapudana	Yalak taraflarında İstanbul'a un nakledilmesi hakkında.
197	416	4 B 981	30.10.1573	Menzil bargiri besleyen yerlülerin kadılarına	Menzil beygiri besleyen evlerden avarızı divaniye ve tekalifi örfiye alınmaması hakkında
197	417	4 B 981	30.10.1573	Bağdat beğlerbeğisine ve kadısına ve defterdarına	Sabık beylerbeyi olup ölen Derviş Ali bey zimmetinde havası hümayun malından kalan meblağın varislerden ve sair üzerinde kalmış maların tahsil edilip gönderilmesine dair.
198	418	4 B 981	30.10.1573	Vezir Ahmet Paşa'ya	Şehri Zol beğlerbeğisi'nin ulağı ile beraber gelen adamın habsedilmesine ve emir verilmeyince salıverilmesine dair.
198	419	4 B 981	30.10.1573	Şehrizol beğlerbeğisine	Südde i saadetime adam gönderildiğinde memleketle ilgili olmayınca ulaklarla bereber hiçbir kimsenin gönderilmemesine dair.
198	420	4 B 981	30.10.1573	Bosna beğine ve Prud kadısına	Purud kazasının Çayıraraj köyünden Veli ve damadı Ali boşda gezer ve ayartmacılıkla halktan hile ile para ve altın alıp halka zarar verdiklerine dair.
199	421	4 B 981	30.10.1573	Erdel voyvodasına	Yeni Leh kralı Erdelden geçip memleketine varmak isteyince yollarda mani olunmayıp korunmasına dair.
199	422	4 B 981	30.10.1573	Bağdat beğlerbeğine	Bağdat'a gelen elçi ve heyetin kimse ile temas ettirilmeden memleket dâhiline geçirilmesine ve hizmetleri bitince yine bu suretle hudut boyuna kadar muhafazada götürülmesine dair.

200	423	4 B 981	30.10.1573	Basra defterdarına	Basra beğlerbeğisi iken yeniçerilerin iki taksit ücretleri verildikten sonra hazinede yirmi kese para kaldığına dair.
200	424	4 B 981	30.10.1573	Akıncı beğlerinden Vulçitrın beği olan Hızır Bey'e	Yeniçeri katiplerinden Abdurahman tarafından Rumeli sancaklarından yazılan akıncı adedi on iki bini bulduğundan Filibe'den Semendre'ye kadar olan sahalardan artık başka akıncı yazılmamasına dair.
201	425	4 B 981	30.10.1573	Bağdat defterdarına	İki senedir yağmur suzuzluktan nehirler dolmayıp mahsule bereket olmaması ,askerin ulufelerinin yine düzenli verilmesine ve hazinede bir miktar para bulunduğu dair.
201	426	4 B 981	30.10.1573	Basra beğlerbeğisine	Bağdat beğlerbeğisi Ali'nin zamanında zahire hususunda sarf olunan gayret ve hizmetlere göre çalışılmasına ,gerek hububat gerek nakit miri emvalin artırılmasına ve iyi muhafaza edilmesi hakkında.
202	427	4 B 981	30.10.1573	Rum beğlerbeğisine	Zile'de Çingene ve gurbet taifesinin halka zararı dokunanlardan kürekçi yazılmasına ve nevruzdan evvel İstanbul'a gönderilmelerine dair .
202	428	4 B 981	30.10.1573	Ereğli kadısına	İstanbul ihtiyacı için Ereğli kazasında istenen zahirenin züema ve erbabı tımar vasıtasıyla iskeleye indirilip gemi ile nakl olunmasına dair.
203	429	4 B 981	30.10.1573	Rum ili ile Kastamonu, Kangırı ve Ankara sancaklarında bulunan kadılara	Vergiden muaf olmak üzere Çingene ve gurbet taifesinden donanma için yazılıp toplananların nevruzdan

					evvel tersaneye gönderilmelerine dair
203	430	4 B 981	30.10.1573	Bağdat beğlerbeğisine	İmam Hüseyin makamını ziyaret etmek için acemden gelecek ziyaretçiler için bu makama yakın bir mahalle bir karbansaray yapılması huduttki durumları tetkik edildikten sonra ziyaretçi geçirilmesine dair.
203	431	4 B 981	30.10.1573	Hazine-i Amirem defterdarına	Mukataalar iltizama verilirken iş bilir zengin kimselere verilmesine dair.
205	432	8 S 981	01.06.1573	Mısır beğlerbeğisine ve defterdarına	Buheyre şeyhi Hublis Mehmet'in iltizamına ek olarak başka mallar istediğine dair
205	433	8 S 981	01.06.1573	Kırk kilise beğine	Kızılca müsellemlerinin Karasu yenicesi üzerindeki köprünün tamir edilmesini ve köy halkının hizmete sevk olunmalarına dair
206	434	8 S 981	01.06.1573	Rodusçuk kadısına	Ulaklara zayıf atların verilmemesi gerektiğini ve atlar zayıf oldukları takdirde kadıların atlarını almalarına dair
206	435	8 S 981	01.06.1573	Miğalkara, Çorlu ve Eynecik kadılarına	İskelelere indirilecek zahire için arabalara fazla ücret verilmemesine dair.
206	436	8 S 981	01.06.1573	Edirne kadısına	Edirne'de bina olunan cami hizmetinde çalışan forsalardan Mustafa'nın evlenmesine dair.
207	437	8 S 981	01.06.1573	Haleb kadısına ve mütekaid Cevan beğine ve Harim kadılarına	Tercüman İbn-ül-Arac halka kötü davrandığından dolayı halkın alacaklarının alınmasına dair.
207	438	8 S 981	01.06.1573	Karaman beğlerbeğisine	Şehir'den yaylaya gitmenin yasak olmasına rağmen yaylaya gidildiğini ve bu durumun engellenmesine dair
208	439	8 S 981	01.06.1573	Bağdat beğlerbeğisine ve Cesan kadısına	Bedre köyü halkının bildirdiğine göre Cesan Bedre ve adamlarının hurma, pamuk gibi ürünlerden öşür almayarak istedikleri gibi para topladıklarını ve bu durumun kaldırılmasına dair.
208	440	8 S 981	01.06.1573	Kıbrıs beğlerbeğisine	Lefkoşa kalesi'nde oturması emr olunan beyin kışı Magosa'da geçirmesinin

					yanlış olduğunu ve Lefkoşa'ya geri dönmesine dair
209	441	8 S 981	01.06.1573	Rodusçuk kadısına	İstanbul'da ekmek sıkıntısı olduğundan dolayı gemilerle buğday gönderilmesine dair.
209	442	8 S 981	01.06.1573	Silivri, Eyneçik ve Miğalkara kadılarına	Gönderilen hükm devamınca ulak atlarının zayıf olduğunu ve atların beslenmesi hakkında.
210	443	8 S 981	01.06.1573	Şam beğlerbeğisine Aclun beği miri hac olan Kansu'ya	Hacı kafilesinin ikinci yerinde Pınarbaşı'nda konaklamalarını Vaz ve Deli köylerine konaklamalarına dair.
210	444	11 C.981	08.10.1573	Haleb kadısına	Halep'te tercüman olan İbnü'l-Arac'dan halka zulmettiğine dair şikayet geldiğini ve halkın alacaklarının mahkameye bildirilmesi hakkında.
210	445	11 C.981	08.10.1573	Bursa beğine	Halep'te tercüman olan İbnü'l-Arac'dan halka zulmettiğine dair şikayet geldiğini ve halkın alacaklarının mahkameye bildirilmesi hakkında
211	446	11 C.981	08.10.1573	Trablusgarb beğlerbeğisine	Cerbe halkı namına yapılan şikayetin haklı olmadığını, şahitler olmadıkça inanmamalarını ve halkın birbirleri iyi geçinmelerine dair.
211	447/1	11 C.981	08.10.1573	Trablusgarb beğlerbeğisine	İstanbul debbeğalarına gönderilen palamutların birkaç zamandır başka yerlere yollanarak İstanbul'a sevk edilmediğinden dolayı esnafın sıkıntıya düştüğünü ve eskiden olduğu gibi palamutlar'ın İstanbul'a gönderilmesine dair.
211	447/2	11 C.981	08.10.1573	Trablusgarb beğlerbeğisine	Bazı kalpazanların sikkeler bastırarak akçeyle karıştırdığını ve elli çift sikke tedarik olunmasına dair.
212	448	11 C.981	08.10.1573	Mısır beğlerbeğine	Cidde köyünde akan suyun Cidde'ye getirilmesinin zor olduğundan dolayı sarnıçlar yaptırılmasına dair.
212	449	11 C.981	08.10.1573	Heleb	Gönderilen deftere göre avarız malından kalan paranın

				beğlerbeğisine ve mal defterdarına	toplanarak gönderilmesine dair.
213	450	11 C.981	08.10.1573	Van beğlerbeğisine	Van, Adilcevaz, Erciş ve Bitlis kaleleri neferlerinden hariç seksen altı nefere tımar verileceğini, gediklerinin düzenli verilmesini ve ulufelerinin hazineye kalmasına dair.
213	451	11 C.981	08.10.1573	Çorlu kadısına	Az olduğu için fiyatları artan arpa ve samanın Kemer, Vize ve Rodosçuk'tan satın alınmasına dair.
214	452	11 C.981	08.10.1573	Konya kadısına ve aktabü'l arifin zahrü'l- vasilin merhum Celaledin Rumi kuddise serrehu evkafının mütevellisi Yahya'ya	Konya'da eski cami ulufe sahiplerine ait Çelebi cüzanlarını Celaledin Rumi imaretinden gereksiz aş ve ekmek aldıklarını yiyecek yerine para verilmesine dair.
214	453	11 C.981	08.10.1573	Bağdat beğlerbeğisine ve kadısına	Meşhedin evkafı mütevellisi Abdüsselem'a imamı Ali türbesine getirilecek su için vakıf malından harcama yapmasına izin verilmesine dair
215	454	11 C.981	08.10.1573	Bağdat beğlerbeğisine	Şatt-ı azim kenarındaki bağ ve bahçeler havası hümayuna ve diğer nehir kenarlarındakiler sipahilere tımar olarak ölen Bağdat beğlerbeğisi İskender tarafından nizam verilerek kullanmalarına dair.
215	455	11 C.981	08.10.1573	Kütahya ve Mihalicık kadısına	Seferhisar'da müderis olan Resul'un iki softa adam öldürdüğünü, softaların idamına ve müdderisin tutularak mahkemeye sevkine dair.
216	456	3 N. 981	27.12.1573	Menlat ve Satılmış kadılarına	Menlat kazasında Alagöz ismindeki yeniçeriye zincire vurarak kazadan kazaya gönderen çeribaşı Kıyas'ın bu suçu isbat edilirse İstanbul'a gönderilmesine dair.
216	457	11 L.981	03.02.1573	Akkirman beğine ve Killi kadısına	Canik'de sipahi dedenin evini basarask Şeyh Ahmet oğlu Abdurrahman ve Sinan adındaki softaların İstanbul'a gönderilmesine dair.

216	458	11 L.981	03.02.1573	Samsun'da kendir eminine	Kendirden bktrlerek gemilerde kullanılan urganların saēlam kendirden yaptırılmasına dair.
217	459	11 L.981	03.02.1573	Siroz kadısına	Sirozdaki emelerin, ahırın adırvanına akan suların yollarını korumak için su yolcularından Darendeli veys Alagöz'e gnderildiēine ve su yolu üzerinde inşaat yapılmasına dair.
217	460	11 L.981	03.02.1573	Mihaliç kadısına ve Mihaliç emini olan Ahmed avuş'a	Mihaliç'a tbaēlı Canbazlar köyünde Pir Umur'un İstanbul'a gönderilmesi hakkında.
217	461	11 L.981	03.02.1573	Delvine beēine	Delvine kalasından Ardonik kalasına gönderilen yirmi dört neferin Delvine Kalesine gönderilmesine dair
217	462	11 L.981	03.02.1573	Bolu sancaēı müsellemleri beēine	Bolu sancaēı msellemlerinin öncekinin ve ikinci nevbetlisi olan sekiz yüz elli neferinin tersaneye gönderilmesine dair.
218	463	11 L.981	03.02.1573	Anadolu beēlerbeēisine ve Elmalu ve Kaş kadılarına	Mahkemede kendini dava edenleri sıkıştırarak mbaşirin evini basarak eşyalarını alan Hsn avuş'un avuşluēunun elinden alınmasına dair
218	464	12 N.981	05.02.1573	Erdel voyvodasına	Asi Beki'in Nemçe kralı tarafından idam edildiēi haberinin alındıēına dair
219	465	12 N.981	05.02.1573	Burusa kadısına	Miri buēday iini Daniment ve naibe vermeyerek bizzat kendisi meşgul olmasını ve buēdayın iyisini toplayarak gönderilmesi hakkında.
219	466	12 N.981	05.02.1573	Rumili beēlerbeēisine	Mora beyi Mehmet bey huzurunda Kalartene nahiyesinde tımarlı Malta seferinde len Mustafa'nın tımarının oēludur diye başkasına verenlerin tımarlarının ellerinden alınmasına dair.
220	467	12 N.981	05.02.1573	Sultan Süleyman evkafı mütevellisine	Sultan Süleyman vakfında İstanimeka köyü ile Muldak köyünde malları ortak olanların ziraat yapmamasına dair

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TRANSKRİPSİYON

[155]

321

Sa'id'e virildi

Şehzâde Sultân Murad Han lâlâsına ve Yenişehir kadısına hüküm ki:

Sen ki Yenişehir kadısının mektûb gönderüb kürekçi tesliminden sonra Karacasu nâm mahale varduğunda Hacı Süleyman nam kimesne Hacı Mehmed nam kimesne ile bazârda yer husûmetin iderken mezbûr Süleyman'ı merkûm Hacı Mehmed'in Ali nam oğlu bıçak ile urub mecrûh idüb mahkemeye varub hâlin takrîr itdikde merkûm Hacı Mehmed'in ehl-i fesâd suhteler ile gezer diğér oğlu İbrahim nâm suhte yalnız yarağıyla mahkemede çalub tekrar ol dâhi bir mikdar mecrûh idüb bâ'is-i fesâd mezbûr Hacı Mehmed olmağın zikr olunan iki oğlun yanına alub firâr etdüğünü bildirmişsin ve senin tarafından Karasu nâibi olan Abdullah dâhi sûret-i sicil gönderüb Ahmed nam kimesne meclis-i şer'ce gelüb karye-i Karasu'dan Hacı Bali nam kimesneyi katl itdügümüzde merkûm Hacı Mehmed ve Hacı Resul size otuz beş bin akçe virelüm merkûmu katl idin deyü tahrîk itmekle kendülerle ma'an varub katl itdük deyü i'tirâf eyledüğünü bildirmiş imdi bu makûle ehl-i fesâda ruhsât virilmek câiz değildir ele getirilmelerin emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda aslâ tevakkûf itmeyüb merkûm Hacı Mehmed'i ve oğullarını her ne tarafa gıybet itmişler ise eğer Saruhan ve eğer Aydın ve eğer Menteşe sancaklarına bi'l-cümle her ne tarafa kaçmışlar ise ele getirüb ahvâllerin hak üzre teftîş idüb 'arz olunduğu üzere fesâd ve şenâ'atlerin zâhir ve sâbit olursa evleri ve barklarıyla cezâre-i Kıbrıs'a sürüb teslim eyledükde Kıbrıs beğlerbeğisine temessük alub üzerlerine sâbit olan mevâdın sûret-i sicilleriyle ma'an dergâh-ı mu'allâma getüresin ve yazub bildüresin ve 'arz olunan Ahmed'in kâtillerinden dâhi ele getirüb şer'le sâbit olduktan sonra anların hakkında emr-i şer'-i kavîmde ne ise icrâ idüb yerine koyasınız ammâ hak üzere olub şer'-i şerîfe muhâlif iş olmakdan gâyet hazer idesin.

322

Aydın-zâde Mehmed Çavuş 'a virildi

Anadolu beğlerbeğisine hüküm ki:

Saray-ı Amirem hâcesi Mahmut gelüb Ca^cfer nam kimesne kendünün babası olub vazîfe ile du^câcılarında olan şeyh Yahya için kallâbdır deyü dergâh-ı mu'allâmda bildirüb teftîş için çavuşla emr-i şerîfüm taleb idüb ahvâl-i ma^clum olmamak ile evi aranub ve ahz olunmağçün emr-i şerîf ile sana çavuşum gönderilüb merkûm babası ele getirilüb kallâb âlâtından elinde nesnesi bulunmayub husûs-ı mezbûr isnâd-ı ma^clumuyken yekûn idüğü zahir olmağın bundan evvel gönderilen emrim üzere habsden ıtlâk olunub lakin mezbûr Ca^cfer hâlâ bana ta^clîm ettiler kezb ile mezbûra iftirâ eyledim deyü anda senin yanında ikrâr ve i^ctirâf itmekle habs olunduğun bildirüb imdi bu ve cümle kendü halinde olanlara iftira idüb şirret ve şekâvete dâhil olanlara ruhsât verilmek caiz değildir buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda merkûm Ca^cfer mûma-ileyhin babası şeyh-i mûmâ-ileyhe ta'limle kezb idüb iftira eyledüm deyü ikrâr itdüğü sabit ve zahir olursa kayd ve bendle yarar adama koşub dergâh-ı mu'allâma gönderesin ki küreğe koşula.

[156]

[Yevmü 'l-Erba 'a fî ,25 Recebü 'l-Mürecceb Sene 981]

323

Aydın-zade Mehmed Çavuş 'a virildi.

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Ümerâ-i ekrâd zîde-kadruhûm geçen senede fî-sebîlillâh gaza için gönderdiklerin kavâs ve cengçiler bi-hamdillâhi-te'âlâ sıhhât üzere gelüb 'avdet etmişlerdir lakin küffâr-ı hâksâr hazallâhu te'âlâ ilâ yevmü'l-karâr firâr idüb deryâya çıkmakla işbu evvel bahar-ı huçeste-i âsârda yine azîm-i donânma-i hümayûnum ihzâr olunmak mühimmât-ı dîn ve devletden olmağın Diyârbekir'e müte^callik olan ümerâ-i ekrâddan vesâir beğlerbeğiliklerden gönüllü yazılıb ihrâc olunmak emrim olmuştur buyûrdûm ki:

Mehmed Çavuş vusûl buldukda aslâ tevakkûf itmeyüb mukaddemen kavvâs ihrâc olunmak fermân olunan ümerâyâ gönderilen ahkâm-ı şerîfede herbiri ne mikdar nefer kavâs ihrâc ve irsâl etmek emr olunmuş ise ol ahkâm-ı şerîfe mücebince cümle ümerâ-i ekrâda mektûblar gönderüb hüsn-i istimâletle ve tedârikle tenbîh eylesin ki her biri evâmir-i sâbika üzere yine gazâ ve cihâd için yarar kavâslar yazub tedârik idüb nevrûz-ı

mübâreke değin mahrûse-i İstanbul'a gönderüb defterleriyle teslîm ideler inşaallâhu te'âlâ a'dâya mülâki olub gazada yoldaşlık ve dilaverlikleri zâhir olanlar avâtıf-ı aliyyeme mukârin olub hallerine göre dirliklerin (silik) olunmak mukarrerdir ki ana göre gazâ ve cihâdları meziyyet idüb ziyâde kavâs ve cenkçi tedârikde gereği gibi mukayyed olasın .

Bu dâhi

324

Şam beğlerbeğisine ve defterdârına ve Kudüs-i Şerîf kadısına hüküm ki:

Hazret-i İbrahim ilinde Halîlü'r-rahman 'aleyhi ve alâ alih-i salavâtullahü'l-melikü'l-mennânın imâret-i âmireleri mütevellîsinden Südde-i Sa'âdet'ime 'arz-ı hâl sunulub envâ'-i şikâyetde olunmağın aynı ile 'arz-ı hâlin sûreti ihrâc olunub mühürlü kese içinde size irsâl olundu imdi niçün dâimâ bu babda mukayyed olmayasız husûsân Halîlullah maslahâtı evvelen bu cânibde mürtezika ve tâife-i urbân muttasıl şikâyetden hâli olmadıkları ecilden mütevellî teftîş olunmasın emr idüb buyûrdûm ki:

Vardukda te'hîr itmeyüb mütevellî-i mezbûru ihzâr idüb irsâl olunan sûret 'arz-ı hâlde mukayyed olan mevâdı bi'z-zât yerlü yerinde dikkât ve ihtimâmla hak üzere teftîş idüb göresiz 'arz-ı hâlde mestûr olan mevâd vâki' midir değil midir ol mikdar fermân-ı semât-ı şerîf kesilmeğe sebep nedir cümlesin sahibisiz hakîkati üzere mufassal ve meşrûh yazub 'arz eyleyesiz ve hatta teftîşde hakk-ı sarîha tâbi' olub himâyet olunub hilâf-ı vâki' nesne 'arz olunmakdan ihtiyât eyleyesiz anun gibi bi-hasebi's- şer' mütevellinin ve oğullarının ve tevâbi'inin üzerine nesne bâis olursa başka başka sicil idüb sûretlerden imzâlayub ve mühürleyüb dergâh-ı mu'allâma gönderesiz sonra ol babda emrim ne vechle sâdır olursa mücebi ile amel eyleyesiz ve vak'a âid olandan eğer mütevellî üzerinde ve eğer gayrıda nesne sâbit ve zâhir olursa vakfa içün hükm idüb alub kabz eyleyesin ve bi'l-cümle eğer 'arz-ı hâlde olan mevâddır ve eğer gayrı vak'a müte'allik hususlardır cümlesin görüb meşkûk ve mühim bir nesne koymayasız ve mürtezika mütevelliden râzılar mıdır değiller midir 'arz eyleyesin.

[157]

*Ordúcubaşı (silik) virildi fî 23 Receb 981***325**

İstanbul kadısına hüküm ki:

İşbu mâh-ı Recebü'l-müreccebin evâhîrinde sa'âdet ve ikbâl ile Çorlu cânibine sekkâr için tevcîh olunmak niyet olunub ordûcu lâzım olmağın bir nefer kassâb ve bir nefer bakkâl ve bir nalband ve bir nefer aşçı ihrâc olunmasın emr idüb buyûrdûm ki:

Dergâh-ı mu'allâm kapûcularından er muhlis olan Mehmed vardukda te'hîr olunmayub mahrûse-i İstanbul'dan yarar ve kudretlü kimesnelerden bir nefer kassâb ve bir nefer bakkâl ve bir nefer nalband ve bir nefer aşçı yazub orduya lâzım olan âlât ve esbâbı ile bi-kusûr hazır ve müheyyâ eylesesin ki inşallah ... kangı gün sa'âdetle teveccüh olunursa ol gün çıkub her biri orduda hazır bulunalar ve ihrâc olunan ordûcuların isimlerin ve kefillerin yazub defter idüb bir sûretin anda mahkemede alıkoyub ve bir sûretini mühürleyüb mezbûr ordúcubaşına teslîm eylesesin ki anunla amel eyleye ammâ bu babda ihtimâm idüb bu bahâne ile kimesneden ahz ve celb olunmakdan ve kudretlü olanlar himayet olunub kudreti olmayanlardan ihrâc olunmakdan ihtiyât oluna.

326

Ahkâm kâtiblerinden olub akıncı tahrîrine me'mûr olan Abdurrahman'a hüküm ki:

Hâlâ Vulçitrın beği olub akıncı tahrîrine me'mûr olan Hızır dâme izzihû mektûb gönderüb emr-i şerîfim mücebince tahrîrine mübâşeret olunub Niğbolu ve Silistre sancâklarında sefer-i hümayûnuma kâdir olanlar tahrîr olunub ba'dehû Yanbolu ve Zağra semtlerine varılub mübâşeret olundukda Temeşvar câniblerine vâki' olan hidmet için varub irişmek emrim olmağla akıncı tâifesin tekmîl için sana ademler koşub kendüsi ol cânibe tevcîh eyledüğün bildirmiş imdi akıncı mu'accelen tahrîr olunmak emrim olmağın emr-i sabıkım üzere müşârün-ileyh girü tahrîrde kalub ve akıncı tâifesi itmâma irişdikde defteri senünle Asitâne-i Sa'âdet'ime irsâl eylemek emrim olub müşârün-ileyhe hükm irsâl olunmuşdur buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda sen dâhi bu babda gereği gibi mukayyed olub tahrîri fermânım olunan akıncı emr-i şerîfim mücebince mu'accelen tahrîr eyleyüb irişdikde defterin alub Asitâne-i Sa'âdet'ime gelüb mülâkî olub ihmâlden ziyâde hazer eylesesin akıncı tâifesi

mu'accelen tahrîr olunub defterleri Asitâne-i Sa'âdet'ime gelmek mühimdir bi-fermân isti'câl üzere tahrîr eyleyüb gelmek ardınca olasin.

[158]

327

Bosna beğine hüküm ki:

Gradiška Kal'asının ta'mîri için taş müzâyaka olduğun sâbıkân i'lâm eylemiş idin hâlâ Zaçeste sancağında ve Lika kazasında su yalısında yüz bin tuğla bi'l-fi'il mevcûd olduğun Pojega sancağı sipâhilerinden İnehan nam sipâhi haber virmeğin buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda zikr olunan tuğlayı tetebbûc idüb dâhi mevcûd bulunan tuğla ne mikdar ise alub kal'a ta'cîmîre sarf eyleyesin ve nice olduğun yazub 'arz eyleyesin.

328

Sâhibine virildi fî 27 Receb 981

Andırın kadısına hüküm ki:

Bundan akdem sana Ayıntab eminlerinin teftîşi fermân olunub siz hizmetde iken müddetin irişmekle kadılığın ahâra tevcîh olunduğu sebebeden me'mûr olduğun hizmetden ferâğat eylemek üzere olduğun i'lâm olundu imdi sana âhar kadılık tedârik olunub hemân me'mûr olduğun hizmet üzere olub itmâma iriştirmek emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda emr-i sabıkım mücebince me'mûr olduğun hizmet kemâ-kân mukayyed olub itmâma iriştirmek babında sa'cy ve ihtimâm eyleyesin .

329

Ferhad çavuşa virildi fî 28 Receb 981

Göle Beği Muharrem Beğ'e hüküm ki:

Hâlâ mektûb ve defter gönderüb bundan akdem cem' eyledüğün nüzûl ihzâr eyledüğün köprü kerestesi ahvâlini ve muhâsebesin mufassalân yazub bildirmişsin ale't-tafsîl ma'lûm olmuştur senünde murâdın üzere ahâr sancâk tevcîh olunmak emrim olmuştur buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda der-anbâr olan terekenin eğer eski ve eğer yenisidir gereği gibi hıfz itdirüb ve ihyânen yarar ademler gönderüb yoklayub yağmurdan ve su dökülme zarar

irişdirmekden hazer eylesesin ve köprü kerestesin dâhi muhkem hıfz itdirüb sũ sokınmağla çürütmekden ve bi'l-cümle hazer irişdirmekden hazer idesin.

[159]

330

Sâhibine virildi.

Karahisâr-ı sâhib kadısına hüküm ki:

Hâlâ Südde-i Sa'âdet'im müteferrikalarından vezîr-i a'zam iken fevt olan 'Ali Paşa'nın evkâfı nâzırı olan Ferrûh kethüdâ 'arz-ı hâl sunub bundan akdem nefsi Karahisâr'da hasabeten- lillâhi- te'âlâ hâric-i şehrden bir su getürüb her mahalleye birer mikdar su tevzî' ve taksîm idüb çeşmeler olmuş iken ol zamanda tevzî' olunduğu üzere ba'zı kimesne kanâ'at eylemeyüb ziyâde su alub mahalleye müzâyaka verdüklerin bildirmeğın buyûrdûm ki:

Zü'emâdan Nesim vardukda bu husûsu su yolu nâzırı olan Abdi ile bi'z-zât üzerine varub onât vechle göresin ol zamanda zikr olunan sudan her mahalleye ne kadar su ta'yîn olunub tevzî' olunmuş ise üslûb-ı sâbık üzere tasarrûf idüb şer'î ve şart-ı vâkıfa ve olagelene muhâlif kimesneye te'addi itdirmeyesin eslemeyüb inâd idenleri men' idüb hakla memnû' olmayanları yazub bildüresin ve ba'de'n-nazar bu hükm su yolu nâzırı elinde ibkâ idesin.

331

Sâhibine virildi.

Kıbrıs beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb cezîre-i Kıbrıs'da cem'iyet üzere olan ümerâ ve zü'emâ ve erbâb-ı tımâr bu ana gelince cezîrede esbâb-ı harb ve kıtâl ile hazır olub rûz-ı Kasım'da yerlü yerlerine varub evvel baharda gerü ve muhâfazaya gelinmek babında isticâr eyledüklerin bildirmişsin imdi mezbûrlara icâzet-i hümayûnum mukarrin olub buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda mezkûrlara icâzet virüb tenbîh eylesesin ki evvel-baharda herbiri âlât-ı harb ve kıtâl ile müretteb ve mükemmel hazır olub biz dâhi emrim vardukda bilâ-te'hîr cezîre-i mezbûreye geçüb üslûb-ı sâbık üzere muhâfaza-i hıdmetde olalar.

332

Bu dâhi

Müşârün-ileyhe hüküm ki:

Magosa beği mektûb gönderüb Magosa gönüllülerinden beşinci bölükde yevmî on akçe ʿulûfeye mutasarrıf olan Haydar oğlu ʿAli şerîr olub kul tâifesi şükrân üzere olmayub refʿi lâzımdır deyü şikâyet eylediklerin ve birinin önüne taş atub hizmetkârına itâle idüb ve kendüye dâhi nâ-meşrûʾ kelimât idüb ve gümrük emîninin kulun gönüllülerden Ramazan oğlu Ahmed ihlâl idüb çavuşların gönderüb ele girmeyüb Lefkoşaʾda tutuldukların ʿarz eylemeğin buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu husûsu göresin ʿarz olunduğu gibi ise mezkûrların gediklerin alub ahâra tevcîh idüb ʿarz eylesin.

[160]

İbrahim Çavuşʾa virildi.

333

Bosna beğine Kamengrad ve Baneloka kadılarına hüküm ki:

Hâlâ Kamengradʾda zuhûr iden maʿden nezâreti Südde-i Saʿâdetim çavuşlarından İbrahim taʾyin olunub yuvalâk hizmeti fermân-ı şerîfim olmuştur buyûrdûm ki:

Müşârün-ileyh maʿden-i mezbûra varub yuvalâk hizmetin mübâşeret eyledükde muʾâveneti lâzım olan husûslarda eğer cerahor ve eğer pirimikür ve eğer sâir maʾdene müteʾallik husûslarda muʾâvenet taleb eyledükde her husûsda muʾâvenet ve müzâheret eyleyüb vâfir ve müstevfî livâlık işletmek babında envâʾ-i saʿy ve ikdâmın zuhûra getüresin

334

Ortadan gelen mektûb ile çavuşa virildi.

Temeşvar beğlerbeğisine ve kadılarına hüküm ki:

Hâlâ dergâh-ı muʿallâma mektûb gönderüb bundan akdem hükm-i hümayûnum gönderilüb havâss-ı hümayûn reʿâyâsına ümenâ ve ummâl hilâf-ı şerʿ ve kanun dahl ve taʾarrüz idüb siz ki debbâğların ʿöşrlerin vaktinde ayni ile almayub ve köprüden geçdikde olagelene muhâlif ziyâde akçelerin alub ve kendü mesâlihi için ʿarabaların istihdâm idüb ve çayırkların beğler cebr ile biçüb dâhi bunun emsâli envâʾ-i teʿaddî itdükleri ecilden anun gibiler menʿ ve defʿ olunmak emrim olub ahvâlleri görölüb kimesne şerʿ ve kanuna ve

deftere muğâyir te^caddî ve tecâvüz olunmamak tenbîh ve te'kîd olunmuştur deyü bildirmişsin imdi re^câyâ ve dâyi'-i halk-ı berâyâdır eyyâm-ı sa^câdet-i hümâyûnumda anlara hilâf-ı şer^c ve kanun ve defter zulm ve te^caddî olunduğuna aslâ rızâ-yı şerîfim yokdur bir vilâyete beğlerbeği ve kadı nasb olunmakdan murâd-ı şerîfim re^câyâ ve berâyâ te^caddî ve tecâvüzden mahsûn olub devâm-ı devlet ve sebât-ı mecdû ittifâkım iddi^casına meşgûl olmağıçündür buyûrdûm ki:

Varıcak bu husûsa her zaman bi'z-zât mukayyed olub beğlerbeğilikle müte'allik olan kasabât ve kurâya dâima mektûblar ve ademler gönderüb muhkem tenbîh ve nidâ ve te'kîd itdirüb min-ba^cd bir ferde şer^c ve kanun ve deftere mugayir te^caddî itdirmeyüb anun gibi hilâf-ı şer^c ve kanun ve defter te^caddî idenler mesmû'ın oldukda ol asıllara mecâl vermeyüb ele getirüb zulm ve te^caddîleri sâbit ve zâhir olanların istihkâklarına haklarından gelüb 'arza muhtâc olanları yazub bildüresin ve bu hükm her kadıya gönderüb sicil-i mahfûzlarına kayd idüb dâimâ mazmûn-ı hümâyûnumla 'amel itdirüb tenbîh idüb hilâf-ı şer^c ve mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

[161]

335

Kethüdâsına virildi

Lâlâya hüküm ki:

Vilâyet-i Anadolu'da hayliden berü fesâd ve şena^cât üzere olan suhtelere ve ehl-i fesâda baş ve buğ olan Şemseddin nam müfsidin şerîklerinden Divane Üveys nam müfsid ele getirilüb mezbûr Şemseddin'in yatağ ve durağı suâl olundukda ba^czı kimesneleri isimleriyle beyân itdikden gayrı müşârûn-ileyh oğlumun Şahincioğullarından Yenişehri kazasında Şahincioğlu dimekle ma'rûf kimesne yatağ ve durağıdır ve yoldaşdır deyü takrîr itmeğin buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bi-tevakkûf merkûm Şahincioğlu 'Ali'yi her kande ise ele getirüb habs idüb müfsidlere baş olan merkûm Şemseddin'i ele getürmeğe müte'ahhid olursa yanına yarar ademler koşub ele getürmekde ihtimâm idüb şöyle ki ele girerse mezbûr müfsidi kayd ve bandle ve yarar ademlerle dergâh-ı mu^callâma gönderesin ammâ ele vermeyüb inkâr ve inâd ederse mecâl vermeyüb merkûm Şahincioğlu 'Ali'yi kayd ve bandle dergâh-ı mu^callâma gönderesin.

336

Şam'a giden Sinan Çavuş'a virildi

Akşehir beğine hüküm ki:

Vilâyet-i Anadolu'da hayliden berü fesâd ve şena'âtı olan suhtelere baş ve buğ olan Şemseddin'in şerîklerinden Divane Üveys nam müfsid ele getirülüb merkûm Şemseddin'in yatağı suâl olundukda Akşehir kazasında İnekli (?) nam karyede Mehmed ve kazâ-i mezbûra tabi' Evlâd nam karyeden Pir Veli ve kazâ-i mezbûrdan Nur Muhyi(?) ve kazâ-i mezbûreden Gölbaş nam karyeden Divane Udûl nam kimesneler müfsid-i mezbûrun yatağ ve durâkları ve yoldaşlarıdır deyü bildirmeğin mezbûrlar ele getirülüb kayd ve bendle Südde-i Sa'âdet'ime gönderilmesin emr idüb buyûrdûm ki;

Vusûl buldukda zikr olunan kimesneleri ele götürüb kayd ve bend idüb kifâyet mikdarı ademlere koşub dergâh-ı mu'allâma gönderesin ve ne makûle kimesnelerdir bi-garez Müslümânlar haklarında nice şehâdet itdüklerin toprâk-ı kadı ile ma'an 'arz idesin.

*Bu dâhi**Bir sureti*

Beğşehir beğine; Beğşehir kazasında ve Kara Bekdaş Aşık nam kimesne yatağı imiş sûret-i 'ayni ile yazıldı.

337

Behrâm kethüdâya virildi.

Şam beğlerbeğisine hüküm ki:

Bundan akdem vezîr-i â'zam iken fevt olan Rüstem Paşa'nın Hama ve Humus'da vâki^c olan evkâfı mütevellîsi Halavud (?) Mehmed nâm kimesne hayliden berü muhâsebesin vermeyüb üzerinde emvâl-i vakf olmağın teftîş için Haleb defterdârına ve Humus ve Sermin kadılarına hüküm yazılıb irsâl olunmuşdur buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda anun gibi mezbûr mütevellî gıybet eyleyüb Şam'a varırsa yarar âdemlere koşub mahal-i hâdiseye gönderesin ki gönderilen hüküm mûcebince şer'le muhâsebesin görüb 'alâkası kat^c ve ber-taraf ola .

*Bu dahî**Bir sureti**Haleb beğlerbeğisine*

[162]

Sâhib olan İlyas'a virildi.

338

Hamid sancağı beğinin kâim-i makâmı olan kethüdâsına hüküm ki:

Hayliden berü Anadolu'da ba'zı ehl-i fesad suhtelere baş olan Şemseddin nam müfsid yoldaşlarından Divane Üveys ele getirülüb dergâh-ı mu'allamda müfsid-i mezbûr Şemseddin'in yatağ ve durağı ve yoldaşları suâl olundukda nefis-i Yalvaç'dan Hamamcı 'Ali ve Karaağaç'dan Kasım Beğoglu Mehmed ve Hacı Mustafa ve Göğergöş'den 'Ömer kethüdâ ve karye-i Arife'den Ebubekir oğlu Tâcuddin nâm suhte yatağ ve duraklarıdır ve yoldaşlarıdır deyü haber virmeğin mezbûrlar ele getirülüb kayd ve bendle Sûdde-i Sa'âdet'ime gönderilmesin emr idüb buyûrdûm ki:

Mezbûrları ale't-ta'cîl toprâk kadısı ma'rifeti ile ele getirüb kayd ve bend idüb kifâyet mikdarı yarar ademlerini koşub Sûdde-i Sa'âdet'ime getüresin ve bî-garez Müslümânlardan ahvâllerin teftîş idüb haklarında nice şehâdet itdüklerin yazub 'arz eylesin .

Şam'a giden Sinan Çavuşa virildi.

Bir sûreti

Karahisar-i sâhib alay beğisi olana

Karahisar-ı Sâhib'de Ömer ve karındaşı Hasan yatağ ve durağıdır yukarıda olan üslûb üzere gönderile.

339

Sahibine virildi.

Akyazı kadısına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Beğ gölü nâm karye halkı tarafından Hayreddin Fakih nâm kimesne Sûdde-i Sa'âdet'ime gelüb bunlar mîrî tüfenklerin kundakçıları olub kadîmden kundak için Haraklu (?) dağında vâki' olan ıhlamur ağacın kesegelüb ve karaağacı dâhi top kundağına lâzım iken Mehmed Fakih nâm nâib zikr olunan dağdan ve gayrı yerlerden ıhlamur ve karaağaçların kesüb kendünün su tahtası olan kârhânesine getürdüb biçdirmekle yakın yerlerde ıhlamur ve karaağaç kalmayub ba'id yerlerden bize getürmek zulmdür deyü bildürdüğü ecilden buyûrdûm ki:

Varduklarında mezkûr nâibe min-ba'd ıhlamur ve karaağaç kesdirmeyüb ve tahtasın biçdirmeyesin ve korucuya mûhkem tenbih eylesin ki mîrî tüfengleri kundak

içün lâzım olan eğer ıhlamur ve eğer karaağaçdır bir ferde kesdirmeyeler eslemeyeni yazub bildüresin ve bu babda dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Mehmed Çavuş'u mübâşir ola amma bu bahane kimesneyi rencide eylemekden hazer eyleye.

[163]

340

Rumili beğlerbeğisine hüküm ki:

Bundan akdem Zile'de sâkin Feruḡşad nâm kimesnenin hakkından gelinmek için emr-i şerîfim gönderilüb Zile kal'asında habs olunmuşken karındaşları kal'a kurbüne at getirüb kal'a-i mezbûre dizdârı ıtlâk itmeğın dizdarlık âhara virilmiş idi hâlâ mezkûr Ferahşad ve at getüren karındaşları her kande ise buldurub ele getirülmesin emr idüb buyûrdûm ki;

Vardukda mezkûrların yatakları ve duraklarına ve dizdar-ı mezbûre ve bi'l-cümle şer'le buldurmasın lâzım olanlara buldurub her ne tarikle mümkün olursa ele getirüb dâhi muhkem habs idüb 'arz eylesin.

341

Lahsa beğlerbeğisine hüküm ki:

Sâbıkâ Lahsa beğlerbeğisi 'Osman mektûb gönderüb Necid vilayetinin şeyhlerinden Dilim nâm kal'a şeyhi İsa bin 'Osman ve Dragine nâm kal'a şeyhi İbrahim bin Musa ve Selimiye nâm kal'a şeyhi Hüseyin bin Ebulloyta ve Halem nâm kal'a şeyhi Ahmed bin Itak nâm şeyhlere mektûb gönderüb istimâlet ile getürdülüb sene-i mâziyyede hüccâcı emn ve emân üzere alub gidüb hâlim ve sâlim getürüb ahali-i hüccâcı razı ve şâkir olmuşlardır min ba'd Lahsa hüccâcın mezbûrlar alub gitmek hüccâca her vechle evlâ ve enfa' olduğun 'arz itmeğın buyûrdûm ki:

Göresin fi'l-vâki' hüccâcı Mekke-i Mükerrreme'ye zıkr olunan meşâyih alub gitmek evlâ ve enfa'a ise meşâyih-i mezbûrîne kemâ-kân hüsn-i istimâlet virüb getürdüb hüccâc-ı müslimîn anlar ile gönderüb zarar ve gezend irişmekden hazer idesin ve memnû' olan yerlerden göndermeyüb gönderilü gelen yoldan gönderüb hüccâcı emn ve emân üzere varub gelmekde hüsn-i tedârik idüb ihtimamda dakîka fevt itmeyesiz .

342

*Âdemîsi Mustafa'ya virildi*Dergâh-ı Mu^callâm çavuşlarından Yeni'ye hüküm ki;

Hâlâ Selanik kadısı mektûb gönderüb teftîşe me'mûr olduğun ehl-i fesâd ve şenâ'at husûsunda olan dikkat ve ihtimâmın ve bazı ehl-i fesâd siyâset olunub bazı habs olduğun bildirmeğin imdi ol vilâyetin haramzadesi çokdur buyûrdûm ki:

Varıcak fermân mûcebince teftîş olan kadılarla ehl-i fesâdın ahvâllerine onât mukayyed olub vâki^c olanları ele götürüb ahvâllerin şer^cle görüb anun gibi adem katl idüb fesâd itdüklerin şer^cle sâbit ve zâhir olanlara mecâl vormeyüb mahalinde şer^cle lâzım geleni icrâ idüb yerine koyasın kâtiller olmayub hırsuz ve harâmi yatağı ve ehl-i fesâda mu^cayyen olub bir yaramazlıkları meşhûr ve mukârin olanları üzerlerine sübût bulan fesâdlarının sûret-i sicilleri ile Südde-i Sa^câdet'ime küreğe gönderesin yolda onât zabt itdirüb gıybet itdürmekden hazer eyleyesin ammâ hakk-ı sarîha tâbi' olub kimesne meyl ve muhâbadan hazer iyleyüb ve celb ve ahz olunmağla ehl-i fesâda halâs olmakdan hazer eyleyesin.

[164]

343

Semendire beğine ve Belgrad ve Niş kadılarına hüküm ki:

Hâlâ sen ki kadısın mektûb gönderüb Bayram çavuşun Niş tımarı emîni olan Hasan'da mülkünden ibâk itmiş bir kulu olub şer^cle görölmek için meclis-i şer^ce da'vet olundukda itâ'at itmeyüb ba'dehû gelüb ben bu kadıya mürâfa'a olmazın da'vası olanlar nâzır ile haklaşa gelsünler deyü cevap virüb ve hayli kimesnenin davarı çeltüğe girmiştir deyü tutub akçesin alub dâhi zulm ve te^caddîsinin nihâyet olmaduğun bildirmişsin buyûrdûm ki:

Vardukda mezkûru meclis-i şer^ca ihzâr idüb dâhi da^cvâ-yı hak idenlerle beraber idüb mukaddemâ bir defca şer^cle fasl olmayub ve on beş yıl mürûr itmeyen kaziyeleri hak üzere şer^cle dikkat ve ihtimâmla onât vechle teftîş idüb üzerine hukûk-ı nâsdan üzerine sâbit olan şer^cle alıvirüb dâhi ne asıl mevâd sâbit olub olmaduğun yazub bildüresin ammâ hîn-i teftîşde tamam hakk-ı sarîha tâbi^c olub tezvîrden ve telbîsten ve şuhûd-ı zûr ve gazez ve nisbetden hazer idüb haliya hakından ^cudûl itmeyesin.

344

Sinan çavuşa virildi.

Şam beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Hâcc-ı şerîf yolunda hüccacdan ba^czılar hasta oldukda henüz teslîm-i rûh itmeden beytü'l-mâl emîni ve âdemleri soyub esbâb ve emvâlini alub bir yerde koyub gidüb maraz-ı feryâd ve figân iderek fevt oldukları i^clâm olunmağın emîn ref^c olunmasın emr idüb buyûrdûm ki:

Vardukda emrim mücebince emîn ref^c itdikden sonra min-ba^cd emîni vaz^c itmeyüb emr-i hüccâca ve kadiya tenbîh eylesesiz ki anun gibi meftânın metrûkâtını hâzır vârisleri var ise vârislerine eğer vârisleri yok ise yanlarında bulunan akrabasına ve yahûd hemşehrîlerine bî-kusûr teslîm eyleyeler eğer bunlardan kimesne bulunmazsa muhallefâtın emîr-i hâc ve kadiya zabt eyleyüb geldüklerinde mühürlü defteri ile size teslîm eyleyeler ve bi'l-cümle hüccâc-ı zevî'l-ibtihâc bu vechle zulm ve te^caddî olduğuna aslâ rızâ-yı şerîfim yokdur her biri huzûr-ı hal ve ferâğ-ı bâl ile devâm-ı devletim du^câlarına müdâvemet ve iştigâl üzere varub gelmeleri bâbında bezl-i makdûr ve sa^cy-i mekşûrunuz vücûd ve zuhûra getüresiz

*Kethüdâsına virildi.**Bir sûreti**Mısır beğlerbeğisine ve defterdârına*

345

Kethüdâsına virildi

Şam emir hacına hüküm ki:

Hacc-ı şerîfde yolda hüccâcdan bazıları hasta oldukdan teslîm-i ruh itmeden beytü'l-mâl emîni ve âdemleri soyub esbâb ve emvâlini alub bir yerde koyub gidüb maraz-ı feryâd ve figân iderek fevt oldukları i^clâm olunmağın emîn ref^c olunub ve min-ba^cd emin vaz^c ve ta^cyîn olunmamak için Şam beğlerbeğisine ve defterdâra mufassal emr-i hümayûnum gönderilmiştir buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu bâbda dâimâ mukayyed olub şöyle ki birisi emr-i şerîfime muhâlif fuzûlî gelüb emânet-i hizmeti bahânesiyle vech-i meşrûh üzere fukarâ-i hüccâca zulm ve te^caddî eyleye mecâl vermeyüb tutub varub gelince habs idüb Şam'a vâsıl oldukda kal^cada habs idüb ahvâlin ^carz eylesesiz ki hakkından gelinmek için emr-i

şerîfîm irsâl oluna bu bâbda Şam beğlerbeğisine ve defterdârına gönderilen emr-i şerîfimin sûretini alub mûcebi ile c'amel eylesin.

Kethüdâsına virildi

Bir sûreti

Emîr-i hac kadısına

[165]

346

Sâhibine virildi.

Tatarbazarı ve Niğbolu ve Silistre ve Vidin sancağında vâki^c olan kadılara hüküm ki :

Hâlâ İstanbullu Derviş demekle ma^crûf ehl-i fesâd İstanbul'da bir iki def'a hırsuzlukda tutulub hamamda esbâb sirka eyledüğü müseccel iken gıybet iyleyüb Çernovi kazâsında Totarkanda (?) ve Tatarbazar hakkında olunub taht-ı kazânuzda yola ve bele inüb fesâd ve şena^cât eylemekden hâli olmadığı i'lâm olunduğundan mâ'adâ İstanbul'da sâkin Mustafa ve c'Ali nâm karındâşların Hızır nâm bir karındâşları Silistre sancağında tımârı olub varub üç yıllık mahsûlün cem^c eyleyüb hizmetkârlarıyla yolda gelürler iken mezbûr Derviş iki nefer kâni ve bir iki yoldaşı ile mezbûra yoldaş olub Totarkanda (?) bir yer tenhaya geldiklerinde kılıç koyub mezbûr Hızır'ı ve hizmetkârlarını ve üç nefer küçük oğlanı katl idüb esbâb ve emvâlin ve at yarakın alub Ruscuk kazasına geldükde sen bu atı ve esbâbı kande buldun deyü suâl eyledüklerinde Mezistre'de bile idim anda doyum oldum deyü cevap virmeğin at ve esbâb mezbûr Hızır'ın olduğu ma^clûm olmağın ele getirilüb voyvodanın habsine virilmiş iken voyvoda mübâlağa akçesin alub ıtlâk eyledüğün mezbûrân karındâşları i'lâm eylemeğin buyûrdum ki:

Vusûl buldukda bu bâbda her biriniz mukayyed olub mezbûr Derviş tutub ıtlâk eyleyen voyvodaya buldurub ve kânileri ve sâir yoldaşları her kangınızın taht-ı kazâsında bulunursa hasımları ile beraber idüb bir def'a şer^cle fasl olunmayub on beş yıl terk olunmayan husûsların ber-mûceb-i şer^c-i şerîf onât vechle hak üzere teftiş ve tefahhûs eyleyüb göresin kaziye c'arz olunduğu gibi olub mezbûrun ve kâinlerin sahîh fesâd ve şenâ'atları sâbit olursa alınan mal ve esbâbların ve atların ve yarakların zuhûra getürdüb karındaşlarına alıverdikden sonra sûret-i sicilleriyle mukayyed ve mahbûs müşârün-ileyhe koşub Südde-i Sa^câdet'ime gönderesin bu bâbda mukayyed olub şer^c-i şerîfe muhâlif kimesne te^caddî olmakdan hazer eylesin.

347

Aydın-zâde Mehmed Çavuş'a virildi.

Anadolu beğlerbeğisine hüküm ki:

Saray-ı amirem hevâcesi Mahmud gelüb vazîfe ile hâssa duâcılarından olub Keçiborlu'da mütemekkin olan Şeyh Yahya kendünün babası kendü ile adâvet üzere olan bazı ehl-i garaz müşârün-ileyh için kallâbdır deyü dergâh-ı mu'allâmda takrîr itmekle ahvâli görölüb teftîş olunmak için emr-i şerîfim virilmekle kadı ma'rifetsiz evi basılıb ve aranub kallâb âlâtından nesne bulunmadıktan sonra dâhi ehl ve iyâli çağrıdırılıb ve habs olunub te'addî olunduğun bildirdi imdi müşârün-ileyhin hakkında hüküm alanlar tafsîli üzere hâlin bildirmişlerdir mezbûrun ahvâli ol tarafda tafsîli üzere ma'lûm oldukda kadı marifetsiz evi basılıb ehl ve iyâli çağrıdırılıb te'addî olunmağa sebep ne oldu buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda şeyh-i mezbûrun evinde kallâb âlâtından nesne bulunmamış ise bî-tevakkuf mezbûru habsden ıtlâk idüb ve nâ-hak yere mezbûra iftirâ edenler kimlerdir isimleriyle yazub 'arz idesin.

[166]

348

Muhzıra virildi

Şam beğlerbeğisine ve Mîr-i Hâcca hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allamda olan yeniçerilerim ağası mühürlü tezkiresin mücebince Südde-i Sa'âdet'im yeniçerilerinden bir yayabaşı ve bir zağarcı ve bir bölükbaşı ve dört nefer solak ve on yeniçeri kullarıma Ka'be-i Şerîf'e tavâfi için icâzet-i hümayunum mukârin olub ve zikr olunan yeniçeriler kullarım cümle yigirmi nefer olub içlerinden Hasan Subaşı cümlesine baş ta'yîn olunub ve re'âyâları mühriyle tezkireleri virilüb irsâl olunmuşlardır imdi hüccâc muhâfazası için her yıl Şam yeniçerilerinden koşulagelen yeniçerilerden bu yıl yigirmi neferi alıkonulub anlara verilecekden ve zahîre ve sâir levâzım mezbûrlara ta'yîn olunub hüccâc muhâfazasında tûfengleriyle onların yerine mezbûrlar istihdâm olunmak emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda emrim üzere bu yıl Şam yeniçerilerinden hüccâc muhâfazasına gönderilecek yeniçerilerin ol mikdarın alıkoyub onların yerine hüccâc muhâfazası için mezbûrları tûfeng ve sâir yaraklarıyla ta'yîn idüb istihdâm eylesin ve böyle koşulacak Şam yeniçerilerine azâd ve zahâyir ve sâir levâzım ne vechle ta'yîn olunursa anlara dâhi

ol vechle ta'yîn idüb yolda müzâyaka çekdirmeyesin ki hâcca yürüyüb mürûru refah-ı hâlle edâ idüb muhâfaza-i hüccâcda dakika fevt itmiyeler.

349

Kethüdâsına virildi.

Şam beğlerbeğisine hüküm ki:

Geçen senede hacc-ı şerîf yoluna ta'yîn olınan Şam yeniçerilerinden ağa cema'atine tâbi^c Mehmed bölüğünde Kâsım bin Abdullah ve Mustafa bölüğünde ve Hızır bin ^cAbdi ve Mehmed bin Ahmed ve Şaban bin Abdullah nâm kimesneler ehl-i fesâd ve şenâ'at olub menzil-i kubur-ı şühedat zencir ufadub bir katle müstahak müseccel hırsuzı ıtlâk idüb ve Şam yeniçerilerinden ağa cemâ'atinden Hüseyin bölüğünde Üveys nâm kimesnenin igvâ ve tahrîk ile emr-i hac olan Aclun beği Fako (?) dâme-izzihûnun ademlerin döğüb kovarak çadırı üzerine varub bî-edeblik eyledikleri ve merkûm Üveys ehl-i şenâ'at olub Kıbrıs seferine ta'yîn olunmuş iken varmayub dirliği âhara virilmiş iken bir âhar bölükde dirlik alub ziyâde müfsid olmağın hayli nâ-şâyeste kelimât eyledüğü ve serdârları olan Yusuf kethüdâ te'dîblerine mukayyed olmayub bir ruhsât ve igvâ ve tahrîk idüb emr-i hâcca küllî ihânet eyledükleri istimâ^c olunmağın mezbûrlar kul arasında görmek emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda mezbûrların ^culûfelerin kat^c idüb kul arasında gezdüresin.

[167]

350

Yar kadısına hüküm ki;

Bundan akdem kal'a-i mezbûre dârü'l-harb iken dâhilinde vâki^c olan kilisenin zeytun ve akârdan ve gayrıdan ba^czı evkâfı olub ba^cdehû kuvve-i kâhire-i hüsrevânemle feth olundukda zikr olunan kenise câmi^c olmak fermân-ı şerîfim olmağın kable'l-feth kenise-i mezbûreye vakf olan eğer zeytün ve eğer akardır ve eğer gayrıdır girü üslûb-ı sâbık üzre câmi^c -i mezbûra vakf olmak emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda câmi^c-i mezbûr kable'l-feth kenise iken ne makûle vakfı var ise üslûb-ı sâbık üzere gerü câmi^c için vakf olub ol bâbda kimesne dahl itdirmeyüb mütevellîsine zabt itdiresin ve ne makûle vakfı var idüğün ve ne yamakları ve masârifi ne idüğün mufassal defter eyleyüb Südde-i Sa'âdet'ime ^carz eylesin.

351/1

Eroğlu İsa çavuşa virildi

Çerkes beği ve Akdağ kadısına hüküm ki:

Hâlâ hâzır olan güherçile-i mîrî deve ile eğer mîrî hak hâzır değil ise kira davarı tedârik olunub İstanbul'a göndermek emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub hâzır olan güherçile-i mîrî deve ile eğer mîrî deve hâzır değil ise etvârların tedârik idüb mu'accelen İstanbul'a gönderesin ve ne kadar güherçile tahmîl olunub gönderüldüğün yazub bildüresin.

351/2

Bu dâhi

Göherçile müfettişi Valedan'a ve Kayseriye kadısına hüküm ki:

Hâlâ Kayseriye halkı kuruşdan muâf olmağçün akçe cem^c eyledükleri i'clâm olundu imdi nefis-i Kayseriye Göherçile mukâbelesinde mu'âf olmuştur buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub fukarâdan akçe cem^c itdirmeyüb rencîde eylemeyesin ve bu husûsa mübâşir kimlerdir neferadan akçeyi kimler cem^c ider isim ve resimleriyle yazub 'arz eyleyesin ki Kıbrıs'a sürgün ola.

352

Bu dâhi

Bozok beğine Akdağ kadısına hüküm ki;

Bundan akdem sipahizâdeler alaybeğisi Sinan ba^czı re^câyâyı sipâhizâdelerdir deyü hilâf-ı vâki^c deftere sipahizâde yazub hizmet teklîf olunurmuş imdi mezbûr Sinan'a sâbıka sipâhizâdeler defteri virilüb sipâhizâde cümle üç bin nefer alub ziyâde olmamağın buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda mezkûre virilen sipâhizâde defterine nazar idüb göresin sahîh sipahizâde olmayub re^câyâ olub sonradan yazılanları cümle ref^c idüb defterde mestûr olan sipahizâdelerden fevt olanların evlâdını yazdırub hizmet itdiyesin bu bahâne ile re^câyâyı sipâhizâde yazdırmaktan hazer eyleyesin.

Bu dâhi

Kayseriye varacak olan ulak hükmü

[168]

353

Tırhala kadısına hüküm ki:

Der-sa'âdetime mektûb gönderüb taht-ı kazânda karye-i Tersiloça'dan (?) Derzi Mahmud nâm kimesne meclis-i şer'ce ihzâr olunub bilesince esbâb ve bir heybe içinde ba'zı hurdevât ve at ve ketenler çıktığundan gayrı kalb akçe sikkesi ve âlât ve esbâbı bulunub merkûm Derzi Mahmud'dan suâl olunub bu esbâb ve sikkeler kimindir denüldüğünde mahfil-i şer'ce de ikrar idüb benim evimde bulundu lâkin bu iki sikkeler 'Ali ve Şeyhi nâm kimesneler ba'dehû emanet komuşlar idi deyü itirâf eyledüğü kayd-ı sicil olunduğun bildirmişsin imdi mezkûrlar ele getirülüb zikr olunan âlât ve esbâblarıyla mahbûs ve mukayyed Südde-i Sa'âdet'ime getirülmesin emr idüb buyûrdûm ki:

Hükm-i şerîfim vusûl buldukda te'hîr işlemeyüb mezkûrları zikr olunan âlât ve esbâblarıyla mukayyed ve mahbûs yarar adamlere koşub emrim üzere Südde-i Sa'âdet'ime gönderüb gönderesin şöyle bilesin ki gıybet ittirmek ihtimâli olmaya.

354

Bazarcık ve Maraş kadılarına hüküm ki:

Mektûb gönderüb kazâ-i mezbûr halkı meclis-i şer'ce gelüb 'Ali nâm kimesneden şikâyet idüb gelen beğlerbeğilerin ba'zı işlerin 'ameli olmak ile bazı kimesnelerden suç ve günah sâdır olmadan hilâf-ı vâki' kazıyyeler isnâd idüb şer'ce üzerlerine sâbit ve zâhir olmalardan habs idüb rencîde ve siyâset idüb cerîme alınmak icâb itmez iken cerîmelerin ve nâ-hak yere akçelerin alub ve beğlerbeği için arpa salar deyü salgun idüb akçesin narh-ı cârî üzere virmedüğün lakin virdüğünden gayrısın dâhi ziyâde arpa salari deyü verdüğü akçeyi tekrar alub ve bir fakirin kızına babasına haber ile satdurub dâhi babasının hilâf-ı vâki' cerîmesin alub ve içlerinde müttehim kimesne yok mudur deyü bunlara hilâf-ı şer'ce yemin virdükden sonra kana'at itmeyüb girü akçelerin alub envâ'-ı zulm ve te'addî eyledüğün bildirmişsin buyûrdûm ki:

Vardukda mezbûru hasımlarıyla beraber idüb ber-mûceb-i şer'ce-i kavîm onât vechle hak üzere tefîş idüb göresin fi'l-vâki' mezbûr beğlerbeği tarafından kurâ halkına salgun salub akçesin narh-ı cârî üzere virmedüğün gayrı dâhi ziyâde salari deyü virdüğü akçeyi gerü kendi alub ve bunların üzerlerine isnâd itdüğü husûslar bi-hasebi's-şer'ce ve'l-kanun cerîmeye müstehak olmayub hilâf-ı şer'ce ve kanun almış ise şer'ce ve kanuna mugâyir alınan akçelerin ba'de's-sübût hükm idüb bî-kusûr alıvirüb dâhi üzerine ne makûle

mevâdd sâbit olub kime ne eylemişdir mufasssal ve meşrûh vukû'ı üzere sicill idüb sûret-i sicilleriyle yazub Sûdde-i Sa'âdet'ime 'arz eylesin amâcî hin-i teftîşde tamam hak üzere olub hilâf-ı şer'î-i kavîm iş olmakdan hazer eylesin.

355

Cezîre-i Zakse (?) Sûdde-i Sa'âdetime gelince yol üzerinde vâki^c olan sancak beğleri ve kadılarına hüküm ki:

Cezîre-i mezkûrede Cevan (?) ve Arlikovaliz (?) nâm Venediklü ol cânibde esir olan müteveffa Salih Beğ oğlu ve dâhi bazı esirler husûsu için Cezâyir çavuşlarından 'Ali Çavuş'la Sûdde-i Sa'âdet'ime gelürken yollarda dahl olunmamak bâbında hükm taleb olunmağın buyûrdûm ki:

Mezkûrlar her kangınızın taht-ı hükûmetine dâhil olur ise yolda ve izde ve menâzil ve merâhilde kimesne dahl ve ta'arrûz itdirmeyüb emr-i şerîfe mugâyir rencîde itdirmeyesin.

[169]

356

Muhzıra virildi

Avlonya beğine hüküm ki:

Nove'de olan nöbetçi yeniçeri tâifesinin zahireleri olmayub zahire babında ziyâde müzâyakaları olduğu i'lâm olunmağın taht-ı hükûmetünüzde zahîre bulunan yerlerden mezkûrlara akçe ile kifâyet kadar zahire tedarik idüb navlun ile rencber gemilerine tahmîl itdirüb Nove'ye irsâl eylemek emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda anun gibi Neva'da olan yeniçeri tâifesinde âdem gelüb zahire taleb eyledikde akçe ile her birinüz kifâyet kadar zahîre tedârik eyleyüb navlun ile rencber gemilerine tahmîl itdirüb Nove'ye irsâl eylesin ki zahire bâbında olan müzâyakaların def^c ola.

357

Temeşvar beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ Temeşvar çavuşlar kethüdâsının ba'zı fesâdı 'arz olunub izâlesi lâzım olmağın mezkûr çavuşu kethüdâlıktan ref^c eyleyüb kethüdâlık âhara tevcîh eylemek emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda mezkûru emrim üzere kethüdâlıkdan ref^c eyleyüb âhara tevcîh eylesin.

358

Göle beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüb hükm-i hümayûnum gönderilüb ol câniblerde müzâyaka zahâir tedâiriki lâzım olub ve gönderilen emr-i şerîfim mücebince zahâir ne mikdardır ve re^câyâ üzerinde bâki kalan ne mikdardır kangî sancaklardır cem^c olunub ve kangısından cem^c olunmamışdır ve ne yerlerde der-mahzen olmuşdur ^carz olunmak emrim olduğun ve emr-i şerîf gelmezden mukaddem emr-i sâbık mucebince eğer zahâir ve sefâin ve köprü muhâsebelere cümlesin görölüb ve kangî kadılıkdan alınub cümle ne kadar zahire ve nüzüldür anbar olunub ve ne mahalde hıfz olunduğu mufassal ve meşrûh temessükâtı ile irsâl iyledüğün bildirmişsin imdi bundan akdem Segedin re^câyâsından on haneden bir müd arpa ve bir müd un alınmak emrim olub fukarâdır deyü ^carz olunmağın buyûrdûm ki;

Vusûl buldukda Budin ve Temeşvar beğlerbeğleriyle müş'avere idüb dâhi vech ve münâsib olduğu üzere ihrâc eylesin.

359

Su yolu nazırı virildi.

İstanbul ve Hâslar kadılarına ve suyolu nâzırı Hasan'a hüküm ki:

Hâlâ sen ki suyolu nâzırısın dergâh-ı mu^callâma gelüb mîrî su yolu üzerinde ba^czı kimesneler ve bağceler ve evler ihdâs eyleyüb ve muğâyir-i hafr idüb suyoluna zarar ve ziyan eyledüklerin bildirmişsin imdi buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu bâbda her birinüz bi'z-zât mukayyed olub eğer İstanbul'da ve eğer Hâslar'da suyolu geçtiği yerlerde hâdis olan eğer evler ve dükkânlar ve bağ ve bağceler muğâyirdir suyoluna zararların var ise ki şer^cle sübût bula vâki^c olan zararın def^c ve ref^c iyledikten sonra zarar ve ziyanların ba^cde's-sübût şer^cle tazmîn itdirüb muhkem tenbîh eylesin ki bir dâhi bir ferd suyolunun üzerine zarar ihdâs eylemekden ziyâde hazer eylesin.

[170]

360*Çavuşbaşı'na virildi*

Çavuşbaşına hüküm ki:

Hâlâ memâlik-i mahrûsemde mesâlih-i mühimme için irsal olunan ulaklar re'âyâ ve berâyâyâ ve sair ebnâ-i sebîle te'addî eyleyüb cebr ile bârgîrlerin alub bunların yollarda ve pâyanlarda koyub ve ba'zı dâhi altlarında olan bârgîrleri henüz alınub tecdîdde ihtiyâc yoğiken mücerred celb ve ahz için yolcuların bârgîrlere dahl idüb akçelerin alub salıvirüb envâc-ı zulm ve te'addî eyledikleri ecilden re'âyâ ve berâyâ ve sâir ebnâ-i sebîl ... ahvâl olmağın mezîd-i merhâmetimden memâlik-i mahrûsemde eğer Rumili câniblerinde Budun ve Temaşvar'a ve Mora'ya varınca ve Anadolu taraflarında Van ve Bağdad ve Basra ve Lahsa'ya Haleb ve Şam'a ve Mısır'a varınca vâki' olan menâzilde üçer re's menzil bârgîrleri ol menzilde alıkoyub her âhar bârgîr alub ve menzilci olanlar âhar menâzilden gelen bârgîrleri çullanub ol menzilin ademi gelince onât tımâr eylemek üzere bu tarîk ile varub gelince menzil bârgîrleri ile varub gelmek ve her menzilden menzilci ta'yîn olunanlardan her birer adem ulâk ardınca varub menzil bârgîrlerin alub yerine getürmek ve zikr olunan bârgîrlerin üzerine sen nâzır olub iki cânibden İstanbul'a gelen ulâklar doğru senün önüne nüzûl idüb bârgîrleri sana teslîm eyleyüb gelen menzilci bârgîrlerin senden almak emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu babda dâimâ mukayyed olub ulâkla gönderilen çavuşlara ve gayriye muhkem tenbîh ve te'kid eylesesin ki her ulâk gönderildikde aldıkları menzil bârgîrlerin her menzile girü menzilcilere teslîm eyleyüb yanında komayub zâyî' olmalı olmaya ve menzil bârgîrlerinden zâyî' ve mürd olanlarına girü bârgîr tedarik idüb ta'yîn olunan menâzil bârgîrleri her zaman eksük olmaya ve kızıl bârgîrlere sen ve kadı âdemleri binmeyüb emrim sâdır olmadan menzil bârgîrlerin istihdâm eylemeyeler ve dâim mukayyed olub menzil bârgîri olduğu kurâ halkı bârgîrleri onât tımâr etdirüb kendü hizmetlerine istihdâm itdirmeyeler anun gibi menzil bârgîrlere müte'allik olan husûs vâki' oldukda dergâh-ı mu'allâma 'arz eylesesin ana göre tedarik oluna ve bu emr-i şerîfimi onât hıfz eylesesin ki senden sonra gelen çavuşbaşılardan mûcebi ile 'amel eyleyeler ve ulâklardan bârgîr zâyî' eyleyenlere tazmîn etdirmek ve bi'l-cümle bu bâbda sen vech ve münâsib gördüğün üzere görüb gördürüb emr-i şerîfime muhâlif iş olmakdan ziyade hazer eylesesin.

[171]

362²²

Niğbolu beğine hüküm ki:

Sâbika Yanık kal'ası dizdârı 'arz-ı hâl sunub ehl ve iyâliyle Haleb'e giderken nefsi i şehir köyden geçdüğünde beş nefer atlu gelüb mezbûreye ve bir torba kepenek düşürdük siz buldunuz deyü bahâne idüb kılıç ile üzerine yürüdüklerinde bu dâhi cengi mübâşeret idüb birinün tûfeng ile atın düşürüb çingân sûretin yoldaşları olub kendü müteveffâ Mehmed Hanın oğlu idi başına yelken takyeleyüb tebdîl-i sûret olmuş esbâbım ve kuruşum olub gıtdüler deyü bildirdi imdi mezkûrlar ele götürülüb kayd ve bend ile Asitâne-i Sa'âdet'ime gönderilmek emr idüb buyûrdûm ki:

Vardukda te'hîr ve terâhi itmeyüb zıkr olunan ehl-i fesâdı ol câniblerde tecessüs itdirüb her ne tarikle mümkün olursa ele götürüb kayd ve bend ile yarar âdemlere koşub Südde-i Sa'âdet'ime gönderesin.

363*Sahibine virildi*

Diyarbekir beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki;

Sen ki beğlerbeğisin mektûb gönderüb Diyarbekir'e tâbi^c keferenin cizyesine olagelen âdet ve kânun üzere tahrîr-i cedîdde beşer ve cülûs-ı hümayûnda beşer akçe cümle on akçe ziyâde olunub ol tarihten berü Hınıs kazâsında olan zımmîlere muhâlefet idüb vormeyüb olan üzerlerinde olub ve kazâ-i mezbûre zımmîleri harac defterinde mukayyed olan zımmîlerden hayli ziyâde olub hatta hîn-i tahrîrde kaçub kendülerini yazdırmamışlardır ve Malazgird sancağı on beş yıldan berü ma'mûr olub keferesin henüz mîrîye harac vormeyüb mu'âfiyet üzere mu'temedit Hınıs kazâsında ve livâ-i Malazgir'de olan harâc-güzâr zımmîlerin müceddeden tahrîri lâzım olmağın ve Diyarbekir zü'emâsından Behrâm ol hizmete kâdir olmağın mezbûra tahrîr etdirmiş 'arz eylemişsin imdi buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda 'arz olunduğu üzere Hınıs kazâsında ve livâ-i Malazgird'de olan harâc-güzâr zımmîleri merkûm za'im-i müceddeden defter idüb ve cülûs ve tahrîr-i cedîdde hazinebaşına ziyâde yapılan beşer akçe bakâyâsın bî-kusûr tahsîl itdirüb ve müceddeden yazılan harac-güzârların bir defterin anda hazîne-i Diyarbekir'de alıkoyub

²² Hüküm numarası yanlış verilmiştir. 361 numaralı hüküm 172. Sayfada verilmiştir.

bir defterin dâhi dergâh-ı mu^callâma gönderesin ammâ za^cîm-i mezbûra bu bahâne ile re^câyâdan celb ve ahz itdirmeyüb tamam adâlet üzere tahrîr itdüresin.

[172]

361²³

Aydın-zâde Mehmed Çavuşa virildi

Adana beğine ve kadısına hüküm ki:

Ayıntab sancağı mukârenetiyle feth olunan cezîre-i Kıbrıs'ın ma'mûr-ı abâdan olması mühimmâtından olmağın vilâyet-i Karaman'ın ve ba^czı vilâyetin her on hânesinden bir hâne yazılıb vilâyet-i mezbûreye gönderilmeğın Adana ve Sis ve Tarsus sancaklarında dâhi ve yer nizâsın idüb fasl-ı husûmete mümkün olmayanlardan zıkr olan üç sancakdan alunub hâne ihrâc olunmak ve ol vilâyeti müceddeden tahrîr eyleyen kâtibler hâric-i ez-defter bulub defter-i cedîd kayd itdükleri re^câyâ beş yüz mikdarı hâne olub ol makûle hâneler dâhi cezîre-i mezbûreye sürülmek emrim olub size bu bâbda itimâd-ı hümayûnum olmağın hâric ez-defter-hânelerin defterin size irsâl olundu buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda tevakkûf itmeyüb bi'z-zât bu husûsa mukayyed olub gönderilen defter mücebince hâric-i ez-defter hâneleri bî-kusûr defter mücebince ihrâc idüb ve ol elviyede altı yüz hâne dâhi kesret ve şirret ve şaka ile ma^crûf olub bir husûsda nizâ üzere olmayanları ve andan mâ^cadâ iki yüz hâneye dek defter idüb birbirine keffilledürüb ellerinde olan emlâkların değer bahasıyla bey^c itdirüb çifti ve davarları olanları çiftleriyle ve davarlarıyla ve kasabâtdan yazduğunuzu ehl-i hirref âlât ve esbâblarıyla cezîre-i mezbûreye geçürüb hâric ez-defter olanlardan ve emr olunan iki yüz hâne-i ihrâc olunduğın defter idüb her neferin keffillerin yanına yazub ve her biri ne mikdar davar ve malı kudreti varsa defterde kayd idüb dâhi defterin bir sûretiyle cümlesin Kıbrıs beğlerbeğisine ulaştırub teslîm olunduğuna temessük alub ihrâc olunanların bir defteri sûretiyle ma^can dergâh-ı mu^callâma gönderesin ammâ fi^cillerin yazub kuvvet ve kudretleri olanlardan yazub bu bahâne ile re^câyâdan bir ferde celb ve ahz itdirmeyüb cezîre-i mezbûre-i tamam sadâkat ve istikâmet üzere itmâma irişdüresin.

²³ 171. Sayfada olması gerekirken muhtemelen unutulduğundan sonradan 172. Sayfaya eklenmiştir.

364

Bu dâhi

Van beğlerbeğisine hüküm ki:

Hayli zamandır ki Van cânibinden barut gelmeyüb ihmâl olunmuşdur imdi barut husûsu mühimmât-ı umûrdan olmağın buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub âna müte^callik yerlerde barut işlenen kârhânelerden eğer iltizâm eyleyenlerdedir ve eğer ticârettedir vâfir ve müstevfa barut cem^c ve tahsîl itdirüb âdet-i kadîme üzere Erzurum'a irsâl eylesin ki andan Trabzon'a gönderilüb gemi ile Asitâne-i Sa^câdet'ime irsâl oluna barut husûsu ziyâde mühimmâtıdır sâir umûra kıyâs eylemeyüb bâb-ı ihtimâmda dakîka fevt eylemeyesin ve ne kadar barut irsâl olunduğun yazub bildüresin.

[173]

365

Âdemîsine verildi

Dergâh-ı Mu'allam çavuşlarından nâzır-ı emr-i emvâl olan Bostan Çavuş'a hüküm ki:

Gurbet tâifesinden Saruhan ve Hüdâvendigâr ve Karesi ve Biga sancaklarında cem^ciyyet üzere olan yüz nefer mikdarı atluya serdâr ve fesâdla meşhûr ve nâmdâr olan Şah Çelebi dimekle ma^crûf ve müfidi Alanya yollara ve bellere inüb evler ve yollar basub âdemler katl idüb ve emvâl ve esbâb gâret itmekle Müslümanlar fesâdlarından âciz olduğu i'lâm olunub müfsid-i mezbûrun ve yoldaşlarının haklarından gelinmek lâzım olmağın buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda aslâ tevakkûf itmeyüb il erinden ve bedel virüb sefere varmayan sipahilerden kifâyet mikdar adem cem^c idüb dâhi müfsid-i mezbûru habs idüb bi'l-fi^cil ne mahalde olduğun haber alub yakalatdırub dâhi ale'l-gafle hüsn-i tedbîr ve tedârikle üzerine varub basub mezbûru ve yoldaşlarından mümkün olanda ele götürüb muhkem kayd ve bend idüb ba^cdehû ahvâllerin toprak kadılarıyla görüb fesâd ve şenâ^catden üzerlerine sâbit olan mevâdın sûret-i sicillerin ihrâc idüb zikr olunan ehl-i fesâd ile ma^can dergâh-ı mu'allâma gönderüb ahvâllerin toprak kadılarıyla ma^can ^carz idesin ve mezbûrun fesâdları olduğu toprak kadıları mezbûrların ahvâllerin ^carz itmemeğe sebep ne olmuşdur cevâbları nedir yazub bildüresin.

366

Aydın-zade Mehmet çavuşa virildi

Haleb defterdârına hüküm ki:

Hâlâ Asitâne-i Sa'âdet'imden ba'zı kimesnelere Erzurum'da vâki^c olan mahlûl gedikler tevcîh olunub ahkâm-ı şerîfe virilüb Erzurum'a varduklarında zikr olunan gedikleri ahkâm-ı şerîfe ile varanlara tevcîh olunmayub Erzurum beğlerbeğisi âhar kimesnelere bilâ-emr tevcîh eyleyüb ve ba'zı ziyâde bu gedikler mahlûl vâki^c oldukda eksük ile âhara tevcîh olundukdan sonra ol gediklerden bâkî kalan ziyâdeleri müşârün-ileyh bilâ-emr fuzûli ba'zı kimesnelere terakkî tarîk ile tevzî^c iyledüğü istimâc olundu imdi emr-i şerîfime muhâlif iş olduğuna rızâ-yı hümâyûnum yokdur buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub anun gibi Âsitâne-i Sa'âdet'imden mahlûl gedik tevcîh olunub ahkâm-ı şerîfe verilenlerden gayrıya gedik virilirse ve ziyâdelü gediklerden kalan akçeyi bilâ-emr müşârün-ileyh terakkî tarîk ile tevzî^c olursa aslâ deftere kayd itdirmeyüb redd eylesesin eğer şimdilerin bu makûlelerden eğer gedikdir ve eğer terakkîdir deftere kayd olunmuş ise dâhi defterden ihrâc eyleyüb min ba'd emr-i şerîfime muhâlif iş olmakdan ziyâde hazer eylesesin.

[174]

367

Dîvân-ı 'âlîde kethüdâsına virildi

Kapudana hüküm ki:

Mektûb gönderüb donanma-i hümâyûnumla Kızılhisar'a geldiğün i'clâm eylemişsin imdi eyyâm-ı şitâ irişüb deryâ mevsimi geçmeğün min-ba'd gemiler taşrada olmak münâsib görülmeyüb donanma-i zafer-makrûnum içerüye gelesin deyü dergâh-ı mu'callâm çavuşlarından 'Ali ile hükm irsâl olunmuş idi ol emr-i şerîfim alâ-mekan mukarrer olmağın buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda emr-i şerîfim üzere donanma-i hümâyûnumla içerüye tevcîh eyleyüb Âsitâne-i Sa'âdet'ime gelüb mülâkî olmak ardınca olasin levent tâifesin onât zabt itdirüb cezâirelere te'addî eylemekden ihtirâz üzere olalar ve Eğriboz ve Sakız ve Sığacık beğlerine ve Kavala kapudanına dâhi muhkem tenbîh eylesesin ki levent tâifesin gezmekten men^c idüb muhkem zabt ideler ve sen dâhi bi'z-zât onât tenbîh eylesesin ki cezâirelere ve sâir re'âyâ ve berâyâyâ zulm ve te'addî eylemekden ihtiyât ideler şöyle ki

te^caddîleri istimâ^c oluna beyân olunan ^cözürlerin makbûl olmaz ^cikâba mazhar olur ana göre basîret üzere olalar .

368

Kethüdâsına virildi

Tarsus beğine hüküm ki:

Tarsus kadısı mektûb gönderüb Tarsus kal^cası müstahfızlar şer^c-i şerîfe gelüb mâ-tekaddümden bir hisâr gedüğü mahlûl düşdükde kul oğlanlarına virilüb mîrî hizmet vâki^c oldukda bi't-temâm edâ ider iken sancakbeğleri hisâr ağası ma^crifeti yoğiken ecnebilere tevcîh idüb kul oğlanlarına hayfdir deyü zulm eylediklerinde hisâr ağasından suâl olunub fi'l-vâki^c ekserî ecnebî olub hizmet-i lazımlerin edâ eylemeyüb kul oğlanlarına virilmek ricâ eyledüklerin bildirmeğin düşenden gedik kul oğlanlarına virilmek emr idüb buyûrdûm ki:

Vardukda emrim üzere min-ba^cd vâki^c olan hisâr gediklerin kul oğlanlarından yarar hizmete kadir kimesnelere onlardan yarar var iken kal^cadan hâric olur kimesnelere gedik virilmeye

369

Kethüdâsına virildi

Lâlâyâ hüküm ki:

Mektûb gönderüb Kula mültezimi olan Mustafa teftîş olunub hukûk-ı fukarâ alıvirildikten sonra Kıbrıs'a sürülmek emrim olmağın zimmetinde mal olmağla kefile virilüb hukûk-ı fukarâ alınmağa mâni^c olub ammâ zimmetinde mal olmayub alâkasın kat^c eyledüğüne Kula kadısından imzâlu ve mühürlü hüccet ve defteri olub ibrâz olunmağın emr-i sâbık üzere teftîş olunub hukûk-ı fukarâ alıvirildikten sonra Kıbrıs'a sürülmek içün tekrâr emr-i şerîfim virilmeğin mezkûr Mustafa habs olunub ol zamandan berü kimesne gelüb da^cvâ-yı hak eylemeyüb ve merkûm tahvîl-i atîk haklaşub lâkin tahvîl-i cedîdden zimmetinde on sekiz bin akçe mikdarı akçe olub ve bi'l-fi^cil mahbûs olub ve hukûk-ı nâs alıvirildikten sonra Kıbrıs'a sürülmek üzere olunduğu i^clâm olunmuş imdi buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda ^carz olunduğu üzere memlekete zararı var ise mîrî olan deyni bi't-temâm alındıktan sonra alâkasın kat^c itdirüb sürgün idüb irsâl eyleyesin ve varub teslîm olunduğuna temessük aldırub Südde-i Sa^câdet'ime gönderesin.

[175]

370

Kıbrıs beğlerbeğisinin âdemîsi Mustafa 'ya virildi fî 8 Receb sene 981

Kıbrıs beğlerbeğisine hüküm ki;

Bundan akdem hükmi-şerîfîm gönderilüb Lefkoşa kal'asının evleri beğlerbeğilerinde ânda sâkin olmamağla harâba müteveccih olmuştur min-ba'd kal'a-i Lefkoşa'da sâkin olası deyü emrim olmuştur hâliyâ Südde-i Sa'âdet'ime mektûb gönderüb emrim mücebince kal'a-i mezbûreye sâkin olub lakin bu cânibde olan re'isler gemiler için ziyâde harâc taleb iderler gemiler limandan çıkınca Magosa'ya varılub bi'z-zât levâzımları görülmek için küllî haraç zâid gösterilmek mukarrerdir husûsan Magosa kal'asına köprü yapılması dâhi fermân olunmuştur bir emri mu'azzam vâki' olsa istihdâma kâbil bir kimesne yoktur ki sipâriş olunub ictimad olunan ve bunlardan gayri ol cânibde nice mala müte'allik husûslar vardır şöyle ki Magosa'ya varılmamak fermân olunub mal-ı mîrîye küllî zarar olmak mukarrerdir deyü bildirmişsin imdi Lefkoşa'da olman lâzım olub emri sâbıkım kemâ-kân mukarrerdir ve istihdâma kâbil kimesne yoktur demişsin niçün olmaya Magosa beği Hod(?) Tersâne-i Âmiremde istihdâm olunmuş yarar ve kâr-güzâr kimesnedir deyü buyûrdum ki:

Vardukda emrim mücebince Lefkoşa'da sâkin olub gemilere müte'allik olan ahvâli mîr-i müşârün-ileyhe ısmarlıyasın ve mal hususu defterdara müfevvezdir ve eğer gemilere müte'allik olan mesâlihi görmekte mir-i müşârün-ileyh acz izhar iderse ol vakt sen varasın olur mücerred Lefkoşa'da sâkin olmamak için bu makûle bahâne eylemen münâsib değildir Lefkoşa'nın ma'mûr ve âbâdân olması bâbında sa'y ve ihtimâm eyleyesin ve Girne limanının tathîri lazım olub bin filori tahmîn olunmuştur deyü bildirmişsin 'arz eylediğün üzere mezkûr limanı tathîr ve ta'mîr itdirüb ıtlâk ve isrâf olunmaktan ziyâde ihtiyât eyleyesin ve anda olan gemilere kürek lâzım olduğun bildirmişsin imdi mukaddemâ Uzeyir beğine hüküm gönderilüb Kıbrıs'a müte'allik olan eğer gemi kerestesidir ve eğer sâir mühimmâtdır kesdirüb hâzır ve müheyyâ eyleyüb ol cânibden talep olundukça veresin deyü emrim olub bu husûsu sana dâhi hükmi-şerîfîmle i'lâm olunmuşdu bu bâbda anda olan reislerden birine kifâyet mikdarı akçe virüb gemisiyle Payas iskelesine gönderesin ki eğer kürekdir ve eğer sâir kerestedir her ne lâzım ise varub müşârün-ileyhden talep idüb gemisine tahmîl eyleye ve sürgün olanlar bi'ttemâm gelmemekle defteri irsâl olunmadı deyü bildirmişsin bu bâbda müstakil çavuşlar gönderilüb min-ba'd yarar kimesnelere sürdürmek için kuzât ve mübâşirine mü'ekked

ahkâm gönderilmişdir bi't-temâm varduklarında tevzî^c itdükden sonra emr-i sâbıkım mûcebince defterin Südde-i Sa^câdet'ime irsâl eylesin.

[176]

371

Bu dâhi

Kıbrıs beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Sen ki beğlerbeğisin mektûb gönderüb emr-i şerîf mukaddemâ cezîre-i Kıbrıs'da gühercile işletdirilmeğe mübâşeret itdüklerinde hâsılı haraçta vefâ itmemeğin ferâgat etmişler deyü bildirmişsin imdi barut ahvâli adem-i tedârikden böyle olmuşdur kable'l-feth Hod (?) cezîreye kifâyeti ider barut anda tedârik oluna geldüğü şâyî^c ve zâhir idi hüsn-i tedârik olmasıçün dâhi ziyâde bahâ olacak mahal-i tereddüd değildir buyûrdum ki:

Vardukda te'hîr itmeyüb bu bâbda dâimâ bi-nefsihâ mukayyed olub bilâ-tevakkûf üstâdlar tedârik itdirüb levâzım ve mühimmâtları her ne ise bî-kusûr görüb dâhi cezîre-i mezbûreye kifâyet idecek mikdarı barut işletdirmekte envâ^c-ı hadd ve ikdâm ve sa^cy ve ihtimâm eylesin ve bi'l-cümle barut husûsu ehem-i umûrdandır ihmâl ve bahâne eylemeyüb ol diyarın re'âyâsından ve ehl-i vukûfdan onât vechle tefîş idüb şimdiye değin gühercile husûsunda ne vechle tedârik edegelmışler ise ol vechle tedârik itdirüb beher hâl ehil kimesneler buldurub barut işletdirüb teksîr ve tevkîrine sa^cy ve ihtimâm eylesin.

372

Bu dâhi

Kıbrıs beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Bundan akdem Yaka nâm mahalde kal^ca binâ olunmak lâzım idüğü i'âlâm olundukda mîrîden alınan elli bin filoriden ve mevâcib ve mesârifden ziyade akçe kalub kifâyet iderse binâ itdüresin deyü emrim olmuşidi hâliyâ sen ki beğlerbeğisin Südde-i Sa^câdet'ime mektûb gönderüb yeniçeri tâifesinin mevâcibi Südde-i Sa^câdet'imden gelmekle kırk kese akçe tahsîl olunub ammâ iki mevâcibdir ki tâife-i mezbûrenin dâhi 'ulûfelerin cezîre-i mahsûlünden virilmek fermân olunub ve hayli re'âyâ tâûndan mürd olmağla mal noksan üzere olub nihâyet mertebe usret çekilür deyü bildirmişsin imdi geçenlerde küffâr-ı hâk-sâr gemileri gelub çıkub emîn alub bu kadar gâret ve hasâret eylediler kal^ca binâ olunduğu takdîrce fâidesi olur mu eğer fâidesi olub haracdan kalmış

akçe varsa lâzım olan mahalde bir müstahkem kal'ca binâ olunmasın emr idüb buyûrdûm ki:

Vardukda bu bâbda mukayyed olub aslıyla bir üstada resm itdirüb bir sûretin Südde-i Sa'âdet'ime gönderüb ve ne mikdar akçe ile binâ olunacağıın sıhhati üzere tahmîl itdirüb ve bi'l-fi'cîl haracdan ne kadar akçe kalmışdır mufasssal ve meşrûh yazub 'arz eylesin sonra ol bâbda emrim ne vechle sâdır olursa mûcebiyle 'amel idesin.

[177]

373

Kuklanoğlu Mehmed Çavuşa virildi fi 29 Receb sene 981

Klis beğine hüküm ki:

Bundan akdem Venediklü cânibinden kuvvet-i kâhire-i hüsravânemle feth olunan kal'çalardır ve eğer kasteller ve köylerdir hudûd ve sınırları ta'c'yîn olunduğu mahalle varınca onât vechle hıfz ve hırâset eylemek emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu bâbda bi'z-zât daima mukayyed olub vech-i meşrûh üzere kuvvet-i kâhire-i hüsravânemle feth olunan kal'caları ve kastelleri ve köyleri hudûd ve sınırları ta'c'yîn olunduğu mahalle dek onât vechle hıfz ve hırâset itdirüb gaflet ile kal'calara vesâir yere bir zarar iriştirmekden ziyâde hazer eylesin şöyle ki bu bâbda ihmâlin sebebi ile bir mahalle zarar müretteb ola neticesi sana aid olur ana göre basîret üzere olasın ve ol kurâyı hudûdları ta'c'yîn olunduğu üzere tahrîr eylemek için saray hükm yazub irsâl olunmuşdur sen dâhi müşârün-ileyh vech ve münâsib görüldüğü üzere mu'âvenet eyleyüb ihmâlden hazer eylesin.

Bu dâhi

Bosna'dan ve Klis'e varub gelince ulâk hükmü yazub Mehmed Çavuş'a virildi.

374

Bu dâhi

Bosna beğine hüküm ki:

Bundan akdem kuvve-i kâhire-i hüsravânemle Klis câniblerinde feth olunan eğer kal^calardır ve eğer kastellerdir ve ana tâbi^c olan karye ve mezâri^cdir cümlesin tahrîr olunmak emrim olub Saray kadısına sâbıkâ emr-i şerîfimle hudûd ve sınırlarını sen kat^c eylediğün üzere tahrîr için mufasssal hüküm yazub irsâl olunmuşdur buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu bâbda sen dâhi mukayyed olub müşârün-ileyhle söyleşüb tahrîrde mu^câvenet ve müzâheret eylemek lâzım olan evâmire yerlerde mu^câvenet idüb tahrîrden bâkî nesne kodurmayub hudûd ve sınırlarını kat^c eylediğün üzere bu cânibe müte^callik olanları tahrîr itdirüb ol cânibden kimesneyi dahl ve ta^carrûz itdirmeyesin ve lâzımü'l-^carz olan ahvâli yazub bildüresin ve hâliyâ Klis beği Zemon(?) kal^casından Yalanmay (?) kal^casına ba^czı neferleri ihrâc itmeğe münâsibdir deyü ^carz eylemiş gerçi ^carzına ruhsât-ı hümâyûnum olmamışdır kal^ca-i mezbûreden ol vechle nefer ziyâdeliği vardır a^cdâ cânibinden havf yokdur deyü ihrâc itmeğe vech görmüş ise ^cadüvden gaflet câiz değildir bu husûsa senin ma^clûmun nedir ^carz eylesin.

375

Erzurum beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb dizdâr ve ^cazebler ağaları ba^czı iltizâmlara dâhil olmakla kal^cadan hâric yerlerde gezüb kal^caları hâlî kodukların bildirmişsin imdi dizdarlar kal^calardan hâric yerlerde olmak münâsib değildir buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda kanun-ı kadîm üzere ^camel eyleyüb tenbîh eylesin ki dizdarları kal^cadan hâric yerlerde gezmeyüb kal^ca-i hıfz ve hırâset üzere olalar ba^cde't-tenbîh eslemeyenleri ^carz eylesin.

[178]

376

Mısır beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Sen ki beğlerbeğisin mektûb gönderüb meşâyıh-ı urbândan Bağdad oğlu Süleyman ve ^cÖmer oğlu Ümran Şeyhü'l-^carab nasb olunmağışün irsâl olunub lakin Bağdad oğullarından bi'l-fi^cil Şeyhü'l-^carab olan ^cAllâm (?) bir yıllık malı teslîm idüb bu sene üzerinde olan malı irsâl eylemek üzere iken mezbûr Süleyman adem gönderüb

meşihât sana virildi deyü şâyi^c itdirmekle ol vilâyet i^crabı ayak üzere kalkub fesâda mübâşeret eyleyüb memlekete fetret ve ihtilâl virdükleri ecilden mezkûr habs olunub eski şeyhlere hil^catler istimalatlar olunduğu i^clâm eylemişsin imdi mala ve re^câyâ enfa^c olan ne ise mûcebi ile ^camel eylemek emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu bâbda mâliye ve re^câyâyâ enfa^c olanı ile ^camel eyleyüb re^câyâyâ ve mala zarar olur ahvâlden ihtiyât üzere olasin.

377

Mısır beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Hâlâ hâssa-i hümayûnum için ... lâzım olmağın buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub hâssa-i hümayûnum için ... ve ud ve ^cinayet gâye a^clâ ve hâlislerinden vâfir ve müstevfî tedârik eyleyüb vech ve münâsib görüldüğü üzere birer kapadulub mühürleyüb yarar ademler ile Asitâne-i Sa^câdet'ime gönderesin.

378

Mısır beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Mektûb gönderüb İskender Paşa zamanında tahammüllerinden ziyâde mal teklîf olunmağla yüz yigirmi mikdar karyeler perâkende ve harabe olub kalan karyeler dâhi harabe olmak kaleminde kaşifliklerden ifrâz olub ma'mûr ve âbâdan eylemek şartıyla başka başka ümenâyâ virilüb ve harab olan karyeler vilâyet defterinden ve müteveffâ-yı müşârün-ileyh ziyâdesinden birer mikdar aşağı varılub ma'mûr eylemek şartı ile on üç bin yedi yüz elli sikke flori noksan ile virildüğün ^carz eylemişsin buyûrdûm ki:

Bu bâbda mukayyed olub anun gibi tahammüllerinden ziyâde olanları ref^c eyleyüb memleket ve vilâyetin ma'mûr ve âbâdân olmasına sa^cy ve ikdâm eylesin.

[179]

379

^cAli Çavuşa virildi fî 3 Şa^cban sene 981

Delvine beğine hüküm ki:

Delvine sancağında Mujaka nâhiyesinde İnköyü ve Hara ve Zarto ve Gorga ve Livadari ve Ayaviradi ve Senica ve Rahobaba ve Erila ve Koloci ve Vale ve Arvanice nam karyeler memâlik-i mahrûsemenden iken sâhib-i ^carz olanlara hukûk ve rüsûmların ve

harac ve ispencelerin virmede te^callül idüb Körfüzlü'ye tâbi^c olmuştur deyü isyân ve tuğyân üzere oldukları ^carz olunmağın zikr olunan on üç karyeler urulmak emr idüb Avlonya ve Yanya ve Karlı ili ve İlbasan ve Ohri beğleri sancakları sipahileriyle ve âdemleriyle varub urmalarına sana mu^câvenet itmek içün her birine müstakil ahkâm-ı şerîfe gönderilmiştir buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu husûsu âdemlerinden ve gayrûden her ferde ifşâ itmeyüb ve kangı karyeler urulacağını kimesneye bildirmeden zikr olunan ümerâ ile haberleşüb sana geldiklerinde kendülerle hüsn-i müşâvere ve ittifâk idüb dâhi zikr olunan karyeler ahâlisini urub gereği gibi haklarından geldüresiz ki sâirlerine mucib-i ibret vâki^c ola ammâ urulacak karyeleri beğlerden gayrıya ifşâ itmeyüb hüsn-i tedbîr ve tedârikde ve hüsn-i ittifâkda dakîka fevt itmeyesin ve hiç vechle ^cözür ve bahane beyân itmeyüb ol makûle isyânın haklarından gelmeyince olmayasın ve beğler gelmeden mücerred kendin mübâşeret idüb âsîler perâkende olmağla halâs olmakdan hazer idesin bir vechle ihtimâm idesin ki isyândan kimesne halâs olmak ihtimâli olmaya ve ne vechle tedârik olunursa ^carz idesin.

380

Bu dâhi

Avlonya beğine hüküm ki:

Delvine sancağında deryâya karîb birkaç karyeler isyân ve tuğyân üzere olub Körfüzlü'ye tâbi^c olmuştur deyü sâhib-i ^carza rüsûm ve hukûkların ve harac ve ispencelerin virmedikleri i^clâm olunmağın zikr olunan karyeler urulub haklarından gelmek emrim olub Delvine beğine ve ba^czı ümerâyâ ahkâm-ı şerîfe gönderilüb hüsn-i ittifâkla varub mu^câvenet itmek tenbîh olunmuştur ve urulacak karyelerin ismi Delvine beğine bildirmiştir buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda aslâ tevakkûf itmeyüb ademlerin ile sancağın askeriyle Delvine beğine varub mülâki olub dâhi urulacak karyeleri ma^clûm itdirdüğünüzden sonra ademlerine ve gayrıya ifşâ itmeyüb hüsn-i ittifâkla üzerlerine varub urub gereği gibi haklarından geldüre siz ki sâirlerine mûceb-i ibret ve nasihât vâki^c ola ale't-ta^ccîl haberleşüb mîr-i müşârün-ileyhe mülâkî olub emr-i şerîfimi icrâ itmeyince olmayasız ihmâl ve müsâheleden hazer idesin ve tûfengci lâzım ise her bir mikdarı alub bile gönderesin.

Bu dâhi
Bir süreti
Yanya beğine

Bu dâhi
Bir sureti
Karlili beğine

Bu dâhi
Bir sureti
Ohri beğine

Bu dâhi
Bir sureti
İlbasan beğine

[180]

381

İnebahtı beğine hüküm ki:

Hâlâ Papa tarafından ba^czı kralları gelmek üzere olduğu ^carz olunub ol bâbda Südde-i Sa^câdetimden isticâb olunmuş idi zikr olunan kralları ile Atinalu Kami (?) dâhi bile geldiği istimâ^c olundu imdi anun gibi ol taraftan krallar gelürse yarar ademlerin koşub bile göndermek emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub anun gibi mezbûr krallar gelürlerse yarar ademlerin koşub yolda ve izde ve menâzil ve merâhilde ve me^câbirde kimesne dahl ve ta^carrûz itdirmeyüb emn ve sâlim Asitâne-i Sa^câdetime ulaştırırsın ve koşub gönderdiğün ademlere muhkem tenbîh eyleyesin ki yolda onât görüb gözedüb kimesneye rencide itdirmeyesin.

382

Aydın-zâde Mehmed Çavuş'a virildi fi 29 Receb sene 981

Haleb beğlerbeğisine hüküm ki:

Havâss-ı Hümâyûnumdan ve gayrıdan ol diyarda gezen gurbet ve çingân tâifesi rüsûm ve hukûkdan mu^câfiyet ve serbest olmak üzere donanma-i hümâyûnuma donanmacı yazılmak münâsib görölüb mukaddemâ ol bâbda sana mufassal emr-i şerîfîm yazılıb gönderilmişdi imdi donanma-i hümâyûn tedârîki cem^c-i levâzım ve mühimmâtıdan ehemm ve elzemdir ve hüsn-i tedârikle tâife-i mezbûre isti^ccâl üzere yazılıb nevrûz-ı mübâreke değın Tersâne-i Amireye ulaştırılmak lâzım olmağın buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda sâyir mühimmât ve hidemâtdan bu husûsu takdîm idüb ve bi'z-zât mukayyed olub mukaddemâ gönderilen mufasssal emr-i şerîfim mücebince beğlerbeğilikde bulunan gurbet ve çingân cema'atlerin ve çingane tâifesin donanmacı yazub bayrakdarların ve cema'at başıların ta'cûn idüb emr-i sâbık üzere her cema'atin neferlerin her birine kefil itdirüb ve bir cema'ati kefile virüb dâhi her yıl nevrûz-ı mübârekden bir iki ay mukaddem ne mahalde bulunub emr-i şerîfime tevakkûf ideceklerin ta'cûn idüb ve hâlâ yazılanları ta'cûn eyledüğün baş ve buğları ile nevrûzdan mukaddem dergâh-ı mu'allâma gönderesin ve donanmacı yazılanlardan pîr ve kuvvetsiz veya marîz ve sağır olanlar yerlerine yarar ve kürek çekmeğe kâdir kimesneleri bedel gönderirlerse yarar kefillerin alub kabul idüb gönderesin tâife-i mezbûre donanmacı yazılab nevrûza dek Tersâne-i Amireme gelmek lâzım olmuştur elbette mukayyed olub yetiştirmeyince olmayasın yazılmayanları emr-i şerif-i sâbıkım üzere habs idüb isimleriyle 'arz eylesin.

Bu dâhi

Bir sureti

Diyarbakir beğlerbeğisi

Bu dâhi

Bir sureti

Dulkadiyye beğlerbeğisine

Bu dâhi

Evâsıt-ı Şaban'da virildi

Bir sûreti

Vilâyet-i Rum ve Kastamonu ve Kangırı ve Ankara sancakları kadılarına vilâyet-i Rum ze'âmetinden Molla 'Ali muharir ta'cûn olunmuştur.

[181]

383

Sâhibine virildi.

Eskişehir ve Geyve kadılarına hüküm ki:

Sen ki Eskişehir kadısısn mektûb gönderüb Geyve kazâsında vâki' olan Senceroğlu zâviyesi mütevellisi İlyas yedinden emr-i şerîfim gönderilüb sâbıkâ zâviye-i mezbûre mütevellisi olan Abdülkâdir'in mâl-ı vâkıfda küllî ekl ve bel' olub teftîş olunub 'arz olunmasın fermân olmağın ihzâriçün Geyve kadısına mürâsele gönderüb ihzâr eylemeyüb mahzar kadı ile tehinlen teftîş idüb erâzil-i nâsdan birkaç muhızır ve mahallinde

ve hevâsına tâbî^c kimesneleri eyü kimesnedir dedirdüb ve itiraf eyledüğü tezvîrleri ikrâh ile olmuşdur deyü eline ^carz alub gıtdüğünü ve mezbûr için marâren tezvîr ve telbîs ve kuzât nâmına ^carz ve mühürlü ve imzâlı ve emr-i şerîf yazduğı ve kallâb olduğı meşhûr olub ref^c için marâren ahkâm virilüb kâhi habsden ve kâhi kefilden kaçub ve hakkında nice ^carzlar ve nice siciller olub ve bir def^c ‘a nefy-i beled olub yine gelüb ref^cı lâzım idüğün bildirmişsin buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda mezbûru ele getürüb ahvâlini onât vechle şer^cle teftîş eyleyüb göresin fi’l-vâki^c ^carz olunduğı üzere telbîs ve tezvîri ve kallâb olduğı sâbit olursa mecâl virmeyüb habs eyleyüb üzerine sâbit olan fesâd ve şenâ^catin tescîl eyleyüb ahvâlini mufassal yazub bildüresin ki emr-i şerîfim ne vechle sadır olursa mûcebi ile amel oluna.

384

Kethüdâsına virildi

Rum beğlerbeğisine hüküm ki:

Adana müderrisi mektûb gönderüb Yakara kazasında karye-i Gördar’da (?) sâkin Dede nâm sipahi sâbika suhte nâmına olan ehl-i fesâdı ele getürüb cem‘iyyetlerin dağıdub ol cevânibi hıfz ve hırâset eyledüğü için otuz kırk tüfenglü ehl-i fesâd cem‘ olub İstanbul’da Saru Sinan ve Kadri nâm suhtelerin katline sebep oldu deyü evin basub kendüsün helâk eylemek kasdına varub evine ateş urub cümle esbâb ve emlâki yanub helâk olduğundan gayrı nice Müslümanların evleri yandüğün i‘lâm eylemeğın suhte husûsunda eğer siz ve eğer ümerâya ol kadar evâmir-i şerîfe irsâl olunub tenbîh olunur dâhi ne vechle fesâdları zâhir olub beğ ve kadılar il eriyle üzerlerine varub haklarından gelmek fesâda tayin olmağdır zıkr olunan ehl-i fesâd beher hal ele gelüb haklarından gelinmek mühimmdir buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu husûsda gereğı gibi mukayyed olub zıkr olunan ehl-i fesâdı beher hal ele getürüb dâhi ahvâllerin toprak kadıları marifetleriyle şer^cle teftîş eyleyüb fesâd ve şenâ^catleri sâbit olanlar sipahiler ise habs eyleyüb değillerse mahalinde şer^cle lâzım geleni icrâ idüb fesâd ve şenâ^catden ol cevânibi tathîr eylesin ehl-i fesâdın ele gelüb haklarından gelinmek mühimmdir ihmâl eylemeyüb envâ^c-ı say^c ve ihtimâm eylesin.

[182]

385*Sahibine virildi*

Zağra kadısına Za'im Mehmed'e hüküm ki:

Mektûb gönderüb Eskizağra kazasında vâki^c olan ehl-i fesâd ve şenâ^catden beş nefer kimesne cerîmelerinin sûret-i sicilleriyle irsâl olunduğün ve mukaddemâ yedi neferi olan çavuşa teslîm olunub birkaç neferine siyâset olunduğün i'âlâm eylemiş imdi ehl-i fesâd ve şenâ^cat ele girdükde aslâ himâyet olunmayub mukayyed ve mahbûs küreğe gönderilmek emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub zuhûr iden ehl-i fesâd ve şenâ^cate aslâ himâyet eylemeyüb ele götürüb dâhi ahvâllerin da^cvâ-yı hakk eyleyenlerin müvâcehesinde şer^cle teftîş eyleyüb hukûk-ı nâs ba^cde's-sübût alıvirildikten sonra üzerlerinde sübût bulan cerîmelerinin sûret-i sicilleriyle mukayyed ve mahbûs yarar ademlere koşub Südde-i Sa^câdet'ime gönderesin ki küreğe konula ve koşub gönderdüğün ademlere muhkem tenbîh eylesesin ki yolda onât hıfz eyleyüb gıybet itdürmekden hazer ideler ve anun gibi ehl-i fesâda himâyet idüb ele vormeyenleri kimler ise isimleriyle yazub bildüresin.

386*Davut beğın kethüdasına virildi*

Bağdad beğlerbeğisine hüküm ki:

Semavât kadısı mektûb gönderüb Semavât beği olan Said dâme izzihû şer^c-i şerife itâ^cat eylemeyüb kanundan ziyâde mal alub ve ^carâbın câmus sürüb ve esbâbın gâret idüb ve oğlanların uşakların esir idüb kimini bey^c idüb kimini kendü evine alub gidüb küllî zulm ve te^caddî eyledikten mukaddemâ olan kadı karar idüb otuz yıldan berü kadılara hizmet iden Arab'ı kadıya siz kadıdunuz deyü oğulların ve uşakların ve avretlerin birer Kürd'e virüb ve kendülerin Basra'da küreğe gönderüb ve bunlardan iki neferi sana şikâyete gitdikleri için katl idüb ve sipahi ve ^cazeb ve hisar erlerin gece ve gündüz kendü hizmetlerine istihdâm idüb ve tımar ve ^culûfelerin ellerinden alub her bir yıl birer tarik ile sicill itdirüb ve mezkûr kadı dâhi zulmünden firar eylemek kasd itdükde tutub envâ^c-ı te^caddî idüb re^câyâ mezkûrun zulmünden terk-i diyar eylediklerin ^carz eylemeğın buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda mezkûrun ahvâlin toprak kadıları ma'rifetleriyle da'vâ-yı hak idenler ile beraber idüb bir-def'î şer'le fasl olmayub on beş yıl terk olunmayan husûsların ber-mûceb-i şer'-i şerîf onât vechle hak üzere teftîş eyleyüb göresin kazıyye 'arz olunduğu gibi olub müşârün-ileyhin ol vechle zulm ve te'addîsi var ise üzerinde ve ademlerinde şer'le sübût bulan hukûk-ı nâsı alıvirüb dâhi ne makûle hukûk alıvirilüb ve kimine alıvirildüğün ve bi-gayr-ı hakk katl-i nefis eyledüğün ve sâir zulm ve te'addîleri ne ise mufassal ve meşrûh yazub 'arz eylesin ve ol azebleri bi-gayr-ı hakkın rencide idüb küreğe koşduğu vâki' ise [s.183] Basra beğlerbeğisine haber gönderüb ıtlâk itdirüb oğulları ve avretleri kimlerde ise alıviresin bu bâbda tamam hak-ı sarîha tâbi' olub (boşluk) müşârün-ileyhe ve ademlerine himâyet ve şer'-i şerîfe muhâlif iş olmakdan hazer eylesin .

387

Erzurum beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb serhad emîni ve emân üzere re'âyâ ve berâyâ âsûde oldukların ve Ravzaoğlu Durmuş Han aznâvurları ekrâd ulusundan bir cema'at ile koyun sirkati husûsiçün kavga eylediklerinde iki nefer kimesne katl olunmağla Virzaoğlu kâtilleri âdemlerine teslim idüb kısâs olunduğu ve Mehmed bin Selman sana mülâkî olmakda icâzet olduğun i'lâm eylemişsin ol bâbda her ne demiş isen mufassalan ma'lûm olmuştur imdi olagelmişe muhâlif vaz' olmak câiz değildir buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda dâimâ re'âyâ ve berayânın refâhiyet ve itminânı ve memleket ve vilâyetin emn ve emân bâbında ve ol cânib ile hüsn-i zindegânî eylemekde envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen vücûda getürüb ahd ve emâna muhâlif iş olmakdan ihtiyât idüb olagelen âdet ve kanuna muhâlif vaz'-ı sudûrundan ihtiyât eyleyüb bir haberleşmek iktizâ ider husûs vâki' olursa olageldüğü üzere âdemin gönderesin

388

Fâni Çavuş'a virildi

Vilâyet-i Rum'da Karadeniz yalılarında vâki' olan kadılara hüküm ki:

Hâlâ mahrûse-i İstanbul'da arpa ve buğday ve un ve sâir zehâyir bâbında ziyâde müzâyaka olmağın taht-ı kazânuzda bulunan arpa ve buğday ve unu ve sâir zehâyiri Yalılarda bulunan rencber gemilerine narh-ı cârî üzere getürdüb bey' itdirüb gemileri ile doğru İstanbul'a göndermek emr idüb buyûrdûm ki:

Bu bâbda her birinüz bi'z-zât mukayyed olub taht-ı kazânuzda arpa ve buğday ve un bulunan yerlerden vâfir ve müstevfî arpa ve buğday ve unu ashâbı ile yâhud gemileri ile Yalılara getürüb rencber gemilerine narh-ı cârî üzere bey' itdüresin ki gemiler doğru İstanbul'a getürüb bey' eyleyüb İstanbul'da zahîre bâbında olan müzâyaka def' olub ashâbına dâhi sebep-i ticâret vâki' ola husûs-ı mezbûr mühimdir ihmâl eylemeyüb her birinüz gereği gibi mukayyed olub vâfir ve müstevfî zahîre tedârik eyleyüb yalılarda ihzâr itdirmeyince olmayasın.

[184]

389

Sahibine virildi

Alâiye beğine ve kadısına ve Tokad ve nevâhî-i Alâiye ve Döşine (?) kadılarına hüküm ki:

Siz ki kadılersiz mektûb gönderüb taht-ı kazânuzda olan re'âyâ meclis-i şer'â gelüb İçel sancağında Boztoğaç'lu nâm cema'at eyyâm-ı şitâda Alâiye sancağına gelüb kışlayub yaz faslında ziyâde koyun ve keçileri ile bizden birkaç ay mukaddem mukâta'alu husûsu yaylağımıza çıkub yedirüb bir sefer ömr ü zamanda davarımız müntefi' olacak nesne kalmayub bize küllî zulmleri vardır dedikleri ecilden kıbel-i şer' den âdem gönderüb da'vet olunduklarında varub âdemlere hılâf-ı şer'-i şerîf teslim idüb itâat eylemeyüb ve sâbıka zulmleri dâhi için defa'at ile ahkâm-ı şerîfe gönderilüb itâ'at eylemeyüb muhârebe ve mücâdelede mübâşeret eylediklerinde mu'temedün- aleyh kimesneler haber virüb ve tâife-i mezbûre güçlü ve kuvvetlü tâife olub ok ve yaya ve tufeng kullanmağa kâdir müttefik tâife olmağın mesâlih-i müslimîn görülmeyüb fukarâ ahvâli müşkil olduğun 'arz eylemişsin imdi tâife-i mezbûrenin mütemerrüd ve şakîlerinden bellü ve başlu olan müfsidlerin ele getürüb ehl ve iyâlleriyle Kıbrıs'a sürgün eylemek emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu bâbda her birinüz bi'z-zât mukayyed olub bu husûsu göresiz fi'l-vâki' 'arz olunduğu üzere şer'-i şerîfe itâ'at eylemeyüb re'âyâyâ zulm ve te'addîleri olduğu vâki' ise tâife-i mezbûrenin bellü başlu olan ehl-i fesâdı ele getürüb ehl ve iyâlleriyle yarar âdemlere koşub doğru Kıbrıs'a sürgün idüb ve kaç nefer irsâl olunub teslim olunduğun beğlerbeğisinden mühürlü temessük gönderüb Südde-i Sa'âdet'ime gönderesin ammâ bu bahâne ile ahz ve celbden hazer üzere olasın.

390

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb Mısır kullarından ve müteferrika ve çavuşlarından bazı kâşif ve emin olduklarında re^câyâ tâifesinden katl icâb ider husûsları yoğiken hılâf-ı şer^c nice âdemler katl eyleyüb şer^cle sâbit olub vârisleri kısâs taleb itdüklerinde dirlik ehli olmağın kısâsa zarar olunmayub Müslümanların dem ve diyetleri alınmadığı sebebdan keşşâf ve ümenâ ruhsat bulub itlâk-ı nüfûs yanlarında muhtac dâiresine varub ve her biri ali haddihî ^carz olunmak mukarrerdir ağmâz dâhi küllî vebâl olmağın bu bâbda emr-i şerîfîm vrilmesin bildirmişsin imdi zulm ve te^caddî aslâ rızâ-yı şerîfîm yokdur buyûrdûm ki:

Vusûl bulduk da bu bâbda dâimâ mukayyed olub anun gibi eğer keşşâf ve ümenâ ve eğer sâir erbâb-ı vezâif her kim olursa olsun bi-gayr-ı hakkın katl-i nefis eylediği ve yâhud âhar zulm ve te^caddî eylediği hafî muvâcehesinde bi-hasebi'ş-şer^c sâbit olduktan sonra mecâl virmeyüb ^carza muhtâc demeyüb şer^cle lâzım geleni edâ idüb kâtil-i mezâlîme aslâ himâyet eylemeyüb şer^c-i şerîfe icrâsında mücidd ve merdâne olasın.

[185]

391

Ahmed Çavuşa virildi Fi 8 sene 981

Bağdad beğlerbeğisine ve Cesan kadısına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi^c Yeden (?) nâm karye halkı tarafından ^carz olundu ki bundan akdem Cesanbedre beği âdemler ve subaşıları bunların hurmâ ve penbe ve sâir tereke ve soğan ve bakla ve gayrı hubûbâtın kendülere müteveccih olan mahsûlü aynı ile vaktinde almayub üzerlerine bırakub ba^cde zaman gelüb kendi muradlarınca ziyâde baha takdîr idüb ol bahâne ile hayli akçelerin alub ve hâsıl eyledükleri penbenden sancakbeği hissesi deyü haklarından ziyâde birer hisse dâhi alub ve üçer gün almaya deyü istihdâm idüb ve mahbûs bekledüb ve kethüdâ ve subaşı ve hizmetkâr ve yazıcı hakkı deyü akçelerin ve hâsıl eyledükleri terekeden hisse alub ve dâimâ müft ve meccânen yemleri virenleri alub ve ehl ve iyâli üzere konub envâ^c-ı zulm iderlerimiş buyûrdûm ki:

Aslâ husemâ kılub bir de^cfa şer^cle fasl olunmuş olmayub ve on beş yıl terk olunmuş olmayan hususların ber-muceb-i şer^c-i kavîm tefîiş iyleyüb göresin kazıyye ^carz olunduğu gibi olub vech-i meşrûh üzere hılâf-ı şer^c ve kanun zulm ve hayfları vâki^c olub hılâf-ı şer^c nesnelerin alub te^caddîsi vâki^c ise ashâb-ı hukûka hakların alıvirüb şer^c-i şerîfe

muhâlif kimesne iş itdirmeyesün bu bâbda bir dâhi Sûdde-i Sa'âdet'ime şikâyet itdirmeyesin .

392

Erdel voyvodası Baturi İstevan voyvodaya hüküm ki:

Hâliyâ atebe-i aliye-i âlem-penâhıma mektûb vârid olub vilâyet-i Erdel beğlerinden Bekiş nâm hâin Nemçe kralına âdemler gönderüb muttasıl fitne ve fesâd üzere olub vilâyet-i Nemçe içinde hisar alub ve dâimâ müşavere idüb vilâyet-i Erdel'e kasd-ı mazarrat eyleyüb hıyânetine vâkıf ve muttali' olduğun ecilden vilâyete zarar müretteb olmadın üzerine asakir gönderüb ol dâhi havfindan sûret-i tebdîl idüb iki nefer hizmetkârıyla firar idüb Nemçe kralına mülâkî olduğun ve kal'alarından üç kıt'a hisarı ve varoşları ve cümle yerleri zabt olunub gereği gibi hıfz olundu deyü bildirüb ve memâlik-i mahrûsemden Malaka (?) nâm karyede ihdâs olunan palanga vilâyet-i Erdel'e karîb olmayub Peç'e tâbi^c Tokayı (?) nâm kal'aya karîb olunub hâber ve âgâh olduğunda Temaşvar beğlerbeğine i'âm eyledüğün bildirmişsin ve dâhi her ne ki bildirmiş isen 'alâ sebebi't-tafsîl ilm-i şerîf-i âlem-ârâm-ı muhît ve şâmil olmuştur imdi senden i'lân-ı âsitân-ı devlet-i âsitânem cânibine izhâr ve sadâkat ve ubûdiyetinde dâimâ ikdâm ve ihtimâm üzere olmakdır vilâyet-i Erdel Hod sâir memâlik-i mahrûsem gibidir beğleri ve askeri ve re'âyâsı ve berayası memâlik-i mahmiye-i hüsrevânem re'âyâsı gibidir ol câniblerde seninle muvâfakat üzere olmayanlar emr-i şerîfime muhâlif vaz^c idenlerdendir ol makûlelerin ahvâllerin vukû'u üzere Sûdde-i Sa'âdet'ime 'arz ve i'âm eyleyesin anlar bâbında fermân-ı celîlü'l-kadrim ne vechle sudûr iderse mazmûn-ı sa'âdet-makrûnuyla [s.186] âmil olub vech ve münâsib olduğun üzere tedârik eyleyüb devlet-i ebed-peyvendime müte'allik olan mühimmât ve mesâlihde bâb-ı ikdâm ve ihtimâmda dakîka fevt itmeyesin ve bilfiil fethi müyesser olan kılâ' ve beka-i kemâ yenbağî zabt ve hıfz itdirüb levâzım ve mühimmâtı tedârikinde bezl-i makdûr eyleyesin dergâh-ı felek-medâr ve bârgâh-ı gerdûn-i iktidârıma ale'd-devâm hulûs-ı taviyyet üzere tarîk-i ubûdiyet ve istikâmetde sâbit-kadem olub hâliyâ bi-vech-i Asitâneme itâ'at ve inkıyâd üzere olmayub emr-i şerîfime mugâyir evzâ' ve etvârı sudûr idenlerin cezâ ve sezâları virilmek bâbında zuhûra gelen sa'y ve ikdâmın hakîkatı ile ma'lûm olduğu ecilden ri'yâz-ı imaleke-i tesemmat-ı inâyât-ı pâdişâhanem müttesim olub dergahı mu'allam çavuşlarından Ahmet ile sana hilât-ı hümayun rağbet-i makrumum ihsan ve irsal olunmuştur buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda alub giyüb dost ve düşman yanında hizmet-i hümayûnumla iftihar idinüb hıfz ve hırâset-i vilâyet ve zabt ve siyânet-i ra'yyet bâbında sa'f ve ihtimâmın vücûda getürüb Sûdde-i Sa'âdet'imden haberün eksik itmeyüb i'lamı lâzım ve mühim olan husûsları mütevâliyen bildirmekten ve vilâyet-i Peç'e firâr iden müfsid-i mezbûrun ahvâllerin tecessüsden hâlî olmayasın.

393

Nemçe Kralına nâme-i hümayûn yazıla ki:

Atebe-i 'ulya-i âlem penâh ve Sûdde-i Seniyye-i Sa'âdet-Destgâhımıza ki melcâ-i selâtin-i cihan ve mülcâ-i havâkîn-i devrândır vilâyet-i Erdel voyvodası Batur İstevan voyvodanın mektûbu vârid olub vilâyet-i mezkûre ümerâsından Bekiş (?) nâm müfsid tarîk-i fitne ve fesâde sülûk idüb cadde-i itaat ve inkıyâddan udûl ve inhırâf üzere olmağın havfindan firarı karara tebdil eyleyüb vilâyet ve memleketinüze mülâkî olduğun i'lam eylemiş imdi mezkûr müfsidin Sûdde-i Sa'âdet-münfitimiz cânibine îsâli husûs-ı mühimmât-ı umûrdan olmuşdur bu makûle husûsu hod mâbeynde vâki' olan ahd ve emânın şerâitinin biridir ri'âyet ve siyâneti bâbında sa'f ve ikdâm vâcib ve lâzım olanlardandır gerekdir ki nâme-i hümayûn-ı behcet-i makrûnumuz vusûl buldukda sevâlik-i eyyâm hulûs-ı encâm ve sevâlik-i a'vâm-ı sadâkatde fercâmdan istân-ı muhallidü'l-ikbâl ve müşeyyidü'l-iclâlimiz cânibine olan muhâlasat ve müsâdakât müsted'âsınca mezkûr Bekiş (?) dedükleri müfsidi vech ve münâsib olduğu üzere Sûdde-i Sa'âdetimiz tarafına irsâl ve îsâli husûsunda envâ'-ı mesâ'-î-i cemîle zuhûra getürile ki sebeb-i tahrîr esas sulh ve salaha ve bâis-i temhîr bünyan -ı sadâkat ve ıslâhı idüğüne iştibâh olunmaya

[Yevmi'l Hamse Fî 8 Şabani'l-mu'azzam Sene 981]

[187]

394

Karaman beğlerbeğisine hüküm ki:

Beğlerbeğiliğine müte'allik olan kazalardan Kıbrıs'a sürülmek defter olunan kimesneler henüz cezîre-i mezbûra varmayub nev'an ihmâl üzere oldukları i'lam olunmağın cezîre-i mezbûreye sürülmek emr olunanlar hâlâ yarar kefillere virilüb deryâ el virdükde bî-tevakkuf cezîre-i mezbûreye sürülmelerin emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda emr-i şerîfimle bu bâbda mübâşir olanlar cezîre-i mezbûreye sürmeğe defter eyledüklerü kimesneleri bî-tevakkuf yarar kefillere virüb dâhi deryâ el virdükde Kıbrıs beğlerbeğisiyle haberleşüb gemi getürdüb ve sürgünlere siz dâhi yarar âdemler koşub cezîre-i mezbûra gönderesiz ve bundan akdem bedel virenleri dâhi cezîre-i mezbûra sürüb bedel mukâbelesinde alınan akçelerin bî-kusûr aliviresin ve bedel göndermeğe rızâ viren bize kangı kadı ve çavuşlardır sıhhati üzere 'arz eyleyesin bu bâbda bir ferde celb ve ahz itdirmekden hazer idüb emrim icrâ itdirmeyince olmayasın.

395

Aydinzâde Mehmed Çavuşa virildi

Diyarbakır beğlerbeğisine hüküm ki:

Geçen senede ümerâ-i ekrâd donanma-i hümayûna gönderdüklerü kavâs ve cengçiler ... ve te'âlî sıhhat ve selâmet ile gelüb avdet eylemişlerdir ve lâkin sene-i âtiyede azîm donanma-i hümayûndan ihzâr olunmak lâzım olub eğer Diyarbakır'e müte'allik ümerâya müte'allik ve eğer sâir beğlerbeğiliklerden gönüllü gelmek emrim olmuştur buyûrdûm ki:

Mukaddemâ kavâs ihrâc olunan ümerâya irsâl olunan emr-i şerîfimde her birünüze ne kadar kimesne geleceği mukayyed ve mestûrdur ol hüküm-i şerîfim üzere ümerâya mektûblar gönderüb bu def'a dâhi yarar kavâslar ihrâc idüb nev-rûz-ı mübârekeden mahrûse-i İstanbul'a göndereler inşâallah donanma-i hümayûnum hizmetine gelenler ri'ayet olunmak mukarrerdir âna göre istimâlet viresiz .

396

Selanik Beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüb livâ-i mezbûr muhâfazasında olan alaybeği ve zü'emâ ve erbâb-ı tımar ve eyyâm-ı şitâ irişmekle icâzet virilmesin 'arz eyledüğün ecilden buyûrdûm ki:

Livâ-i mezbûr muhâfazasında olan alaybeği ve zü'emâ ve sipâhîye icâzet viresin.

[188]

397

Koflanoğlu Mehmed Çavuşa virildi.

Klis beğine ve kadılarına hüküm ki:

Hâliyâ Leh vilâyetine kral olan iftihârü'l-ümerâi'l-milletü'l-mesîhiyye Hanriko Kral-ı hutimet-avakıbıhu bi'l-hayr memâlik-i mahrûsemenden kangı iskeleye çıkmak müyesser olursa murâd itdüğün yoldan krallığa vâsıl olmasın bâbında hüküm ricâ eylemeğın buyûrdûm ki:

Müşârün-ileyh sancağına mütē'allik olan iskeleden çıkar ise sancağına mütē'allik olan asâkir-i nusret-me'âssir ile mûmâ- ileyhi istikbâl eyleyüb dâhi her kangı yoldan krallığına gitmek murâd ediyorsa sancağından çıkınca menâzil ve merâhilde lâzım olan zahîresin akçesiyle tedârik ve ihzâr eylesin.

Bu dâhi

Bir sureti

Bosna beğine Kilis tarafından gelirse

Bu dâhi

Bir sûreti

Hersek beğine ve kadılarına

Bu dâhi

Bir sureti

Serem beğine

Bu dâhi

Bir sûreti

Pojega beğine

Bu dâhi

Bir sûreti

Temeşvar beğlerbeğisine

398

Anadolu beğlerbeğisi çavuşlarından virildi

Halkalı Konağından gönderildi

Cezâyir beğlerbeğisine hüküm ki:

Galata Hisarı'nın iç germenı yıkılmıştır anun ahur kapusunda olan otluk anbarında ve Tersâne-i Amire'de binâ olunacak mahzenler binâsına sarf olunmak emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda zıkr olan germenin yıkılan taşını binâ olunacak otluk anbarına ve mahzenlere çekdirüb sarf itdüresin ol taş vefâ eylemezse Kızılada'dan vech gördüğün üzere kifâyet mikdarı taş getürdüb zıkr olan anbarın ve mahzenlerin itmâmına sa'y ve ihtimâm eylesin.

399

Çavuşbaşına gönderildi Çavuşoğlu Hızır ile

Anadolu defterdârı Mehmed Çelebi'ye hüküm ki:

Bozcaada ve Gelibolu alaybeği ve Kemer dalyânları mültezimi olan David nâm Yahudi Rikâb-ı hümayûnuma ref^c ve sûret-i sicill ve sûret-i fetvâ sunub zikr olunan mukâta'ayı üç yıla iltizâm idüb bî-vech habs olunduğun tezallüm ve şekvâ eylemeğin sûret-i sicill ve fetvâyı ve 'arz -ı hâlî der-kîse olunub sana irsâl olundu buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda mezkûru getürdüb sûret-i sicill ve 'arz-ı hâline nazar idüb göresin fi'l-vâki^c 'arz olunduğu gibi midir aslı nedir tamam asıl ve hakîkati ile yazub bildüresin .

[189]

400

*Solnuk beğinin Kethüdâsı İbrahime virildi.**Fî 4 Receb sene 981*

Budun beğlerbeğisine hüküm ki:

Bundan akdem Solnuk sancağında Nemçe kralı cânibinden palanka binâ olunmağla ol etrafda vâki^c olan Solnuk beğinin hâslarına ve zü'emâ ve erbâb-ı tımar karyelerine dahl ve tecâvüz idüb ol karye halkı ile dâhi vergülerini öte canibe virüb berü cânibe nesne vormeyüb isyân sûretinde oldukları i'âm olundu imdi zikr olunan palanka sulh ve salâha muhâlif binâ olunmuşdur krala ol bâbda nâme-i hümayûn yazılıb irsâl olundu buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda sen dâhi ol etrafda olan karye halkına âdem mektûb gönderüb muhkem tenbîh eylesen ki eğer beğler ve hâsların ve eğer zü'emâ ve erbâb-ı tımar karyeleridir te'allül iylemeyüb defter-i cedîdde mukayyed olub berât-ı hümayûnumla tasarruf olunageldüğü üzere rızâ virüb âid olan öşür ve hukûkların muktezâ-yı şer^c ve kânun üzere beğlere ve sipahilere edâ idüb muhâlefet eylemeyeler ba'de't-tenbîh eslemeyüb inâd iderlerse gâret olunub haklarından gelinmek mukarrerdir ana göre mukayyed olalar ve kral ile dâhi nâme-i hümayûnu sa'âdet-makrûnumuz mestûr olan ahvâli haberleşüb ahd ve emâna muhâlif binâ olunan palankanın ref'ine vech ve münâsib görüldüğü üzere envâ'-i mesâ'-i cemîlin zuhûra getüresin ve ne vechle tedârik olunduğun yazub bildüresin ve bazı kurâ halkının defterine muhâlif kimesneye tımar virilmiş ise sulha muhâlif ol makûle karyeye dahl olunmak bâbında sâdır olan emr-i şerîfim mukarrerdir ona muhâlif iş itdirmeyesin.

401

Çavuş başına virildi

Dergâh-ı Mu^callâm çaşnigirlerinden Çingene tahrîrine me'mûr olan Mustafa'ya hüküm ki;

Bundan akdem sana çingene tahrîri fermân olunub hükm virilmiş idi şimdilerin ne kadar nefer cingane tahrîr olunub nice tedârik olunmuşdur Sûdde-i Sa^câdet'imde ma^clûm olmak lâzım olmağın buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu bâbda ne vechle tedârik olunub tahrîre mübâşeret olunmuş mudur olunduğu takdîrce şimdilerin ne kadar nefer yazılmışdır fi'l-vâki^c tâife-i mezbûre ma'hûd olan hizmet için tahrîr olunmak müyesser olmuşdur ahali varmadan ehl-i vukûf ve mu'temedün- aleyh kimesneler ile bu bâbda dâim meşveret itdirüb vech ve münâsib olan nedir ile tedârik idüb itmâm-ı hizmetde basîret üzere olasın ve kazıyye neye müncer olmuşdur asl ve hakîkati ile yazub Sûdde-i Sa^câdet'ime bildüresin.

[190]

402

France tercümanına virildi

Françe'ye varınca yol üzerinde vâki^c olan sancakbeğleri ve kadılara hüküm ki:

Françe padişahına yazılan nâme-i hümayûnum Hersek sancakbeği ademi İbrahim ve elçinin âdemiyle irsâl olunmuşdur buyûrdûm ki:

Her kangınızın taht-ı hükûmetine dâhil olurlarsa kendülere ve âdemlerine ve esbâb ve emvâline ve davarlarına hilâf-ı şer^c-i kavîm kimesneyi dahl ve ta'arruz itdirmeyesin ammâ bindükleri at olmayub bar-gir ola at alub gitmeğe emrim yokdur fermân-ı hümayûnuma muhâlif iş itdirmeyesiz ve akçeleriyle zâd ve zevâdelerin tedârik itmekde dâhi kimesneyi dahl itdirmeyesiz .

403

Vilâyet-i Leh kralına nâme-i hümayûn yazıla ki:

Hâliyâ atabe-i gerdûn-iktidâr ve sûdde-i seniyye-i sa^câdet-medârımıza ki mülcâ-i selâtin-i âlişân ve malâz-ı havâkin-i rif'at-invândır nâme-i müsâdakat meşhûnunuz vârid olub bundan akdem irsâl olunan nâme-i hümayûn-ı menkıbet-makrûnumuz ahsen-i avânda vusûl bulub mazmûn-ı sa^câdet-fürûnunda mûnderic olan husûslara tahsîl-i ittılâ' ve vukûf olunub vilâyet-i mezbûreye kral nasb olunmanuz bâbında re'y-i cihân-ı ârâmız

muktezâsınca zuhûr ve sudûr bulan âsâr ve netayic lûtf ve ihsân mevâcib-i imtinân-ı firâvân vâki^c olduğu iş'âr olunub sevâlif-i eyyâm-ı hulûs-encâmıdan mâbeynde mü'ekked ve müşeyyed olan sadâkat ve ihlâs muktezâsınca memâlik-i mahmiye-i hüsrevânemiz dâhilinde ubûr ve mürûru mütte'îd ve düşvâr olmayan mesâlik ve me'âbirden emîn ve sâlim krallığınıza vâsıl olmağla mekâsîd ve merâkınız hâsıl olmak husûslarında şeyme-i kerîme-i şehîrleri ve âdet-i hasene-i tâcdârî mücebince envâ'-ı cedd ve ikdâm ve esnâf-ı sa'îy ve ihtimâmıda inâyât-ı vâfire-i pâdişâhânî vücûd-a gelmesi istid'â ve istircâ olunmuş ve bi'l-cümle her ne ki i'câm ve iş'âr olunmuş ise ve karındaşınız Françe padişahınız tevcihi Asitâne-i Sa'âdetimizde elçisi olub ziyâde itimad ve itikadınız olan ... sipariş ittiğünüz üzere her ne ki takrîr ve beyân eyledi ise ali sebebi't-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-masîr-i hüsrevânemize 'arz olunub ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i pâdişâhîmız muhît ve şâmil olmuşdur imdi zikr olunan krallığınıza vâsıl ve mülâkî olmanız husûslarında lâzım ve mühim olan tedârikde kemâ-yenbağî bezl-i ihsân-i bî-pâyân mukarrer ve muhakkaktır eğer Dubrovnik'den geçüb gitmek münâsib ve câiz görülürse fiha ve illâ Zadre (?) semtine teveccüh eyleyüb Klis ve Bosna vilâyetlerinden geçüb varmak lâzım olur zikr olunan tarîklerin her kangısından gitmek âsân-ı mülâhaza olursa ol tarafa teveccüh idüb **[191]** ber-vech-i müsâra'at vilâyet-i mezbûreye dâhil ve vâsıl olmak bâbında dakîka fevt olunmaya serhadlerde olan beğlerbeğilere ve sancakbeğleri kullarıma ve Erdel voyvodasına her birine müstakîl mü'ekked hükm-i şerîfim yazub ulağla mu'accelen irsâl olunub emin ve sâlim her birine irsâl ve isal itmeğîn ve zâd ve zevâde ve sâir lâzım olan mesâlih ve mühimmâtınız tedârikinde ihmâl ve tekâsül olunmayub mukayyed olmak fermân olmuşdur ki gerekdir ki nâme-i meserret-fürûnumuz vusûl buldukda siz dâhi ana göre tedârikin gönderüb krallığınıza mu'accelen mülâkî olmak husûsunda ba'b-ı müsâra'atda envâ'-ı mesâ'-i-i cemîle zuhûra getirüle bârgâh-ı devlet-penâhımız tarafına olan sadâkat-ı ihtisâsınız müsted'âsınca ahvâliniz neye müncer olduğun i'câm ve iş'âra mukayyed olasız ki bâ'is-i teşrîf bünyan muhâlesat idüğüne iştibâh yoktur.

404

Kapudan Paşaya ve Budin ve Temeşvar ve memâlik-i mahrûsemde olan beğlere ve kadılara ve deryâda yüriyân hâssa ve gönüllü reislere hüküm ki:

Vilâyet-i Leh kralı krallığına teveccüh iyledükde her kangınızın taht-ı hükûmetine dâhil olursa emîn ve sâlim birbirinize ulaştırmak ve sâir levâzım ve mühimmâtları tedârikinde mu'âvenet olunmak emr idüb buyûrdûm ki:

Müşârün-ileyh kralı krallığına giderken eğer karadan ve eğer deryâdan her kangınızın taht-ı hükûmetine dâhil olursa kendüye ve yanınca olan âdemlerine ve yat ve yaraklarına ve davarlarına ve sâir esbâb ve emvâline emr-i şerîfime mugâyir aslâ ve kat'a bir ferdi dahl ve ta'arruz itdirmeyüb akçeleriyle zâd ve zevâdelerin tedârik itdirüb ta'zim ve ihtirâm üzere emîn ve sâlim birbirinize îrsâl eyleyesin.

[192]

405

France padişahına nâme-i hümayûn yazıla ki:

Hâlâ atebe-i aliye-i şehr-i ihtişam ve südde-i seniyye- i ve alâ makamıza ki malâz-ı selâtin-i cem-câh ve mülcâ-i havâkîn-i sitâre sipâh der-nâme-i sadâkat-nümûnunuz irsâl olunub imiş evkât ve atîb sâ'âtde vürûd ve vusul bulub mazmûn-ı muhazenet fûrûnunda karındaşınıza Leh kralının krallığına vusûlü kangı tarîk-i evlâ ve enseb olub saubû'l-mürûr ve müteessirü'l-ubûr olmayan yerlerden emn ve sâlim geçüb gitmesi husûsu iş'âr olunmuş her ne ki tafsîl ve beyân olunmuş ise ve Asitâne-i Sa'âdet aşyanımızda risâlet-i hizmetde olan mu'teber ve mu'temedün aliyye ademlerinizde ... her ne takrîr eyledi ise alâ sebebi't-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-me'asîr-i hüsrevânemiz 'arz olunub 'ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i pâdişâhimiz muhît ve şâmil olmuştur imdi müşârün-ileyh karındaşınız krallığına tevcîh idilecek iki tarîk vardır deryadan çıkarsa Klis ve Bosna andan Sirem ve andan Temeşvar ve Erdel vilâyetlerine gider eğer Dubrovnik'den çıkarsa Hersek ve İzvornik ve andan Sirem ve andan Temeşvar vilâyetinden Erdel vilâyetine tarafından gider ve'l-hâsıl kendüye kangı cânibden teveccüh münâsib ve âsân ise ol taraftan gidüb ber-vech-i müsâra'at varub irişmek mühim ve elzem olanlardandır zikr olunan iki tarafın beğlerbeğlerine ve sancak beğlerine ve vilâyet-i Erdel voyvodasına mü'ekked ahkâm-ı şerîfe yazılıb ulağla irsâl olunub birbirinize emîn ve sâlim ulaştırınız ve yollarda vâki' olan levâzım ve mühimmâtların tedârik ediyorsuz deyü emr olmuştur heman kangı tarîk ihtiyâr olunursa mukaddemce ol câniblerin hâkimlerine âdem gönderüb haber ve âgâh

eyleyeler ki anlar dâhi fermân-ı hümâyûnumuz muktezâsınca levâzım ve mühimmâtları tedârikinde sa'ıy ve ikdâm ideler nâme-i sa'âdet-makrûnumuz vusûl buldukda gerekdir ki sevâlif-i aya hulûs-ı encâmdan mâbeynde mukarrer ve müstahkem olan sadâkat ve ihlâsınız mücebince mûmâ ileyh karındaşınızun mühimmât ve mesâlihi ne ise tekmîl ve tedârik umûrunda te'hîr ve ârâm ve münâsib görülmeyüb ber-vech-i isti'câl irsâl olunmakda envâ'-ı mesâ'î-i cemîle zuhûra getirile kangı tarîk ihtiyâr olunub ahvâl meserret-i mal yine münker olduğun ihbâr-ı selâmetinizle asitâne-i gerdûn iktidarımız cânibine i'lâm ve iş'âr eyleyesiz ki bâ'is-i bünyan-ı muhâlefet ve sebeb-i teşyid musâdakat olduğuna intibâh olunmaya.

[193]

406

Kapucu ile paşa hazretlerine gönderildi

Vezir Ahmed Paşa'ya hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul'da ve etrâfta bir iki gün kar yağub fırtına olmak ile mahrûse-i mezbûre ekmekçileri narhı ziyâde itmek murâd idinüb zahîre yokdur deyü bahâne ve ta'allül iderlerimiş imdi iki üç gün kar yağmağla terekenin narhı ziyâde olmanın aslı yokdur. İznikmid ve Kazıklı ve ol cânibde olan değirmenlerde bulunan hâzır unu getirüb ve her ne buğday aldırub un itdirmek için yoldaşlarıyla bir yayabaşı ta'yîn olunub ve bir kadırga ve bir kalite tedârik olunub getirülmek için kapudana ve yeniçerilerim ağasına ahkâm yazılub sana irsâl olundu buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda zikr olunan ahkâm-ı şerîfeyi müşârun ileyhimâyâ îsâl idüb emr-i şerîfim üzere bir kadırga ve kaliteye ihzar ittirüb münasib bulunan buğdaydan buğday koyub gönderüb ve yaya başına dâhi tenbîh eyleyesiz ki varub buğdayı diğer kanda tevzi' idüb dâhi hazır bulunan un her kimin ise başka defter idüb kadırga ve kaliteye tahmîl idüb ale't -ta'cîl getirüb teslîm eyleyüb tekrar varub verdüğü buğdayı un itdirüb getir bu husûs mühimmât dandır kadıya ve muhtesibe muhkem tenbîh eyleyesin ekmekçiler zahîreyi saklayub dâhi tereke yokdur deyü Müslümanları ta'ciz itmesin mevcûd bulunan unu rencber gemileri bulunursa navlun ile tahmîl idüb getüreler bulunmazsa kadırga ve kalite göndereler ve Rodoscuk'da ve Ereğli'den hâzır zahîre olduğu i'lâm olunmuşdur rencber gemileri tedârik idüb içine âdem koyub gönderesin varub tahmîl idüb getüre.

407

Kapudana hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul'da zahîreye müzâyaka olub Kazıklı değirmenlerinde olan un mahmiye-i mezbûra gelmek lâzım olmağın buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda te'hîr itmeyüb bir kadırga ile bir kalite donadub reis ile yeniçerilerim ağasına teslim eylesiz ki bir yayabaşı koyub ol değirmenlerde olan unu gemilere tahmîl idüb mahrûse-i İstanbul'a mu'accelen getüre zahîre husûsu mühimmâtandır ihmâl ve müsâhale olunmak ihtimâli olmaya.

408

Yeniçeri ağasına hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul'da zahîreye müzâyaka olub ve Kazıklı derbendinden vâki^c olan değirmenlerde un olduğu i'âlâm olunmağın bir kadırga ile bir kalite donadub reisiyle sana teslim eylemek için kapudana emr-i şerîfim gönderilmişdir buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda tehir ve irâm itmeyüb müşârün-ileyhden kadırga ile kaliteyi aldıktan sonra içine bir yayabaşı koyub tenbîh eylesiz ki zikr olunan değirmenlerde ve sâir ol câniblerde bulunan unu kadırgaya ve kaliteye tahmîl idüb dâhi mu'accelen mahrûse-i mezbûreye gönderesin zahîre husûsu mühimmâtandır ihmâl ve müsâhele olunmakdan hazer eylesin.

[194]

409

Hüseyin Çelebi'nin âdemîsiyle paşa hazretlerine virildi

Miğalkara kadısına hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul'da zahîreye gâyet müzâyaka olmağın taht-ı kazânuzda bulunan buğday ve undan müstevfî zahîre ihrâc olunmasın emr idüb buyûrdûm ki:

İskender Çavuş vusûl buldukda taht-ı kazânuzda olan kurâda un ve buğday eğer sipahi ve eğer ra'yyet elindedir her kimin elinde olursa olsun aslâ inâd ve muhâlefet itdirmeyüb kendülere kifâyet mikdarı alıkodukdan sonra ziyâdesin sâhiblerine ihrâc ve Rodoscuk iskelesine ihzâr itdirdüb dâhi İstanbul'dan gönderilen zahîre gemilerine narh-ı cârî üzere bey itdirüb zahîreyi ale't-ta'cîl İstanbul'a gönderesin ihzâr ve irsâl itmekde dakika fevt itmeyesin kendülere kifâyet mikdarı zahîreleri alub ziyâdesin iskeleye ihzâr itmekde inâd ve muhâlefet edenleri isim ve resimleri ile 'arz idesin.

Bu dâhi
Bir sureti
Rodoscuk kadısına

Bu dâhi
Bir sûreti
Çorlu kadısına

Hasan çavuşa virildi
Bir sûreti
Silivri kadısına

Mustafa Çavuşa virildi
Bir sûreti
Hayrabolu kadısına

Bir sureti
Eyecik kadısına

Bir sûreti
Ergeneköprü kadısına

Bir sureti
İpsala kadısına

Bir sûreti
Keşan kadısına

[195]

410

Sipahioğlanlarından Süleymana verildi

Rodoscuk kadısına hüküm ki:

Hâlâ naibin ile Südde-i Sa'âdet'im çavuşlarından ol cânibde tereke için irsâl olunan Ali Çavuş mektûb gönderüb kazâ-i mezbûrede der-mahzen dört bin müd buğday olduğunu ve gemi ile irsâl olunduğun bildirdiler imdi zikr olunan buğday getirülmek için bölük halkından ağası terekesiyle bir adem ve Rodoscuklu Cafer Reis ta'ayin olunmuşdur buyûrdûm ki:

Vardukda aslâ te'hîr itmeyüb zikr olunan mahzenler her kimin ise sâhiblerin ve yâhud vekîllerin getürdüb açdırub dâhi her mahzende ne mikdar buğday var ise sâhiblerinden ve yâhud vekîllerinden narh-ı cârî üzere bulunan buğday gemiye tahmîl idüb ne mikdar tereke tahmîl olur ise defter idüb bir sûretini bile koşulan kuluma teslîm idüb ale't-tevâlî göndermek üzere olan icmâl ve müsâheleden ve kimesneden buğday olub te'allül itdirmekden hazer idüb ihtirâz idesin ki sonra öZRünüz makbûl olmaz ana göre mukayyed olasın ve bu hükm ne günde varub ve ne gün tahmîl olunub irsâl olunduğu yazub bildüresin.

Bir sûreti

Ereğli kadısına aynı ile yazıldı.

Bir sûreti

(boş)

Bir sûreti

(boş)

Bir sûreti

(boş)

411

Yalvaç kadısına hüküm ki:

Hâliya Südde-i Sa'âdet'ime mektûb gönderüb Medîne-i Münevvere evkâfına sâbika mütevellî olan Osman Örkej (?) nâm karyede fevt olub zimmetinde ba'zı mal-ı mîrî olub Mustafa Çavuş emr-i şerîf ile teftîş olunmasın taleb idüb karye-i mezbûre imamı Hayreddin'in evinde bazı esbâbı emânet olub bazı dâhi ikrâr idüb hayatın zâhir olduktan sonra Müslümanlardan suâl olundukda mezkûr Hayreddin'in mezkûr 'Osman'ın Dudu nâm hatunuyla müsâvîsi olub teftîş olunub sâbit oldukda imâmetden ve hitâbetden ref' olunub kadîmden mücrim idüğü sâbit olub ehl-i fesâd olduğun bildirmişsin pâye-i serîr-i i'lâma 'arz olundukda Kıbrıs'a sürülmek emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda göresin mezkûrun emvâl-i mîriyye alâkası yoğ ise ol yerden alâkasın kat' idüb emrim mücebince Kıbrıs'a gönderesin.

[196]

412

Ahmed Çavuş'a virildi

Diyarbakir beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Ol diyarda mültezim olan bazı ümerâ ve gayrının zimmetlerinde hayli mal olub edâsında ba'zı 'özr ve bahâne beyânıyla te'allül itdiklerin istimâc olundu imdi malımın tahsîl ve tevkîri mühimmât-ı dîn ve devletdendir buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bî-tevakkûf ol diyardan birer mikdar mal virmek şartıyla sancak olan ve mukâta'ât iltizâm iden ümerânın ahvâline mukayyed olub şart ve iltizâmları mücebince defterlerinde ne mikdar malım zâhir olursa bî-kusûr tahsîl idüb eğer ümerâ ve eğer gayrının üzerinde bir akçe ve bir habbe bâki kodurmayub malın tahsîl ve tevkîrinde dakîka fevt itmeyesiz ve şart iltizâmları üzere malın edâsında ihmâl ve inâd iden ümerâ 'arz eylesiz ki sancakları âhara virilüb mal-ı mîrî emlâk ve esbâblarından tahsîl oluna.

413

İstanbul kadısına hüküm ki:

Rodoscuk ve Aydıncık ve Ereğli câniblerinden mahrûse-i mezbûreye zahîre irsâl olunmağçün ahkâm-ı şerîfe ve Yalak taraflarından dâhi uncuların unu sürülmek için çavuşlar gönderilmişdi şimdiye değin zahîre ve undan gelmiş midir bi'l-fi'îl şehirde kaç haftalık zahîre vardır ma'âlûm olmak lâzım olmağın buyûrdûm ki:

Vardukda tehir itmeyüb bi'z-zât un kapanını ve mahzenleri yoklayub bi'l-fi'îl hâzır ne mikdar un ve tereke vardır ve uncularda ve ekmekcilerde ve bu eskallerde Rodoscuk ve Aydıncık ve Ereğli câniblerinden tereke ve un gelmiş midir gelmiş ise ne kadar gelmiştir ve kaç haftalık un ve buğday vardır mufassalan yazub 'arz idesin ve eğer Yalak taraflarından gelmemiş ise kaliteler ile bölükbaşılar gönderilüb un getürtmek için yeniçeri ağasına ve bu bâbda kapudana dâhi mezkûr ahkâm-ı şerîfe yazılmışdır müşâvere eyleyüb ne vechle tedârik olunduğun yazub i'âlâm eylesin.

414

Yeniçeri ağasına hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul zahîresiçün Yalak taraflarından un getürdölmek için çavuşlar gönderilmişdi henüz gelmediği i'âlâm olunmağın buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda te'hîr itmeyüb eğer şimdiye değin fermân olunan gemilere tahmîl olunub İstanbul'a gelmemiş ise kifâyet mikdarı kapudanım dâhi ademlerden kaliteler taleb iyleyüb dâhi bölükbaşılar koyub ber-vech-i isti'câl irsâl eyleyüb muhkem tenbîh eylesin ki kande Karamürsel gemileri bulurlar ise ihzâr olunan unu tahmîl idüb mevsimi ile ale't-tevâli mahrûse-i mezbûreye göndermekden hâlî olmayalar ve bu bâbda kapudana dâhi hükm gönderilüb senün tarafından kaliteler taleb olundukda ne mikdar taleb olunursa donatub yarar reisleri ile teslîm eylesin deyü emrim olmuşdur ana göre müşârün-ileyhden taleb eylesiniz.

[197]

415

Kapudana hüküm ki:

Yalak câniblerinden mahrûse-i İstanbul'a un gelmek lâzım olmağın buyûrdûm ki:

Vardukda anun gibi yeniçeri ağası tarafından gemiler sürmek kalite taleb olundukda te'hîr itmeyüb taleb olunan mikdarı kaliteleri donatub yarar reisler ile

müşârun- ileyhe teslim iyleyesin ve reislere tenbîh eyleyesin ki te'allül itmeyüb bulunan Karamürsel gemilerine ihzâr olunan unu tahmîl idüb muttasıl İstanbul'a getürmek üzere olalar.

416

Ahmed Çavuş'a virildi

Menzil bâr-gîri besleyen yerlerün kadılarına hüküm ki:

Zıkr olunan bargirleri besleyen haneler 'avârız-ı divâniyye ve tekâlif-i 'örfiyyeden mu'aflardır hükümlerin almadan kürekci ihracı lâzım gelürse onlardan kürekci alınmak câiz değildir buyûrdûm ki:

Vardukda bu bâbda onât vechle mukayyed olub göresin bar-gir besleyen hanelerden mu'âfnâmelerin almamış ise kürekçi ihracı lâzım geldükde emrime mugâyir anlardan kürekçi aldirmayasın

417

Bu dâhi

Bağdad beğlerbeğisine ve kadısına ve defterdârına hüküm ki:

Vilâyet-i mezbûrede olan emvâl-i hâssamın tevkîr ve tahsîli mühimmâtıdan olmağın buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda anun gibi bekâyâdan ümenâ ve ummâl ve zimmetinde nesne var ise bî-kusûr tahsîl idüb kimesne üzerinde bir habbe bâki kodurmayasın ve sâbika beğlerbeği olub fevt olan Derviş Ali Beğ dâhi hal-i hayatında Havâss-ı Hümâyûnum mukâta'âtına karışub ümenâ ve ummâlde ve gayrıda olan mal-ı mîrîden nesne kabz idüb Hazîne-i Bağdad'a teslim itmemiş ise vârisleri kabz iyledüğü muhallefâtıdan bî-kusûr tahsîl idüb Hızâne-i Amirem için zabt eyleyesin ol bâbda aslâ bir ferde inâd ve muhâlefet itdirmeyesin ve min-ba'cd mukâta'âtı iltizamda der-uhde iyledüklerinde yarar ve mütemevvil ve maldâr alub yerlü ve yurtlu yarar kefilleri olanlara virüb müflis ve'l imkan ve medyûn ve evvelden mîrîye alâkası ve deyni olanlara virmekden hazer idüb her vechle mal-ı mîrînin tevkîr ve teksîrinde ihtimâmınız vücûda getüresiz müteveffâ ve mîr-i mîrân-ı sâbıkın muhallefâtın zabt eden vârisleri ihzâr idüb metrûkâtından ne mikdar mal hâsıl olduğun görüb ketm ve bel^c olunmuş mal dâhi var ise bî-kusûr zuhûra getürüb dâhi sülüs malda ihrâc-ı der-kise idüb mühürleyüb dergâh-ı mu'allâma gönderesiz ki ve cinsi üzere münâsib görüldüğü hayrâta sarf olunub verese mücerred kalan hayrâtına ta'yîn

olunmuştur dediklerine amel itmeyüb sülüs malın tefrîk idüb göndermeyince olmayasız ve müteveffânın malından ketm olmuş var ise zuhûra getürmeyince olmayasız ve müteveffânın malıma karışmış ademlerinden âhar beğlerbeğiliğe gitmiş dâhi var ise elbetde getürdüb zimmetinde olan malı tahsîl itmeyince olmayasız kadısı muhtâc-ı ʿarz ahvâl var ise yazub bildüresiz.

[198]

418

Ahmed Çavuş'a virildi

Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki

Şehr-i Zol beğlerbeğisinin ulağla gelen ademisin habs olunmasın emr idüb buyûrdûm ki:

Vardukda müşârun ileyhın ulağla gelen ademîsin emrim mücebince habs iyleyüb emr-i şerîfim olmadın itlâk itdirmeyesin.

419

Ahmed Çavuş'a virildi

Şehr-i Zol beğlerbeğisine hüküm ki:

Bazı husûs için Südde-i Saʿâdet'ime adem gönderilmek lâzım geldükde memleket mesâlihi için olmayınca min-baʿd ulağla gönderilmemek emr idüb buyûrdûm ki:

Vardukda bu bâbda mukayyed olub min-baʿd memleket maslahatı olmayınca gönderdiğün ademi ulağla göndermeyesin bu husûs mühimmdir emrime muhâlif iş olunmakdan ziyâde hazer idesin

Bu dâhi

Bir sureti

Diyarbakir beğlerbeğisine

Bu dâhi

Bir sureti

Van beğlerbeğisine

Bu dâhi

Bir suret

Bağdad beğlerbeğisine

Bu dâhi

Bir sureti

Basra beğlerbeğisine

420

‘Arz getüren âdemîsine virildi

Bosna beğine ve Purud kadısına hüküm ki;

Sen ki kadısın mektûb gönderüb Purud kazâsında lâ-mekân gezüb ehl-i fesâd olan Ali bin Mustafa karye-i Çayırraj (?) sâkinlerinden Veli bin Ali nâm kimesnenin içgüvegi olub ayartmacılıkla meşhûr ve şirret ve şekâvet ile ma‘rûf bedbahtlar olub her vechle zarar-ı âmm oldukları mukaddemâ dâhi ‘arz olunub memleketden ref‘ olunmaları fermân olunmuş iken gıybet itmek ile ele girmeyüb vilâyet beğlerine ve kadılarına adâvet idüb ekser zamanda bâb-ı sa‘âdete varub hilâf-ı vâki‘ isnâd ile şikâyetler idüb ve Müslümanların nâ-hak yere akçe ve altunların alub bir vechle ele girmeyüb Müslümanlar meclis-i şer‘a gelü mezbûrlar ref‘ olunmazsa şirret ve zararlarından perâkende olmamız mukarrerdir deyü şikâyet itdüklerin bildirmişsin imdi buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda tevakkûf itmeyüb mezbûrları her kande ise yakalatdırub ele götürüb ahvâllerin hak üzere teftîş idüb göresiz mezbûrlardan hak taleb ider kimesneler var ise şer‘le üzerlerine sübût ve zuhûr bulan hukûk-ı nâsı alıvirdikden sonra fesâd ve şenâ‘atleri sâbit ve zâhir olur ise sicil idüb mezbûrları kayd ve bendle yarar ademlere koşub ve sûret-i sicillerin ma‘ân gönderüb ahvâllerin mufasssal ve meşrûh yazub bildüresiz ki istihkâklarına göre cezâları verile ammâ hak üzere olub hilâf-ı şer‘-i şerîf iş olmakdan hazer idesin.

[199]

421

Francenin ademisine virildi

Vilâyet-i Erdel voyvodasına hüküm ki:

Vilâyet-i Leh kralının Asitâne-i Sa‘âdet-i Aşyanıma nâmesi vârid olub vilâyet-i mezkûreye teveccüh eyledikde anun gibi Erdel içinden geçüb gitmek lâzım gelürse emîn ve sâlim krallığına îsâl olunması husûsu i‘lâm eylemiş imdi müşârün-ileyh krallığı müyesser olan vilâyet-i Leh’e teveccüh idüb Erdel içinden mürûr ve ‘ubûr itmek lâzım gelür ise emn ve emân üzere geçüb gitmek bâbında icâzet-i şerîfim ihsân olunmuşdur buyûrdûm ki:

Mûmâ-ileyh krallığına ol semtden teveccüh ider ise Asitâne-i devlet-i devlet-penâhıma olan ubudiyet ve ihlâsın muktezâsınca lâzım olan mesâlih ve mühimmâtın tedârik itdirüb emîn ve sâlim ta‘zîm ve ihtirâmla ol cânibe îsâl eylesin.

422

Ahmed Çavuşa virildi. Fî 7 Şaban sene 981

Bağdad beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb yukarı cânıbden elçi nâmına kırk elli nefer adem gelüb cümlesi def'aten getirülmeyüb serhadde alıkoyulub on neferi gelüb mâadâsı anda kalmak teklif olundukda sulha mugâyir-i vaz^c-i fehmi eyleyüb dönüb gitmek istediklerin i'câm eylemişsin ol bâbda her ne denilmiş ise mufassalan ma'lûm-ı şerîfim olmuştur imdi bundan akdem sâbıkâ olan beğlerbeğiler zamanında bu bâbda mufassal ahkâm-ı şerîfe yazub irsâl olunmuştur buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda sâbıkâ bu babda gönderilen ahkâm-ı şerîfe mucebince âmil olub gelenlerin yanlarına yarar ademler koyub kimesne ile ihtilât itdirmeyüb doğru getürdüb maslahatları görölüb ber-taraf olduktan sonra gerü doğru yoldan yarar ademler ile serhadden ihrac eyleyüb irsâl eyleyesin ve bi'l-cümle kavâid-i sulh ve salâhı mühimana etmeğin riâyet idüb ahd ve emâna muhâlif-i vaz^c sudûrundan hazer eyleyesin amma mekr ve hilelerinden dâhi gaflet câyiz değildir onât vechle görüb gözedüb basîret üzere olasın ve hâzır olan barutu mu'accelen olagelen âdet ve kanun üzere kira davarı ile doğru Trablus'a irsâl eyleyesin ve min ba'd kârhânelerde barut işlenmeyüb güherçileği gereği gibi kâl eyleyüb sâfî güherçile irsâl eyleyesin güherçilenin tevkîr ve teksîri ziyâde mühimdir vâfir ve müstevfî güherçile işledüb ale't-tevâlî Trablus'a irsâl işlemekten hâlî olmayasın.

[200]

423

Bu dâhi

Basra defterdârına hüküm ki;

Mektûb gönderüb sâbıkâ Basra beğlerbeğisi olub bilfiil Bağdad beğlerbeğisi olan Ali dâme ikbâluhû hızâne-i âmireye envâ'-i say' ve kifâyeti sebebi ile altı aylık mevâcib kula edâ olunduktan sonra ba'de'l-masraf bu sene kırk beş yük hızâne Basra'da kalduğun ve memleket ve vilâyetden zulm sebebi ile terk-i diyâr eyleyenler kemâl-i adâletten yerlû yerlerine gelüb memleket emn ü emân ve re'âyâ ve berâyâ refâhiyyet ve kimmetiyan üzere olub Ulyanoğlu ve Mehmed bin Osman ve ... cânibleri kemâl mertebe şükran üzere olmağla re'âyâ âsûde olub ziraatleri ziyâde olub kal'aların cümlesine tereke konulduğun ve Basra'da on dört kıt'a kadirga ve iki küçük kalite bina olunub ücret ile kürekçileri

konulub ve girdüğü zamana değin altı aylık kulun mevâcibi Rebiülevvel ayına dek edâ olundukdan sonra on dokuz buçuk kise akçe mevcûd kalub ve Seyf'de (?) olan anbarda bin kâreden ziyâde arpa ve buğday ve çeltük konulub ve nevâhi anbarlarında dört bin kâre hurma ve beş yüz elli kâre çeltük ve otuz kâre hinta ve on beş kâre kave (?) ve dört yüz vezne penbe der-anbar olub bi-inâyetillâh külli zahîre cem' olunub mucebince bir nesne müzâyaka çekilmez re'âyâ ve berâyâ kemâl-i istirahat üzere olduğun bildirmişsin ol bâbda her ne denilmiş ise mufasssalan ma'lûm-ı şerîfim olmuştur imdi buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda sen dâhi kemâl-i basîret ve intibâh üzere olub müşârün ileyh cem' ve tahsîl iyledüğü üzere hâlâ olan beğlerbeği Osman dâme ikbâluhû muâveneti ile min ba'd vâki' olan hırâseti galâl ve hubûbatı ve sâir mahsûlâtı cem' ve tahsîl itdirüb emvâl-i mîrînin izdiyâdlarına envâ'-ı sa'îy ve ikdâmın zuhûra getürüb bâb-ı ihtimâmda dakika fevt iylemeyesin ve lâzımü'l- 'arz olan ahvâli i'lâmdan hâlî olmayasın.

424

Akıncı beğlerinden ve Vulçitrin beği olan Hızır beğ'e hüküm ki:

Bundan akdem akıncı tahrîri seninle ma'ân fermân olunan dergâh-ı mu'allâm kâtiblerinden Abdurrahman gelüb emrim üzere akıncı tâifesi on iki bin nefere tekmîl olunduğun ve min ba'd Filibe'den aşağı Semendireye varınca vâki' olan kurâdan akıncı tahrîrine ihtiyac kalmadüğün 'arz itmeğin müşârün- ileyh kâtibin hattıyla yazılan akıncı defteri müsveddesi aynıyla dergâh-ı mu'allâma gönderilmesin emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda min-ba'd Filibe'den aşağı varınca vâki' olan kurâ ve kasabâtdan akıncı tahrîr etmeyüb müşârün- ileyh kâtib hattıyla defter olunub on iki bin akıncıya yetiştirilen defteri ki müşârün-ileyh kâtibin hattıyladır aynı ile bir kimesneye mühürleyüb dergâh-ı mu'allâma gönderesin ol müsvedde olan defter ta'dîl ve tağyir olunmakdan ve tahrîr olduğundan noksan üzere gönderilmekden ziyâde hazer eyleyesin.

[201]

425

Ahmet çavuşa virildi

Bağdad defterdârına hüküm ki:

Mektûb gönderüb mal-ı mîrînin ve barutun izdiyâdı bâbında envâ'-ı sa'îy ve ihtimâm eyleyüb lâkin ol diyarun ekser hazînesi gılâlden olub ve iki sene yağmur yağmayub şatlar tuğyân eylemekle hazînenin fi'l-cümle müzâyakasına sebep olduğun ve

mah-ı Recebin dördüncü gününde hazîne yoklayub evveli olmağla yirmi beş kise gelmiş bulunub mâ‘adâsı dâhi gelmek üzere olub inşâallahu te‘âlâ bu ulûfe dâhi âsân vechle edâ olunur ve masraf görülür ve on altı kârhânedede muttasıl barut işleyüb an-karîb Trablus’a iki bin kantar barut gönderilür ve baruta bir-üslûb ta‘yîn olunmuş ki ziyâde ve noksan olmaduğun bildirmişsin ol bâbda her ne denilmiş ise mufassalan ma‘lûm-ı şerîfîm olmuştur imdi hazine ve barut ehem-i mühimmât-ı dîn ve devletden olmağın buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda min ba‘d dâhi hazinenin tevkîr ve teksîrine sa‘y ve ihtimâm eyleyüb hâzır olan barutu doğru Trablus’a gönderüb ve mufassal esledüb Trablus’a göndermekden hemen mal-ı mîrînin ve barutun izdiyâdı bâbında hâlâ Van beğlerbeğisi Ali dâme ikbâluhû vech ve münâsib gördüğü üzere hüsn-i ittifâk ve ittihâdla ve müşâvere ve muâvenet ile envâ‘-i ihtimâm eyleyüb bâb-ı ikdâmda dakika fevt eylemeyesin.

426

Bu dâhi

Basra beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb Frenk lâ‘ini cânibinden birkaç pâre kadirge deryâya çıkub Müslümanları rencîde idüb Girid’e gelmişlerken tekrar dönüb Hürmüz’e varub dört ay mikdarı gemiler işlememekle Lahsa ve Basra benderleri işlemeyüb mal-ı mîrîye küllî zarar müretteb olduğun ve Frenk kapudanından mektûblar gelüb tüccâr gemileri kemâkân işlenmesin ricâ etdükde alınan emvâl-i müslimîn bi’t-tamâm irsâl olunsun deyü cevâb gönderüb henüz haberi gelmedüğün ve ol diyâra kadîmden masraf için hazine gönderilü gelmiş iken hâlâ Bağdad beğlerbeğisi olan Ali dâme ikbâluhû ol cânibe vardukda hazine sa‘y ve kifâye sebebi ile ibradı mutasarrıfına kifâyet eyledüğün bildirmişsin imdi hazine cümle mevâcib ve mesârifinden gayrı kırk beş yük akçe hazinede alıkoduğu i‘lâm olunmuştur buyûrdûm ki.

Vusûl buldukda bu bâbda sen dâhi gereği gibi basîret üzere olub vilâyet-i mezbûrede eğer gılâl ve hubûbât ve eğer nükûd ve sâir mahsûlâtdır mîrîye âid olanı cem‘ ve tahsîl eylemekde envâ‘-ı sa‘y ve ikdâm eyleyüb müşârün-ileyh dâme ikbâluhûya sa‘y ve ihtimâm eyledüğü üzere mucidd ve merdâne olub ve halk harcına vefâ itdirüb memleket ve vilâyetin emn ve emânı ve re‘âyâ ve berâyânın refâhiyet ‘l-himmeti ayanında envâ‘-ı mesâ‘î-i cemîlin vücûda getüresin ve her husûsda vech ve münâsib ne

ise fırsat el virüb mahall-i iktizâ itdügüne göre mücebi ile amel eyleyüb ırz ve namus-ı saltanat-ı ebed-peyvendime muhâlif bir vaz^c sudûrundan ihtiyat eylesin.

[202]

427

Ahmet çavuşa virildi

Rum beğlerbeğisine hüküm ki:

Kasaba-i Zile'de çingan ve gurbet tâifesiinden bazı kimesneler fâhişeleriyle gelüb sâkin olub aleniyen aslı fi'l-i şenî^c irtikâb eyledükleri i'câm olundu imdi beğlerbeğilikde vâki^c olan gurbet tâifesiin kürekçi yazmak husûsunda fermân-ı şerîfim sâdır olub olmak bâbında zü'emâdan za'îm Molla Ali zîde kadrehûya hüküm gönderilmişdi ol emrim kemâkân mukarrerdir anun gibi müşârün-ileyh ol husûsa mübâşeret itmeyüb henüz varmış ise üzerlerine varub içlerinde benâm baş ve mübâşir fesâd olanları ele getürüb dâhi kürekçi olmağa rızâ gösterüb kendülere kefil olanlara yarar kefiller ve yararlırsa birbirine kefil virüb mukîm a'yân-ı vilâyetden onlara kefil olur anların dâhi kefillerin alub bu üslûb üzere eğer kasaba-i mezkûrede ve eğer gayriden bi'l-cümle beğlerbeğilikle müte'allik olan yerlerde ne mikdar gurbet bulunursa kürekçi yazılmak emr idüb buyûrdûm ki.

Vardukda göresin müşârün-ileyh hükm-i sâbıkım mücebince bu husûsa mübâşeret itmeyüb henüz varılmış ise üzerlerine varub fermân-ı şerîfim mücebince tâife-i mezkûrenin baş mübâşir fesâd olanların getürdüb kürekçi olmağa rızâ gösterüb kendülere kefil olan kimesnelere yarar kefiller bulurlarsa zikr olunan üslûb üzere birbirine kefile virüb isimleriyle defter itdirüb nevrûzdan mukaddem yarar âdemlere koşub Südde-i Sa'âdet'ime gönderesin ki altı ay kürek hizmetin edâ eyledikde yine vatanlarına gönderile bu husûs mühimdir onât vechle mukayyed olub ne vechle tedârik itdügün yazub bildüresin .

428

Nalcı Şaban Çavuşa virildi

Ereğli kadısına hüküm ki :

Bundan akdem hükm gönderüb taht-ı kazanda İstanbul zahîresiçün ihzâr ve der-anbar olunan tereke varan gemilere tahmil ve irsâl idüb ale't-tevâli götürmekden hâlî olmayasın deyü emrim olmuşdi ol emr-i şerîfim kemâkân mukarrer olub ve hâlâ mahrûse-

i mezbûrede zahire bâbında müzâyaka olduğu i'âm olunub ol hükm sana vâsıl olalıdan berü mahruse-i mezbûreye ne mikdar tereke irsâl olunub ve bi'l-fi'il der-anbar olmuş ne mikdar tereke vardır ve ale'l-ittisâl etrafından getürdüb eğer hâssa-i hümayûndur ve eğer zü'emâ ve erbâb-ı tımarındur sürdürüb iskeleye getürdesin buyûrdûm ki:

Vardukda te'hîr ve tevakkuf ve itmeyub ol hüküm mucibince şimdiye değin İstanbula ne mikdar zahire gönderilmiş ise bî- tevakkuf varan gemilere tahmîl itdürüb irsâl eylesesin ve bi'l-fi'il der-anbar olmuş ne kadar tereke vardır ve cem' olacak ne mikdardır ve ne kadar gemilere tahmîl ve irsâl olunmuşdur mufassalan yazub 'arz eylesesin kazâ-i mezbûrede tereke killet üzeredir deyü te'allül ve bahane eylemekden ziyâde hazer eylesesin eğer havâss-ı hümayûndan tereke midir ve eğer zü'emâ ve erbâb-ı tımar ve evkâfdır sâhiblerine tenbih idüb gemiler zahîre içün hâzır oldukdan getürüb fûruht itdirüb İstanbul'a gönderesin .

Bu dâhi

Bir sûreti

Rodoscuk kadısına

.

[203]

429

Molla Ali'ye virildi

Vilâyet-i Rum ve Kastamonu ve Kengiri ve Ankara sancaklarında vâki^c olan kadılara hüküm ki:

Hâlâ taht-ı hükûmetünüzde yürüyan çingan ve gurbet tâifesi rûsûm ve hukûkdan muâf ve serbest olmak üzere donanma-i hümayûnuma donanmacı yazılmak emrim olub ol bâbda Mâliye tarafından mufassal hükm yazılub vilâyet-i Rum zü'emâsından Molla Ali-zîde kadruhû bu husûsa mübâşir ta'yîn olunub irsâl olunmuşdur imdi tâife-i mezbûra ber-vech-i isti'câl gönderilen hükm mücebine yazılub nevrûz-ı mübâreke dek tersâne-i âmireme ulaştırılmak lâzım ve mühim olmağın buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu husûsda her biriniz bi'z-zât mukayyed olub mâliye tarafından gönderilen mufassal hükm mücebine müşârûn-ileyhin mübâşiri ile taht-ı hükûmetünüzde yürüyan gurbet ve çingan tâifesi donanmacı tahrîr idüb ve cema'at başıların ta'yin idüb emr-i sâbık üzere her cema'atin neferlerin birbirine kefil itdirüb dâhi her yıl nevrûz-ı mübârekde bir iki ay mukaddem Tersâne-i Amireme irsâl eylesesin ve donanmacı

Bu dâhi

Bir sûreti

Mihaliç ve Aydıncık kadılarına

yazılanlardan pir ve nâtüvân veya marîz ve sağîr olanlar yerlerine yarar ve kürek çekmeğe kâdir kimesneleri bedel gönderirlerse yarar kefillerin alub anun gibi inâd ve muhâlefet eyleyenleri habs eyleyüb ahvâllerin yazub bildüresin.

430

Ahmed Çavuşa virildi

Bağdad beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ yukarı cânibden gelen zevât Hazret-i İmam Hüseyin radiyâllâhu te‘âlâ âsitânesinde kifâyet kadar han olmamağla yukarı cânibden eyyâm-ı şitâda gelen züvvârın ekserî halkın evlerine konub Müslümanlara müzâyaka verildiği i‘lâm olunmağın kifâyet kadar bir kârbânsaray binâ olunmak emr idüb buyûrdûm ki, vusûl buldukda imâm-ı müşârün-ileyhe karîb mahalde vech ve münâsib görüldüğü üzere yukarı cânibden gelen zevâta kifâyet eyleyecek kadar bir karbansaray bina itdirüb gelen züvvârı anda kondurub Müslümanlara müzâyaka ve gelen züvvârı mukaddemâ serhadde alıkoyub ne mikdar adem olub ve ne tâîfeden olduğu serhadde olan emîrler sana ‘arz eylemeyince salıvmeyüb ve kimesne ihtilât itdirmeyüb gelen ademleri serhadde tevakkuf itdirüb ahvâlleri vukû‘ı üzere mufassal sana i‘lâm olundukdan sonra yarar ademlere koşub vech ve münâsib görüldüğü üzere getirülüb kimesne bulaştırmayub ve Bağdad’a geldüklerinde şehirde nüzûl itdirmeyüb kaç nefer ise ale’l-esâmî defter eyleyüb ve yarar ademler koşub Hazret-i İmam-ı A‘zam iskelesinden geçirilüb ziyârete vardıklarında müşahid-i şerîfe halkına ihtilât itdirmeyüb ve ziyâretten sonra her birine de üç günden ziyâde eğlendirmeyüb kimesnenin evine kondurmayasın ve bi’l-cümle kavâid-i sulh [204] ve salâhı ri‘âyet eyleyüb ahd ve emâna muhâlif vaz‘-ı sudûrundan ihtiyât eyleyesin ve Bağdad hazînesine müte‘allik olan bekâyânın cem‘ ve tahsîli ehem ve mühimmâtandır eğer müteveffâ beğlerbeği ademleridir âhar yerlerdedir mecal virmeyüb her kande iseler gönderdüb dâhi müteveccih olan malı bî-kusûr tahsîl idesin bu bâbda bundan akdem size ahkâm irsâl olunmuşdur mücebiyle amel eyleyesin.

431

Ahmed Çavuş’a virildi

Hazîne-i Amirem defterdârlarına hüküm ki:

Havâs-ı hümâyûnuma müte‘allik olan mukâta‘ât virilmelü oldukda yarar maslahat-güzâr mukim ve metmul kimesnelere virilmemekle tahvîl âharlarında kesr-i küllî vâki^c olmağile mal-ı mîrîye gâdr ve noksan lâzım görülmüş imdi buyûrdûm ki:

Vardukda siz defterdârlarımız bu bâbda basîret ve intibâh üzere olup her birinüz kalemünüzde olan mukâta‘âtı virilmelü oldukda yarar maslahatgüzâr metmul ve mukim kimesnelere virüb iflâs üzere olanlara virmeyüb küfelâsın dâhi onât vechle yokladub kesr vâki^c olursa mal alınmağa kâbil ve müyesser olan kimesnelerden kefil taleb idüb malımın zâyî‘ ve telef olmaması bâbında ziyâde ikdâm ve ihtimâm üzere olup ihmâl ve tekâsülden ziyâde ihtirâz eylesesin şöyle ki fermân-ı celîlü’l-kadrime mugâyir vâki^c olan mukâta‘ât mukim ve metmul kimesnelere virilmeyüb ihmâl ve musâhelemüz sebebi ile ve yâhud âhar tarîkiyle medyûn ve müflis kimesnelere virüb ve küfelâsı yoklanmayub onlar dâhi iflas üzere olmağ ile tahvîl-i âharlarında mal taleb olundukda sarflarında olan mal-ı mîrî alınmağla ve tahsîl olunmağa kâbil ve mümkün olmaya her kangınızın kaleminde vâki^c olur ise gerek müfettiş ‘arzları ile virilmiş ola ve eğer âhar tarîk ile virile bi’l-cümle vâki^c olan bekâyâ her ne ise size ve ‘arz ve hüccet viren müfettiş kadılara bî-kusûr tazmîn itdirilmek mukarrerdir âna göre bâb-ı tedârik ve ikdâmda dakîka fevt itmeyesin.

Murat çavuşa virildi

Bu dâhi

Bir sureti

Haleb Defterdârına

Ali çavuşa virildi

Bu dâhi

Bir sûreti

Şam Defterdârın

Karabali Çavuşa virildi.

Bu dâhi

Bir sureti

Diyarbakir Defterdârına

Bu dâhi

Bir sureti

Erzurum Defterdârına

Mustafa çavuşa virildi

Bir sureti

Budun Defterdârına

Mustafa Çavuşa virildi

Bir sureti

Temeşvar Defterdârlığına

Bu dâhi

Bir sureti

Bağdat Defterdârına

[205]

432

Kapucular kethüdâsına virildi. Fî 8 S. Sene

Mısır beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Vilâyet-i Buheyre şeyhi Hublis (?) Mehmed zîde kadruhû mektûb gönderüb iltizâm eyledüğü vilâyet-i Buhey'ye tâbi' olub kadîmden mahsûlü ma'an zabt olunagelen bazı kurâ için müstakil kalemdir ve başka iltizâm ile alınagelmışdir deyü ol karyelerden başka mal taleb olunub iltizâmına muhâlif te'addî olunduğun bildirmişsin buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda onât vechle bu bâbda mukayyed olub göresin fi'l- vâki' didüğü karyeler vilâyet-i Buheyre'den olub mahsûlü Bahira mahsûlâtla mahsûb olunagelüb iltizâm etdikde ol karyeleri ma'an iltizâm itmiş iken ve kadîmden ol karyeler başka kalem olub başka zabt olunu gelmiş iken iltizâmına muhâlif dahl olunursa câiz değildir şartına muhâlif ziyâde nesne taleb olunmağla te'addî itdirmeyesin ve cebel-i azhar ve bazı karyeleri iltizâmla Südde-i Sa'âdet'imden alan Hayroğlu Hamad (?) zîde kadruhû cebel-i ahzar ve karye ve kabâil arablarına mal virmeyesiz sizi bana virdiler deyü i'âlâm itmekle müfsidler Buheyre arabların basub hayli katl-i nefis idüb husûsan urbân-ı cebel zimmetde beş kise mal vardır otlak ve resm-i duhân ve ma'zum alunur deyü vergülerin alub müşârün-ileyh Hamad (?) anı ben aldım deyü dahl idüb bu takdîrce şeyhim sirket üzere olmak lâzım gelür deyü bildirmiş imdi cebel-i ahzar ve bile iltizâm etdüğü üç müşârün-ileyh Hamad (?) zîde izzuhû iltizâmı mücebince berât-ı şerîfim virilmişdi bu husûs dâhi onât vechle göresiz ve amma Buheyre vilâyetine tâbi' olub mahsûlü Buheyre vilâyeti mahsûlüyle mahsûb olmağın merkûm halife iltizâmla virilmiş ise Hamad'ın? iltizâmın ref' idüb memleket ve vilâyete ve malına nâfi' olanıyla amel idesiz.

433

Hasan Çavuşa virildi

Kırkkilise beğine hüküm ki:

Hâlâ Kızılca Müselemlerinin bir nevbetlûsü Karasu Yenicesi üzerinde bu def'a meremmet olunan köprü hizmetine ve tathîri lâzım olan yerleri tathîrine ta'yîn olunub husûs-ı mezbûra dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Hasan ta'yîn olunmuşdur buyûrdûm ki:

Zıkr olunan Müslümanların bir nevbetlüsün çeribaşlarıyla ve kanun üzere zâd ve zevâdeleri ile ihrâc idüb zıkr olunan köprü hizmeti için mezbûr çavuşuma teslim idüb hizmet itdüresin.

[206]

334

Ali çavuşa virildi

Rodoscuk kadısına hüküm ki:

Bundan akdem ol cânibde emirle yazılan menzil bâr-gîrleri çendan at beslenmeyüb ve değirmene koşulub istihdâm olunub emrim ile ulak vardukda bâr-gîrleri zebûn bulub yürümeğe tâkatleri olmayub maslahat avk olunmağa bâis olduğu i'âm olundu imdi bu bâbda itâba müstehak olmuşsun min ba'd ulak varub menzil bâr-gîrleri zebûn bulundukda ulak için kadıların bâr-gîrleri alınmak ve bu bâbda mukayyed olmayan kuzâta azl olunmak emr olunmuşdur buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda aslâ tevakkuf itmeyüb taht-ı kazânda olan menzil bâr-gîrlerin yoklayub min ba'd onât besledüb bilâ-emr kimesneye istihdâm itdirmeyüb menzil bâr-gîrleri husûsunda gereği gibi mukayyed olasız.

Bu dâhi

Bir sûreti

Menzil bâr-gîrleri olduğu toprak kadılarına umûm üzere yazıldı.

435

Ser Ali Çavuşa virildi

Miğalkara ve Çorlu ve Eynecik kadılarına hüküm ki:

İstanbul zahîresiçün taht-ı kazânuzdan iskelelere sürülmesi fermân olunan zahîre araba sâhibleri olagelenden ziyâde ücret talep itmekle zahîrenin iskelelere nakli asîr olduğu i'âm olundu imdi zahîre ihzârı gâyet mühimmâtdandır buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda ücretine şimdiye değin yazda ve kışda ol iskelelere varılınca ne mikdar nesne virilügelmiş ise zahîre sâhiblerinden bu def'a dâhi ol mikdar ücret aldurub ziyâde talep etdirmekle ta'cîz ve te'hîrden hazer idesin.

436

İbrahim çavuşa virildi

Edirne kadısına hüküm ki:

Mektûb gönderüb Edirne’de binâ olunan câmi‘-i şerîfe hizmet iden korselerden Müslüman olub azeb gediği için hüküm verilen dârende-i Mustafa be-r vech-i murâd edinüb rikkati....belalardan bervech-i mâni’ olduğun bildirmişsin imdi mezbûre tezevvüce icazet-i hümayûnum olmuştur buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda âhar mâni‘-i şer‘îsi yoğise tezevvücine mâni‘ olmayub izin viresin.

[207]

437

Hacı Mehmed’e virildi

Haleb kadısına ve mütekâid Cevan (?) beğine ve Harim kadılarına hüküm ki:

Tercüman İbnü’l-Arac nâm kimesneden sâbıkâ fukarâ şikâyet iylemeğin hukûk-ı n’âs alıvirilmek için hüküm virilmiş idi hâlâ mezbûrdan girü bazı fukarâ gelüb ziyâde şikâyet iylemeğin umûmen teftîş olunmak emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda mezbûru ihzâr eyleyüb da‘vâ-yı hak eyleyenler ile beraber idüb bir def‘a şer‘le fasl olmuş olmayub on beş yıl terk olmayan husûsları ber-mûceb-i şer‘-i şerîf onât vechle hak üzere teftîş eyleyüb göresin kaziye ‘arz olunduğu gibi olub fukarâya te‘addîsi olub üzerinde hukûk-ı nâs sâbit olursa te‘allül itdirmeyüb üzerinde sâbit olan hukûku bî-kusûr ashâbına alıvirüb te‘allül itdirmeyesin ve ne makûle te‘addîsi olub ne kadar ve ne makûle hukûk sübût bulub bir zulm ve te‘addîsi nedir mufassal yazub bildüresin ve re‘âyâya te‘addîsi sâbit olub hakları alıvirildikten sonra min-ba‘d tercümanlık hizmetinde istihdâm itdirmeyesin.

438

Şam’a giden Sinan çavuşa virildi

Karaman beğlerbeğisine hüküm ki:

Ahali-i Karapınar Südde-i Sa‘âdet’ime ‘arz-ı hâl sunub kadıları olan kimesne şehirlüye yaylağa gitmek memnû‘ iken haneden hâneye onar akçelerin alub icâzet virüb ve bazı kimesneden dâhi kefil akçesi ve kasab yazarım deyü mübâyâ‘a akçelerini almağla perâkende olub Sultâniye kasabası hâlî kalmak lâzım geldiğini i‘lâm eylediler imdi

kasaba-i mezbûra gelüb şenlemiş iken perâkende olmağa sebep nedir kimler sebep olmuşdur ve perâkende olanlarına hâneye gitmişlerse ma'lûm olduktan sonra yerlû yerlerine getürilmek emr idüb buyûrdûm ki.

Vusûl buldukda te'hîr iylemeyüb kadıyı ihzâr eyleyüb 'arz olunan husûs onât vechle teftiş eyleyüb fi'l- vâki^c re'âyâdan akçe alub yaylağa icâzet virdüğü ve kefil-i akçe ve kasab yazarım deyü fukarâdan akçe aldığı vâki^c midir nicedir tamam ma'lûm idinüb vukû'ı üzere yazub 'arz eylesesin davarların otarmak için iki üç aya değin yaylayınca icâzet alub kendüleri ve perâkende olub âhar yerlere gidenleri toprak kadıları ma'rifetleriyle görüb sahîh kasaba-i mezbûreye gelen re'âyâdan oldukları sâbit olduktan sonra ta'allül itdirmeyüb göçürüb eski yerlerine getürdesin gelmeyüb inâd eyleyenleri alâkalarını kat' idüb Kıbrıs'a sürgün eylesesin.

[208]

439

Sahibine virildi .Fi 6 S. sene 981

Bağdad beğlerbeğisine ve Cesan kadısına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Yerde (?) nâm karye halkı tarafından şöyle 'arz olundu ki bundan akdem Cesanbedre beği âdemleri ve subaşıları bunların hurma ve penbe ve sâir tereke ve soğan ve bakla ve gayri hubûbâtının kendülere müteveccih olan mahsûlünü aynı ile vaktinde almayub üzerlerine birağub ba'de zaman gelüb kendü murâdlarınca ziyâde bahâ takdîr idüb ol bahâne ile hayli akçelerin alub ve hâsıl eyledüklerin penbeden sancak beği hissesi deyü haklarından ziyâde her bir hisse dâhi alub ve üçer gün elçi deyü istihdâm idüb ve mahbûs egledüb ve kethüdâ ve subaşı ve hizmetkâr ve yazıcı hakkı deyü akçelerin ve hâsıl eyledükleri terekeden hisse alub ve dâimâ müft ve meccânen ve yemeklerin alub ve ehl ve iyâli üzere konub envâ'-i zulm ve hayf itdirilmiş idi bu husûs için mufasssal hükm yazılıb Sûdde-i Sa'âdet'im çavuşlarından Ahmed Çavuş ile irsâl olunmuşdur. Buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda gönderilen hükm mücebince ahvâllerin muktezâ-yı şer' ve kanun üzere görüb müşârün-ileyhin ademlerinde ve subaşılarında bi-hasebi'ş- şer'î'ş-şerîf sübût bulan hukûku ashâbına bî-kusûr alıvirüb dâhi kefiyet ahvâl nice olmuş ise vukû'u üzere mufasssal yazub 'arz eylesesiz.

440

Ademîsine virildi

Kıbrıs beğlerbeğisine hüküm ki;

Bundan akdem sana hüküm gönderüb sen bi'z-zât Lefkoşa kal'ası'nda oturasın deyü emrim olmuşken bilfiil Magosa'da olub ve kış tedârikin anda itdüğün ve gönüllü ve sâir kul tâifesinin evlerin kendü ademlerüne ta'yin idüb hilâf-ı emr-i şerîf te'addî itdüğün Südde-i Sa'âdet'ime şikâyet olunmağın buyûrdûm ki:

Varıcak aslâ te'hîr ve tevakkuf itmeyüb fermân-ı şerîf-i sâbıkım mücebince kalkub ve kal'a-i mezbûreye varub lâzım olan tedârikin anda görüb oturub dâhi hıfz ve hırâset-i memleket ve zabt-ı sıyânetde dakika fevt etmeyesin şöyle ki emr-i şerîfim varduğu gibi kalkub fermân-ı şerîfim mücebince kal'a-i mezbûreye varmayub te'allül ve bahâne eylesesin özürün makbûl olmaz mu'atab olursun bilmiş olasın.

[209]

441

Ali çavuşa virildi

Rodoscuk kadısına hüküm ki:

İstanbul kadısı mektûb gönderüb mahrûse-i İstanbul'da olan etmekciler kethüdâlarıyla meclis-i şer'â gelüb Tekfurdağı'nın buğdayı kadîmden sâhibleri ol tarafda olan iskelelere getürdüklerinde etmekci tâifesi alub İstanbul'a getürüb bey' iylemekle müzâyaka olmazdı hâlâ iki üç yıldan berü matrabazlar hâdis olub gelen buğday gemicilere aldirmayub kendüler alub der-mahzen idüb vüs'at zamanında getürmeyüb müzâyaka zamanında az getürüb şehre müzâyaka vürürler deyü 'arz eylemedi imdi ol cevânibde etraftan gelen buğdayı kadîmden olageldüğü üzere rencber gemilerine virilmeyüb matrabazlara aldırmağa sebep nedir bu husûsda itâba müstehak olmuşsun buyûrdûm ki:

Vardukda bu bâbda mukayyed olub etraftan iskelelere gelen buğdayı ve unu aslâ bir ferde der-mahzen itdirmeyüb İstanbul'dan mahallinde terekesiyle varan rencber gemilerine narh-ı cârî üzere aldırub vech-i meşrûh üzere matrabazlardır her kimin olursa olsun cümlesin ihrâc itdirüb narh-ı cârî üzere mahalinde terekesiyle varan rencber gemilerine bey' itdirüb doğru İstanbul'a gönderesin ki bunda gelüb etmekcilere tevzî olunub İstanbul'da olan müzâyaka def' ve ref' ola ve her kimi ne kadar tereke tahmîl olunursa başka defter eyleyüb karadan 'arz eylesesin ki tahmîl olunan buğday ve un hârice gitmek ihtimâli olmaya bu husûsda bu gibi ihtimâm üzere olub min-ba'ad

matrabazlara ve gayriya buğday ve unu aldırmaıub emr-i şerîfime muhâlif der-mahzen itdirmekten ziyâde hazer eylesin.

Bir sûreti

Hasan çavuşa virildi

Aydıncık kadısına aynı ile yazıldı.

442

Divane çavuş beğine virildi.

Silivri ve Eynecik ve Miğalkara kadılarına hüküm ki:

Sâbika gönderilen hükm mücebince alınub beslenmesi fermân olunan ulak bar-girleri za‘if olub ulağma yaramayub ulak içün yarar bâr-gîrler alınub beslemek lâzım ve mühimm olmağın buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu husûsda her birinüz bi’z-zât mukayyed taht-ı kazânuzda ulak içün alınub ta‘yin olunan menzil bâr-gîrleri za‘if olmayub bâr-gîrler aldırub onât besledüb tîmâr itdüresiz ki yola dönüb fukarâ davarına dahl ve ta‘arruz olunmaya şöyle ki emr-i şerîfim üzere ta‘yin olunan menzil bâr-gîrleri yarar olmayub za‘if olmağla gönderilen ulaklara yola dönmeyüb fukarâ davarına dahl oluna her kangınızın taht-ı kazânuzda vâki^c olursa beyân olunan özürün kabul olunmayub azl olunursun ona göre mukayyed olasın.

[210]

443

Ali çavuşa virildi

Şam beğlerbeğisine Aclun beği Miri hac olan Kotsak’a hüküm ki:

Sen ki Mir-i haccsın mektûb gönderüb hacc-ı şerîfin ikinci menziline Vaz‘ (?) ve Deli (?) nâm karyeler el-zamandan hüccâca menzilgâh olub tamam emn ve huzûr ile konub ve göçüb Pınarbaşı nâm mahalde konmakdan zikr olunan karyelere konmak dâhi enfa‘ olub ve sâir âyende ve revendenin ma‘iyyeti menzili iken yirmi beş yıldan berü içünde sâkin olan fellahları perâkende olub hâlî ve harabe kalmağın ziyâde mahuuf yerler olub perâkende olmuş fellahları gerü yerlerine getürdüb zikr olunan karyelerin ta‘mîri lâzım idüğünü ‘arz eyledüğün ecilden buyûrdûm ki:

Göresin fi’l- vâki^c ‘arz olunduğu gibi olub hüccâca ve sâir âyende ve revendeye emin ve huzûr ile konacak menzil olub kadîmden ma‘mûr karyeler iken fellahları perâkende olub harab olmuş ise yazılı fellahları olub göçüb gideli on yıldan ziyâde

olmayanları ki ve yerlerine getürdüb kimesnenin mülküne ve vakfına zararı yoğise kemâkân zikr olunan karyeleri şenledüb ma'mûr idesin ve suya ihtiyâcı var ise bir yerki dâhi binâ itdüresin ammâ bu bahâne ile fukarâya zulm ve te'addî olunmakdan ziyâde ihtirâz idesin.

444

Hâssı olan Hacı Mehmed'e virildi Fî 11 C.

Haleb kadısına hüküm ki:

Hâlâ Haleb'de tercüman olan İbnü'l-A'rac nâm kimesneden Asitâne-i Sa'âdet'ime 'arz-ı hâl sunulub fukarâya zulm ve te'addîsi olub ziyâde şikâyet olunmağın umûmen teftîşine emr-i şerîfim virilüb gönderilmiştir buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda anun gibi mezkûr emrim üzere teftîş olunub hukûk-ı nâs sâbit ve zulm ve te'addîsi olduğı sâbit olursa hukûk-ı nâs alıvirildikden sonra tercümanlıktan ref' eyleyüb mezbûr tercümanlık hizmetinde istihdâm eylemeyesin ve bu hüküm-i şerîfimi sicill-i mahfûza kayd iyledikden sonra fukarânın ellerinde ibkâ eyleyesin.

445

Kara Kethüdâ'ya virildi

Burusa beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüb Niğde kadısı Abdülkerim'in nefsi-i İznik'de bazı esbâbı sırka olunub bazı ehl-i fesâd ele getirülüb suâl olundukda Kefle'de (?) yeniçeri Korkud ve Ali Serik (?) ve Küçük Makerd (?) nâm kimesneler yatakları olub ... esbâblar anlarda olduğun haber virdüğün bildirmişsin imdi bi'z-zât mukayyed olub Kefle'ye (?) varub ehl-i fesâdı ele getürmek emr idüb buyûrdûm ki:

Varıcak emrim mücebince zikr olunan ehl-i fesâd ve şena'at ahvâllerinde bi'z-zât onât vechle mukayyed olub ele getirüb dâhi ahvâllerin hak üzere toprak kadısı ma'rifeti ile şer'le teftîş idüb fesâd ve şenâ'atleri sâbit ve zâhir olanlara mecâl vermeyüb şer'a lâzım geleni icrâ idüb yerine koylan 'arza muhtac olanları muhkem habs idüb yazub bildüresin ammâ tamam hak-ı sarîha olub kimesneye garaz ve noksan ve mübâşeretden celb-i mal olmağla ehl-i fesâda ruhsat virilub hılâf olmakdan hazer eyleyesin.

[211]

446*Ademisine virildi*

Trablusgarb beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâliyâ Trablusgarb kadısı Südde-i Sa'âdet'ime hüccet gönderüb Cerbe ahalisi meclis-i şer'ca gelüb Trablusgarb beğlerbeğisinden Südde-i Sa'âdet'imde bizim tarafımızdan şikâyet itmişler ol makûle şikâyetçilerden bizim haberimiz yokdur kimler ise garazan şikâyet itmişlerdir bizden değillerdir ellerinde şuhûd ve udûl ile muhızrlarımız olmayınca ahali-i Cerbe tarafından varan şikâyetçilere i'timâd buyrulmaya dedüklerin bildirmiş imdi eyyâm-ı adâlet-encâm ve hengâm-ı sa'âdet-fercâmda a'yân-ı vilâyet ve sâir re'âyâ ve berâyâ âsude-i hâl ve müreffehu'l-bâlin kâr ve kisblerine iştigâl üzere olmaları iktizâ-yı emâlimdir buyûrdûm ki:

Vardukda dâimâ diyar-ı celilü'l-itibârın ahalisi ile hüsn-i zindegânî üzere olub vazî' ve şerîf ve fakîr ve za'ifiyn hallü hâline göre ri'âyet ve himâyet eyleyüb vâki' olan kazâyâlarını adâlet üzere sem'-i kabûl ile isgâ ve mehmâ'l-emakin her birine irzâ iyleyüb zâlîme ihânet ve siyâset ve mazlûma müzâheret ve i'ânet üzere olub nefret-i kulûba bâdî olur vaz'can ziyâde ihtirâz ve ictinâb üzere olasız.

447/1*Kâtib Mahmud Çelebi'ye virildi*

Tuzla Seferhisar ve Ayazmend kadılarına hüküm ki;

Mahrûse-i İstanbul debbağları dergâh-ı mu'allâma gelüb kadîmden taht-ı kazânuzdan palamud gelürken hâliyâ gelmez olub ol bâbda müzâyaka vâki' olmuşdur mahrûse-i mezkûreye lâzım iken âher yere götürülmeye deyü hükm virilmesin ricâ iylediler kadîmden taht-ı kazânuzdan mahrûse-i mezkûreye palamud gelürken hâliyâ gelmeyüb müzâyaka olmağa sebep nedir imdi İstanbul'a lâzım iken âharın alub gitmek isteyenlere palamud aldırılmayub def' olunmasın emr idüb buyûrdûm ki:

Vardukda bu bâbda onât vechle mukayyed olub göresin anun gibi mahrûse-i İstanbul'a palamud lâzım ve mühim iken âher yere iletmek isteyenlere emrim mûcebince palamud aldırılmayub kimesneye hılâf-ı emr itdirmeyesin bu husûs mühimdir basîret üzere olasın.

447/2

Ademîsine virildi

Trablusgarb beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb bazı kalpazanlar ol diyarda olan sikkelere göre sikkeler kazdurub kalp akçe karışub dergâh-ı mu'allamdan nesih hatla sikkeler götürdülmesin 'arz eyledüğün ecilden elli çift sikke tedârik olunub mühürlenüb irsâl olunmuşdur buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda irsâl olunan sikkeleri kullanub vilâyet halkı mâbeyninde kalp akçe yürütmeyüb memleket ve vilâyet ahalişi âsude-hâl ve fâriğü'l-bâl olmağa müte'allik husûslarda bezl-i makdûr eylesin.

[212]

448

Kethüdâsına virildi

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

Mekke-i Mükerrreme ile Cidde mâbeyninde Cidde nâm karyeye cari olan su Cidde-i ma'mûre'ye getirülmek kasd olunub masrafı tahmîn olunmak için emr-i şerîfim gönderilüb hâlâ şeyhü'l-haram Kadı Hüseyin ve Mekke-i Mükerrreme kadısı dâmet fezâileyhum mektûbların gönderüb nehr-i mezbûr ile Cidde mabeyninde bu'd-ı mesâfe ve taşlı hayli yerler olduğundan gayrı Cidde sahrası gâyet şûr olub nehr-i mezbûrun getirüldüğü takdîrce şûr olmağla mıntika kâbil olmak mukarrerdir deyü i'lâm iyledüklerü ecilden zıkr olunan su getirülmesinden ferâğat olunub Cidde-i ma'mûre'de münâsib olan mahallerde birkaç sarıca ittifâk-ı sarîh olmağa kâbil binâ olunmak emrim olub ol bâbda Cidde beğine hüküm gönderilmişdir buyûrdûm ki.

Vusûl buldukda bî-tevakkuf mîr-i müşârün-ileyhe mektûb ve yarar adem gönderüb tenbîh eylesin ki müşârün-ileyhi kadı Hüseyin ma'rifeti ile ve Cidde'nin ehl-i vukûfu ve a'yânı ile ittifâk sarnıç olmağa kâbil mahalleri görüb kaç mahalde sarnıç olmak ve ne mikdar masraf ile olmak müyesserdir emrim üzere görüb tahmin idüb 'arz ideler sen dâhi sarnıclar husûsunda mukayyed olub masrafı ve üstadları tedârikinde dakîka fevt itmeyesin ve Cidde-i ma'mûre kal'asının ekser yerleri harabe-müşrif olduğu i'lâm olundu imdi kal'a-i mezbûre ta'mîri gâyet mühimmâtıdandır ta'mîri lâzım olan yerlerde vech ve münâsib görüldüğü üzere sancağı beğine ta'mîr itdirüb dikkat ve ihtimâmda dakîka fevt etmeyesin.

449

Aydinzade Mehmet çavuşa virildi.

Haleb beğlerbeğisine ve mal defterdârına hüküm ki:

Geçen senede ol diyara salınan avâızdan haliya bâkî kalub henüz hızâne-i âmireme vâsıl olmadı re^câyâdan tahsîl olunub mübâşir olanlarda mı kalmışdır yoksa ihmâl olunub cem^c olunmaduğun te^chirine sebep ne olmuşdur hâlâ bu bâbda mâliye tarafından size bekâyâ defteriyle ahkâm irsâl olunmuşdur buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda aslâ tevakkuf itmeyüb mâliye tarafından gönderilen defter ve ahkâm mûcebince amel idüb avâızın bekâyâsın ale^t-ta^cîl eğer re^câyâda ve eğer mübâşirindedir cem^c ve tahsîl idüb hızâne-i âmireme irsâl ve teslim eylesiz şöyle ki te^chîr ve ihmâl oluna özür ve bahânenüz makbûl olmayub mu^câteb olmanız mukarrerdir ana göre mukayyed olub ihmâlden hazer idesiz.

Bu dâhi

Bir sûreti

Şam Beğlerbeğisine ve Defterdârına

Bu dâhi

Bir sûreti

*Diyarbakir beğlerbeğisine ve
Defterdârına*

[213]

450

Aydinzâde Mehmed Çavuş'a virildi

Van beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb ve defter gönderüb dokuz yüz seksen şevval ve zilkade lezezi mevâcibini kendin virüb seksen altı bin akçe mikdarı mal mâbeynin zabt olunub defteri Diyarbakir Defterdârına irsâl olunub ve mahrûse-i Van'da ve etrafında olan kul tâifesi muhâfaza-i vilâyete kifâyet idüb amma Diyarbakir'de ve hâric-i vilâyetde olanların vakt-i hâcetde aslâ nef^ci olmayub bi^cl-cümle Van ve Adilcevaz ve Erciş ve Bitlis kal'alarının neferâtından vakt-i hâcetde nef^ci olmayub hâric-i vilâyet olanlar iki yüz seksen altı nefer olub yıllık ulûfeleri on iki bin kere yüz bin ve bin dört yüz seksen dört akçe olub zikr olunan neferâtına sülûsân üzere tımar virilmek ve bu mikdar mal hazine kalmak ve gedikleri min ba^d âhara virilmek mala evlâ ve enfa^c olduğun bildirmişsin dâhi ol bâbda her ne demiş isen mufassalan ma^clûm olmuşdur imdi nef^ci olmayan iki yüz seksen altı

neferin ulûfeleri hazinede kalub gönderdüğü defter mücebince mezbûrlara sülûsân hesâbınca semtlerinde tımar virilmek emrim olmuştur buyûrdum ki:

Vusûl buldukda 'arz iyledüğü üzere hâric-i vilâyetde olan iki yüz seksen altı neferin ulûfesin hazneye alıkoyub ve defterlerinin bir sûretin Diyarbekir defterdârı dâme uluvvuhûya dâhi gönderesin ki min ba'd anların gedükleri ile emirlüye ve gayrıye virilmeyüb eli emirlülere onlardan mâ'adâ yerinde kalan kul tâifesinin mahlûlâtından virile ve ulûfesi hazînedeki kalan iki yüz seksen altı neferi getürdüb hâricden kimesne karışmamak için ağaları ma'rifeti ile yoklayub her birine mühürlü tezkire virüb bölüklerinde evsâfın ve şeklin tezkirede beyân iylesin ki tezkirelerin ile tımar talebi için Südde-i Sa'âdet'ime geldikde hâlâ gönderdüğü esamîleri defterine tatbîk olunub sülûsân hesâbınca semtli semtinde tımarları virilüb kul arasına hâricden ecnebî karışmayub tımar almak ihtimâli olmaya ve bi'l-cümle dîn ve devlete müte'allik ve memleket ve vilâyetin hıfz ve hırâsetine müteferri' olan husûslarda bezl-i makdûr idüb mültezim ve müte'ahhid olduğun üzere beğlerbeğliğinde olan memleket ve vilâyete ve mal-ı mîrî nizam ve intizâm virmekte dakika fevt etmeyesiz.

451

Çorlu kadısına hüküm ki:

Mektûb gönderüb arpa ve saman ziyâde kılet üzere olub arpa hâricden getürülüb kilesi onar akçeye satılub ve saman dâhi bir torak bir akçeye olduğun bildirmişsin imdi arpa ve saman ve sâir zehâyir için Kemer ve Vize ve Rodoscuk kadılarına ahkâm yazub memleketin olduğu üzere ihzâr eylemek emrim olmuştur. buyûrdum ki:

Vusûl buldukda sen dâhi arpa ve saman bulunan yerlerden memleket olduğu üzere müstevfî arpa ve saman tedârik eylemeğe sa'y ve ihtimâm eyleyüb hüsn-i tedârik eylesin ki böyle yeni müzâyaka çekmelü olmaya.

[214]

452

Konya kadısına ve aktabü'l-ârifîn zahrü'l-vâsilîn merhûm Celaleddin Rûmî kuddise serrehu evkâfının mütevellîsi Yahya'ya hüküm ki:

Merhûm-ı mûmâ-ileyhin dervişleri tarafından Hızır dede Südde-i saadetime gelüb müşârün-ileyh Neverallahu mer-kabinin beğ imâreti matbahında tabh olunan aş ve etmek kadîmden dervişlere mahsûs olub bazı mürtezika dâhi aligelüb hatta defter-i cedîd-i hâkânîde ihrâcât-ı matbah fukarâ yevmî iki vakit şorba bişüb amma erbab-ı cihat ta'am ve et ve etmek almağa fukarâya ta'am değmez min-ba'd mahlûl tevcîh olundukda hemen nakd-i vazîfe ile 'arz virilüb taâm virilmeye deyü mukayyed iken câmi'-i cedîd mürtezikası ve Abid Çelebi cüz-hânları fuzûlî aş ve etmek almağla ve bazı derviş dâhi âhar vilâyete gitdükde aş ve itmeğin bana ısmarlamışdır deyü mürtezikadan ve hâricden bazı kimesneler almağla dervişlerin ekserine ta'am kifâyet itmeyüb müzâyaka çekdüklerin bildirdi imdi dervişlere mahsûs olan aş ve etmek şart-ı vâkıfa muhâlif âhara virilmeğe sebep nedir buyûrdûm ki.

Vusûl buldukda dâimâ bu bâbda mukayyed olub şart-ı vâkıf ve defter-i cedîd-i hâkânî mücebince şimdiye değin dervişlere ve mürtezikadan bazıları ne vechle aş ve etmek alıgelmişler ise gerü ol vechle alub şart-ı vâkıfa ve deftere mugâyir kadîmden alıgelmeyen mürtezikaya ve hâricden bazı kimesnelere aş ve etmek virdürmeyesin ve bi'l-cümle aş ve etmek husûsunda dervişlere müzâyaka çekdirmeyüb bir dâhi bu husûs içün şikâyet olunmalu eylemeyesin şöyle bilesin ve ba'de'n-nazar bu hükm dervişleri elinde ibkâ idesin.

453

Bağdad beğlerbeğisine ve kadısına hüküm ki:

Meşhedeyn-i şerîfeyn evkâfı mütevellîsi Abdü's-salam mektûb gönderüb evkâf-ı mezkûrede kadîmden zevâyid virilmemiş iken bu bendeleri zamanında Bosna'da küllî zevâid vâki^c olub lâkin hazret-i İmam Ali kerremallahu tealla vechu ravza-i mutahharasının suya ihtiyacı olub suya mı sarf olunsun yâhud hazineye mi teslim olunsun ol bâbda icâzet-i şerîfimde müretteb olduğun 'arz eyledüğü ecilden

Buyûrdûm ki, vusûl buldukda göresin eğer suya ziyâde ihtiyac olub su ahvâli mühim ise ne mikdar mal ile tahsil olur onât vechle tahmin idüb mufassal ve meşrûh yazub Südde-i Sa'âdet'ime 'arz idesin.

[215]

454

Bağdad beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâliyâ Semavat Beği olan Davud mektûb gönderüb bundan akdem Bağdad beğlerbeğisi olup hâliyâ fevt olan İskenderin Semavat sancağında vâki^c olan şatt-ı azîm kenarları sınırı mahsûl viregelmiş olanın kibâr-ı sipahiye tımar virilmek kanun olmayub havâs-ı hümâyûna müte‘allikdir deyü ol kenarda vâki^c olan bağlar ve bağceler havâs-ı hümâyûnuma zabt itdirilüb ve sâir enhârdan hâsıl olan bağ ve bağce sipâhi tımarına zabt itdirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda husûs-ı mezbûr aslı nedir kadîmden havâs-ı hümâyûnuma zabt olunagelen bağ ve bağce ve sâir mezra’aher ne ise sipahi tâifesi dahl ve ta‘arruz itmeğe bâ‘is nedir tamam ma‘lûm idinüb dâhi vukû‘u üzere yazub ‘arz iylesin.

455*Mehmet çavuşa virildi*

Kütahya ve Mihalıcık kadısına hüküm ki:

Anadolu beğlerbeğisi mektûb gönderüb Seferhisar’da on yedi akçe ile müderris olan Resul iki nefer ehl-i fesâd suhte yeri ve Burusa’da zindan bozub ehl-i fesâd oldukları i‘lâm olunmağın şer‘le teftişleri için kuzâta mürâselesiyle ademler gönderildikde ademlerinden bir kadı parelenüb Behram nâm ademini yarak üşürüb katl eyleyüb suhteler tutulub müderris firar eylemeğin ‘arz olunmuş idi hâlâ mezbûr müderris akrabası olan Seferhisar kadısını kadı alub ve Mustafa Çavuş’a mübâşir alub ol cânibe varduğun ve mezkûr müderris Mihalıcık’da bir adem dâhi katl idüb elân müseccel olup sekiz bin akçeye ıslâh olunduğun ve suhteler bi’l-fi‘il habs olunduğun i‘lâm eyledi imdi mezbûr müderris her kande ise sen ki Kütahya kadısının ele götürüb mukayyed ve mahbûs Südde-i Sa‘âdet’im çavuşlarından Mehmed Çavuş koşub mahall-i hâdiseye götürüb Mihalıcık kadı ile bi’z-zât ahvâlini şer‘le teftiş eylemek ve ol iki suhtenin haklarından gelmek emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu bâbda bi’z-zât mukayyed olup mezbûr müderris ele götürüb kayd ve bandle emrim üzere her kande ise mezbûr çavuşuma koşub mahall-i hâdiseye getürdüb dâhi mezbûr çavuşumun mübâşeretü ile bi’z-zât bir def‘a şer‘le fasl olmayan ahvâlin şer‘le teftiş eyleyüb fi’l- vâki^c müderris-i mezbûr fesâd ve şenâ‘at üzere olup adem katl eyledüğü ve sâir fesâdı şer‘le sâbit olursa yanınızda ne vechle sübût bulursa

mufassal ve meşrûh yazub ʿarz eyleyüb mezbûru habs eyleyesin ki sonra anun hakkında emrim ne vechle olursa mûcebi ile amel oluna ve zikr olunan suhtelerin şerʿle haklarından gelüb emrim yerine varduğın yazub bildüresin.

[Yevmü-l fî Ramazanü-l Mübarek Sene 981]

216

456

Muhzır yazıcısına virildi

Menlat ve Satılmış kadılarına hüküm ki;

Sen ki Menlat kadısının mektûb gönderüb kazâ-i mezbûrdan Manas nâm çeribaşı dergâh-ı muʿallâm yeniçerilerinden Alagöz nâm yeniçeri üzerine şerʿle hakkı sâbit olunmadan tutub der-zencir idüb ellerine bilekçek urub kayd ve bend ile bir kadılıktan bir kadılığa elleri bağlu yayan sürüb muhkem hakâret iyledüğün ve şerʿ-i şerîfe murâfaʿa içün daʿvet olundukda itâʿat iylemediğün bildirmişsin imdi buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu husûsu göresin ʿarz olunduğu gibi ise ki şerʿle sâbit ola mezbûru kayd ve bend ile mezbûr çavuşuma koşub Südde-i Saʿâdetʿime gönderesin.

457

Pîrî Çavuşa virildi. Fî 11 Şevval sene 981

Akkirman beğine ve Kili kadısına hüküm ki:

Sâbikan Bafralı olup biʿl-fîʿil Canikʿde evi basılıb Dede nâm sipahi dergâh-ı muʿallâma gelüb Kiliʿde sâkin olan Şeyh Ahmedʿin oğlu Abdurrahman ve Sinan nâm suhtelerin Asitâne-i Saʿâdetʿime ihzârı lâzım olmağın mukayyed ve mahbûs Asitâne-i Saʿâdetʿime gönderilmek emr idüb buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda bu bâbda biʿz-zât mukayyed olup ve koşub gönderdiğün ademlere muhkem tenbîh iyleyesin ki yollarda gıybet itdürmekden hazer ideler yohsa neticesi onlara âid olur.

458

Kara Bali Çavuşa virildi

Samsun'da kendir emînine hüküm ki:

Bundan akdem emr-i şerîfim mûcebince bükdürölmek emrim olan urganları çürük ve yaramaz kendirden bükdürüb deryâyâ doymayub kırıldığından rü'esâ muhkem şikâyet eyledikleri ecilden reislerinden (boş) nâm reis tayin olunub irsâl olunmuşdur . buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda basîret üzere olub bükdürölen urganları mezkûr reis her nice isterse ona göre bükdürüb çürük ve yaramaz kendirden eylemeyüb eyücelerinden bükdürüb gaflet iylemeyesin yohsa sonra eyü olmaz bilmiş olasın.

[217]

459

Su yolu nâzırına virildi

Siroz kadısına hüküm ki:

Hâlâ Siroz'da vâki^c olan çeşmelerin ve ahurun şadırvanına gelen su yolu hıfzı için hâssa su yolculardan Dârende Üveys Alagöz ta'yîn olunub irsâl olundu buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda zikr olunan suların yolların mezkûra hıfz itdirüb su yollarının üst yanında üç arşun ve altı yanında üç arşun ve yarar beraber arşun ki cümle yedi arşun oldur üzerinde ebniyyeden nesne binâ itdirmeyüb şer^cle su yollarına zarar müterettib olur husûsları men^c ve def^c etdirüb zarar ve ziyân irişdirmeyesin.

460

Mihaliç kadısına ve Mihaliç emini olan Ahmed Çavuş'a hüküm ki:

Hâlâ Mihaliç'a tâbi^c Canbazlar nâm karyede sâkin Pir Umur nâm hırsuz ele getirölüb Asitâne-i Sa'âdet'imde ihzârı lâzım olmağın buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda mezkûru yarar ademlere koşub kayd ve bend ile Südde-i Sa'âdet'ime irsâl eyleyesin ve koşub gönderdüğün ademlere tenbih eyleyesin ki yolda gıybet itdirmekden hazer ideler.

461

Sahibe virildi

Delvine beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüb bundan akdem Delvine kal^casında Ardonik(?) kal'asına yigirmi dört nefer müstahfız ihrâc olunmuşdu hâlâ Delvine kal'ası mahvuf ve muhâtara yerde olub zikr olunan yirmi dört nefer girü kal'a-i mezbûreye ta'yîn olmasın bildirdüğün ecilden buyûrdûm ki:

Varıcak Delvine kal'asından mukaddemâ Ardonik(?) kal'asına ihrâc olunan yirmi dört neferi gerü Delvine kal'asına ihrâc idüb getürdüb edâ-i hizmet itdüresin.

462

Bolu sancağı müsellemleri beğine hüküm ki:

Hâlâ Bolu sancağı müselemlerinin evvelki ve ikinci nevbetlüsün ki sekiz yüz kırk dokuz neferdir tersâne-i âmirem hizmetiçiğün mu'accelen ihrâc olunub getürölmek emr idüb buyûrdûm ki:

Vardukda zikr olunan sancağın müselemlerinin evvelki ve ikinci nevbetlisün çeribaşları ve mukaddemleri ile ve olagelen âdet ve kanun üzere altışar aylık zâd ve zevâdeleri ile mu'accelen ihrâc iyleyüb tersâne-i âmireme getürüb hizmete mübâşeret itdüresin geç ve eksük getürmekden hazer idesin.

[218]

463

Tercüman Murada virildi. Fi 12 N.(Ramazan) sene 981

Anadolu beğlerbeğisine Elmalu ve Kaş kadısına hüküm ki:

Oğlum Murad tâleb bakâhû lalası Cafer mektûb gönderüb Elmalu kazasından bazı Müslümanlar gelüb da'vâları şer^c-i şerîf üzere görölmek için Efrusi nâm çavuş mübâşereti ile varduklarında dergâh-ı âlî çavuşlarından Kaş kazasında sâkin Hüseyin Çavuş hasmım cânibinden olunmağla da'vâcı olan Müslümanlar katl itmek isteyüb âlet-i harb ile çalub nice yerde mecrûh idüb fevt oldu deyü koyub gidüb ve mübâşir olan çavuşun odasın basub kendüyi muhkem darb idüb ve esbâbını gâret itdükden gayrı bazı Müslümanlar dâhi tezallüm itdüklerinde şer^c-i şerîf üzere da'vâları görölmek için emr ve müteferrikalardan Turgud nâm kimesne mübâşir eyleyüb odasın oda urub ve da'vâcı olanlara hilâf-ı şer^c-i şerîf envâ'-ı hakâret idüb da'vâların görölmek mümkün olmaduğün

ve re'âyâdan cem'-i kesîr gelüb defa'at ile tezallüm ve şekva idüb varaklar ve sûret-i siciller sunub mezkûr Hüseyin çavuşdan şikâyet iyledüklerin bildirmiş imdi mezbûr Hüseyin Çavuş'dan sâbikan fukarâ şikâyet iyledüklerinde Südde-i Sa'âdet'im çavuşluğundan ref' olunub umûmen teftîş için size mufassal hükm yazub irsâl olunmuş idi ol emr-i şerîfim alâ me-kân mukarrer olmağın buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda mezbûrların dâhi ahvâlin ol hükm mücebince şer'le teftîş yyleyüb bi-hasebi's- şer'i's-şerîf sübût bulan hakların alıvirüb dâhi üzerinde sübût bulan zulm ve te'addîsi ne ise hükm-i sâbık mücebince mufassal yazub 'arz iyleyesin.

464

Erdel voyvodasına hüküm ki:

Asitâne-i devlet-âşiyânıma mektûb gönderüb Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Mustafa Çavuş hükm-i şerîf-i cihan-muta ol cânibe vâsıl olduğu zamanda Nemçe kralının Bekiş (?) husûsunda iki elçisi gelüb bazı kelimât eyledükde Asitâne-i devlet-penâhıma itâ'at ve ubûdiyet üzere olmayub sözüne muhâlefet idüb vilâyetin ehl-i fesâdın yanına cem' İdüb istikâmet üzere olmadığı ecilden cezâ ve sezâsu virilmiştir deyü cevâb virildüğün bildirdüğün ve dâhi her ne ki tafsîl ve beyan eylemiş isen vukû'u üzere tamam ma'lûm-ı şerîfim olmuştur imdi mezkûr Bekiş(?) husûsunda kral-ı müşârün-ileyhin elçileri suâline cevâb vermemişsin Südde-i Sa'âdet'ime sadâkat ve istikâmet üzere olmayanların gereği gibi haklarından gelinmek mukarrerdir buyûrdûm ki:

Vardukda dâimâ basîret ve intibâh üzere olub memleket ve vilâyetin hıfzı ve hırâseti ve re'âyâ ve berâyâsının zabt ve sıyâneti husûslarında bezl-i makdûr eyleyüb atebe-i âlem-penâha sadâkat ve ubûdiyyet üzere olub haberün eksük itmeyüb i'lâm ve iş'ârı lâzım ve mühim olan ahvâli tafsîl ile i'lâm itmekden hâlî olmayasın.

[219]

465

Sahibine virildi

Bursa kadısına hüküm ki:

Mahmiye-i Bursa'da şimdiye değin Hâssa-i Hümâyûnum için buğdayın gayet a'lâsı alınagelmiş iken senin tarafından buğday husûsuna hâlâ bir danışmend nasb olunub anda olan simidcilerim başına bazara gelen buğdayı aldırmayub aldıkların dâhi ellerinden alub âhara tevzi' eyleyüb ve buğdaya baş simidcileri dâhi darb eyleyüb bu sebep ile mîrî

anbarda ancak bir aylık buğday mevcûd olduğu i' lââm olduğu imdi bu makûle ahvâlin sudûru senin adem-i ihtimâm ve kemâl-i ihmâlindendir itâba müstehak olmuşundur levâzım-ı mîrî cümleden mühim iken ihmâle sebep nedir buyûrdûm ki:

Vusûl buldukda mîrî buğday husûsu min ba'd danişmend ve naibe tefvîz itmeyüb bi'z-zât kendün görüb hâssa-i hümayûnuma lâzım olan buğdayın gâyet a'lâ ve güzîdesin simidcilerim başına kifâyet mikdarı aldirmayınca âhara virdirmeyesin ve simidcileri darb iden danişmend ne makûle kimesnedir sahîh darb itmiş midir elbette sıhhati üzere teftiş idüb 'arz eylesesin ki istihkâkına göre hakkından geline ve buğdayın a'lâsından kifâyet mikdarı alındıktan sonra mâ'adâsın Müslümanlara bey' itdirüb mîrîye lâzımdır deyü bu bahâne ile Müslümanlara müzâyaka virdirmekden hazer idüb tamam intibâh ve basîret üzere olasın.

466

Kethüdası Sinan Çavuşa virildi.

Rumili beğlerbeğisine hüküm ki:

Livâ-i Mora'da Kalartene nâhiyesinde üç bin akça gelmedi idi tımara mutasarrıf iken Malta seferinde ma'zûlen fevt olan Mustafa 'nın Sinan nâm kimesne sulbî oğludur deyü livâ-i mezbûr zü'emâsından Sinan ve Mahmud nâm za'îmler on nefer sipahi ile Mora beği Mehmed dâme uluvvuhû müvâcehesinde şehâdet idüb mîr-i müşârün-ileyhin 'arzı dergâh-ı mu'allâma geldükde kaydı mezbûr za'îm ve sipahilerin şehâdetlerine muvâfık bulunmayub şehâdetlerinde kâzıb oldukları zâhir olmağın mîr-i mûmâ-ileyhin 'arz sûreti sana gönderilüb ve mezbûrlar azl olunub tımarları âhara virilmesin emr -i buyûrdûm ki:

Mezbûr sipahizâdenin husûsa şehâdet iden za'imlerin ve sipahilerin tımarların eli emirlü olan Sûdde-i Sa'âdet'im solaklarına ve yeniçerilerine ve yayabaşlarına tevcîh eyleyüb tezkirelerin viresin .

[220]

467*Hamza Çelebi 'ye virildi*

Sultan Süleyman evkâfı mütevellisine hüküm ki:

Hâlâ Filibe kadısı mektûb gönderüb müşârün-ileyhin evkâfından İstanimeka nâm karyenin mer'asıyla Muldak (?) nâm karye mer'ası kadîmden mesâğ olub müşâ'lık üzere tasarruf olunurken hâlâ mezkûr İstanimeka keferesi bazı yerin cebr ile ziraat idüb te'addî itdiklerinde şer'le görülmek için hükm virilüb teftîş olundukda mer'aları meşâ' olmağın mer'alığa hükm olunub ziraat idenler men' olunmuş iken karye-i mezbûreden bazı kefare memnû' olmayub gerü ziraat idüb ve şer'-i şerîfe ve emre mugâyir te'allük itdiklerin bildirmeğın buyûrdûm ki:

Göresin fi'l- vâki' mer'aları mesâğ olub mezkûr vakf karye keferesi hılâf-ı şer' ziraat idüb emr-i şerîfimle görüldükde kadîmi mer'a olmağın gerü mer'alığa hükm olunmuş iken içlerinden bazı memnû' olmayub hılâf-ı şer' ve mugâyir-i emr mer'a ziraat itmişler ise ol asıl şer'-i şerîfe ve emr-i münîfe mugâyir te'allül idenleri ele getürüb 'arz iyleyesin hılâf-ı emr kimesneye iş itdirmeyesin.

DİZİN

A

Abdi, 159

Abdullah, 155

Abdurrahman, 200

Abdü's-Selam, 214

Abdülkadir, 151

Abid Çelebi, 214

Aclun Beği, 210

Adana Beğın, 172

Adana Müderrisi, 181

Adana, 172

Ademisi Mustafa, 163

Ademisine, 208, 211

Adilcevaz, 213

Ağa Cemaati, 166

Ahkâm Kâtiplerin, 157

Ahmed'in oğlu Abdurrahman,
216

Ahmet bin Hak, 163

Ahmet Çavuş, 185, 196, 197,
198, 199, 203, 204, 208, 217

Ahmet, 155, 185

Akdağ Kadısın, 167

Akıncı Beğleri, 200

Akkirman, 216

Akşehir Beğın, 161

Akşehir Kazası, 161

Akyazı Kadısına, 162

Alaiye Beği, 183

Alaiye, 183

Alanya, 173

Ali bin Mustafa, 198

Ali Çavuş, 179, 195, 210

Ali Paşa, 159

Ali Serik, 210

Ali, 155, 165, 168, 174, 200, 201,
203Anadolu Beğlerbeğisi, 155, 165,
188, 218

Anadolu Defterdarı, 188

Anadolu, 161, 162, 170

Andırın Kadısı, 158

Ankara, 180, 202

Arife, 162

Arli Kavaliz, 168

Arpa, 183

Arvanice, 179

Âsitâne-i Sa'âdet, 157, 171, 172,
173, 174, 178, 179, 185, 191,
192, 199, 216, 218

At, 165

Atabe-i 'Ulya-i Alempenah, 185

Avlonya Beği, 169,179

Avlonya, 179

Ayaviradi, 179

Aydın, 155

Aydıncık Kadıları, 202, 209

Aydıncık, 196

Aydınzade Mehmet Çavuş, 155,
156, 165, 172, 173, 212, 213,287

Ayıntab Sancağı, 172

Ayıntab, 158

B

Bafra, 216
 Bağdad Beğlerbeğisi, 182, 185, 197, 198, 199, 201, 204, 439, 214
 Bağdad Defterdarı, 201, 204
 Bağdad, 170, 197, 204
 Bağdad oğlu Süleyman, 178
 Bağdadoğulları, 178
 Baneloka, 160
 Bargâh-ı Devlet-Penahımız, 190
 Bâr-gir, 197, 205
 Barut, 172, 176, 198, 201
 Basra Beğlerbeğisi, 183, 198, 200, 201
 Basra Defterdarı, 200
 Basra, 170, 182, 200
 Baturi İstevan, 185, 186
 Bayram Çavuş, 164
 Bazarcık, 168
 Bedre, 208
 Behram Kethüda, 161
 Behram, 214
 Bekiş, 185, 186
 Belgrad, 164
 Belsan, 177
 Beytü'l Mal, 164
 Biga Sancakları, 173
 Bitlis, 213
 Bosna Beğın, 158, 160, 177, 188, 198
 Bosna, 177, 191, 192, 214
 Bostan Çavuş, 173
 Bozok Beği, 167

Budin, 169, 170, 191
 Budun Beğlerbeğisi, 189
 Budun Defterdarı, 204
 Buğday, 183, 193, 194, 195, 209, 219
 Buheyre, 205
 Burusa Beğın, 210
 Burusa Kadısı, 219
 Burusa, 214

C

Cafer Reis, 195
 Cafer, 155, 218
 Canbazlar, 217
 Canik'de, 216
 Caşnigirlerinden, 189
 Celaleddin Rumi, 214
 Cengciler, 156
 Cerbe, 211
 Cesan Kadısına, 185, 208
 Cesanbedre, 185, 208
 Cezayir, 168
 Cezire-i Zakre, 168
 Cidde, 212
 Corahor, 160

Ç

Çavuş, 155
 Çavuşbaşın, 170, 171
 Çerkes Beği, 167
 Çernovi Kazası, 165
 Çingan, 202
 Çingene, 189

Çorlu Kadısı, 194

Çorlu, 157, 206

D

Dâme ikbâluhu, 200, 201

Dâme uluvvuhûya, 213

Darende Üveys, 217

David, 118

Davud Beğin, 182

Davud, 215

Debbağ, 211

Dede nam, 181, 216

Deli, 210

Delvine Beği, 179, 217

Delvine Sancağın, 179

Dergâh-ı âli, 218

Dergâh-ı Mu'allâm, 155, 156,
161, 162, 163, 165, 169, 171,
172, 173, 174, 180, 183, 200,

205, 211, 216, 218, 219

Derviş Ali Beğ, 197

Derviş, 165

Derzi Mahmud, 168

Devam-ı Devlet, 164

Dilim, 163

Divane Çavuş, 209

Divane Udul, 161

Divane Üveys, 161, 162

Divan-ı Ali Kethüdası, 174

Diyarbakir Beğlerbeğisi, 171,
180, 187, 196, 298, 213

Diyarbakir Defterdarı, 204

Diyarbakir, 171, 213

Donanma-i Hümâyun, 256, 157,
174, 180, 187, 203

Döşine Kadıları, 182

Dragine, 163

Dubrovonik, 192

Dudu, 195

Dulkadiriyye Beğlerbeği, 201

E

Edirne Kadısı, 206

Edirne, 206

Efrus, 218

Eğriboz, 174

Elbasan Beğine, 179

Elmalu, 218

Emir-i hac, 164

Engli nam, 161

Erciş, 213

Erdel Voyvodası, 185, 190, 192,
218

Erdel, 185, 192, 199

Ereğli Kadısı, 195, 202

Ereğli, 193, 196

Erila, 179

Eroğlu İsa Çavuş, 167

Erzurum Beğlerbeği, 177, 183

Erzurum Defterdarı, 204

Erzurum'a, 172, 173

Eskişehir, 181

Eskizağra, 182

Evlâd nam, 161

Evvel bahar, 159

Eynecik, 194, 209

F

Fani Çavuşa, 183
 Fâriğü'l-bal, 164
 Ferahşad, 163
 Ferruh, 159
 Filibe, 200
 Françe'nin ademisi, 199
 Françe Padişahı, 190, 192
 Françe, 190
 Frenk, 201

G

Garga, 179
 Geyve kadısı, 181
 Geyve Kazası, 181
 Girne Limanı, 175
 Gölbaş, 161
 Göherçile Müfettişi, 167
 Göle Beğine, 169
 Gradişka kal'asının, 258

H

Hâcc-ı Şerif, 164
 Hacı Bali, 155
 Hacı Mehmed, 155, 210
 Hacı Mustafa, 162
 Hacı Resul, 155
 Hacı Süleyman, 155
 Haleb Beğlerbeğisi, 212
 Haleb Defterdarı, 204
 Haleb Kadısı, 210
 Haleb, 170, 171, 210
 Halem, 163

Halilullah, 156
 Halilü'-Rahman, 156
 Halkalu Konağı, 188
 Halud Mehmet, 161
 Hama, 161
 Hamamcı Ali, 162
 Hamid Sancağı, 162
 Hanriko Kralı, 188
 Hara, 179
 Hârac-güzar, 171
 Haraklu Dağı, 162
 Harim, 207
 Hasan Çavuş, 194, 205, 209
 Hasan Subaşı, 166
 Hasan, 162, 169, 205
 Hâslar, 169
 Havâss-ı Hümâyün, 180, 196, 202, 219
 Haydaroğlu Ali, 159
 Hayrabolu Kadısı, 194
 Hayreddin Fakih, 162
 Hayroğlu Hamad, 205
 Hazine-i Amirem Defterdarı, 203
 Hazret-i İbrahim, 156
 Hazret-i İmam-ı A'zam, 203
 Hersek Beğine, 188
 Hersek, 192
 Hınıs Kazası, 171
 Hızâne-i Amirem, 197, 212
 Hızır Beğ, 200
 Hızır bin Abdi, 166
 Hızır Dede, 214
 Hızır, 157, 165, 188

Hilkat Hümayun, 185
 Hublis Mehmet, 205
 Humus, 161
 Hurma, 208
 Hüdâvendigâr, 173
 Hük-m-i Sabıkım,
 Hük-m-i Şerif, 168
 Hüseyin Çavuş, 218
 Hüseyin Çelebi, 194
 Hüseyin, 166,212

I-İ

Itak
 İbn'l Araç,207,210
 İbrahim bin Musa, 163
 İbrahim çavuş,160
 İbrahim,189
 İlyas,162,181
 İmam hüseyin
 İncik kadısı 194,206
 İnehan ,158
 İnköyü,179
 İpsala kadısı ,194
 İsa bin Osman ,163
 İskender çavuş,194
 İskender,215
 İstanbul debbağları,211
 İstanbul kadısı,157,196
 İstanbul,169,193,194,197,202
 İstanimeka ,220
 İznik,210
 İznikmid,193
 İzvornik,192

K

Kabe-i Şerif, 166
 Kadı Hüseyin, 212
 Kadri, 180
 Koflanoğlu Mehmet Çavuşa, 188
 Kalartene, 219
 Kalpazan, 211
 Kangırı, 203
 Kapucu, 193
 Kapudan Paşa'ya, 191
 Kara Kethüda, 210
 Karaağaç, 162
 Karabali Çavuşa, 204
 Karacasu, 155
 Karahisar-ı Sâhib Kadısına, 159
 Karahisar-ı Sâhib, 162
 Karaman Beğlerbeğisine, 187
 Karaman, 172
 Karamürsel, 196
 Karbansaray, 203
 Karesi, 173
 Karhane, 199
 Karlı İli, 179
 Karlıeli Beği, 179
 Karye-i Mezbûre, 195
 Kassab, 156
 Kastamonu, 180, 203
 Kaş Kadısı, 218
 Kavala Kapudanı, 174
 Kâvas, 187
 Kayseriye Kadısı, 112, 167
 Kayseriye, 167

Kazıklı, 193
 Kefle, 210
 Kethüda, 164, 174
 Kıbrıs Beğlerbeğisi, 159, 172, 175,
 Kıbrıs, 172, 184, 187, 195
 Kızılada'dan, 188
 Kızılhisar, 174
 Kili, 216
 Kilis Beğine, 177, 188
 Konya Kadısı, 214
 Korkud, 210
 Kral, 180, 190
 Kuklanoğlu Mehmet Çavuş, 177
 Kula, 174
 Kütahya Kadısı, 216
 Kütahya, 215

L

Lahsa beğlerbeğisine ,163
 Lala, 161, 174
 Lefkoşa kal'ası, 175
 Lefkoşa, 159
 Leh kralına, 190, 192, 199
 Leh vilayetine, 188
 Lika kazasında, 158
 Livadari, 179

M

Magosa beği, 175
 Magosa kal'ası, 175
 Magosa, 208
 Mahmut, 155, 165

Makerd ,210
 Malaka ,185
 Maraş kadılarına, 168
 Medine-i Münevvere, 195
 Mehmed bin Selman ,182
 Mehmet 157, 166
 Mehmet çavuş, 156
 Mekke-i Mükkereme 163, 212
 Memalik-i Mahrusemde, 191
 Menlat, 216
 Menteşe sancakları, 155
 Menzil, 197
 Meşhedeyn-i şerifeyn ,219
 Mezistre, 165
 Mısır beğlerbeğisine
 164, 178, 184, 212
 Mısır, 17, 184
 Miğalkara kadısına ,194, 206
 Miğalkara, 209
 Mihalıcık kadısına ,215
 Mihalıç emini, 217
 Mir-i hac, 210, 166
 Molla Ali, 180, 202,
 Mora ,171
 Mora beği, 219
 Muharrem beğ, 158
 Muhzır yazıcısına, 216
 Mujaka nahiyesinde, 179
 Muldak, 220
 Mustafa ,174, 175
 Mustafa çavuş, 195, 218
 Müsellem, 217
 Müslüman, 173, 193, 203

Müşârün –ileyh,159

N

Nalcı Şaban çavuşa,202

Name-i hümayun,190

Necid,163

Nemçe 187

Nemçe kralı,185,189

Nesim ,159

Neverallahu mer-kabinin,210

Nevruz-ı mübarek,187,203

Niğbolu beğine,171

Niğbolu,157,165

Niğde kadısı,210

Niş kadıları,164

Nove,169

Nur Muhyi,161

O-Ö

Ohri beğleri,179

Orducubaşı,156

Osman ,163,195,200

Osman örkej,195

Ömer kethüda, 162

P

Papa,180

Payas iskelesi,175

Peç,185

Pir umur,217

Pir-i çavuş ,216

Pojega beği ,188

Pojega sancağı,158,188

Purud kadısı,198

Purud kazası,198

R

Rahobaba,179

Ramazan oğlu Ahmet,159

Ramazanü-l mübarek,216

Ravza oğlu Durmuş han,183

Recebü'l mürecceb,155,157

Re'âyâ,183

Rıdvan,195

Rikab-ı hümayûnum,188

Rodoscuk iskelesi,194

Rodoscuk

kadısı,194,195,206,209

Rodoscuk,133,196

Rum beğlerbeği,181,201

Rumili canibi,170

Rüstem paşa,161

S

Said,182

Sakız,174

Samsun,216

Sancak ,158

Saray kadısı,177

Saray-ı Amirem,155

Saru sinan,181

Saruhan,173

Satılmış kadıları,216

Seferhisar kadısı,216

Segedin,169

Selanik beği, 187

- Selimiye,163
 Semavat beği,182
 Semavat sancağı,215
 Semendire ,200
 Senica,179
 Ser Ali çavuş,206
 Sermin kadısı,161
 Sığacık,174
 Silistre,157,165
 Silivri kadısı 194
 Silivri,209
 Sinan çavuş,161,162,207
 Sinan,217,351/2
 Sirem beği, 188
 Sirem,192
 Siroz kadıları,217
 Solnuk beği,189
 Solnuk sancağı,189
 Suhte,216
 Sultan Murat han,155
 Sultan Süleyman evkafı,220
 Südde-i Sa'âdet, 156, 159, 160, 161, 162, 350, 168, 175, 184, 185, 189, 195, 211, 218
 Süleyman,155
- Ş**
 Şa'bani'l-mu'azzam,186
 Şaban bin Abdullah,166
 Şaban çavuş,202
 Şah çelebi,173
 Şam
 beğlerbeğisi,156,161,164,166, 210,213
 Şam defterdarı,204
 Şam emir hacı,164
 Şam yeniçerileri,166
 Şam,161,164,207
 Şehr-i Zol beğlerbeği,198
 Şehr-i Zol,198
 Şemseddin,161,162
 Şer-i şerif,174,219
 Şevval,216
 Şeyh Yahya,165
 Şeyhi,168
 Şeyhü'l –Arab,178
- T**
 Tarsus beği,174
 Tarsus kadısı,174
 Tarsus kal'ası,174
 Tatarbazarı,165
 Tekfurdağı,209
 Temeşvar beğlerbeği,186,186
 Temeşvar beğlerbeği,169
 Temeşvar,157,191,192
 Tersâne-i Amire,180
 Tersiloça,168
 Tırhala kadısı,168
 Tokad,184
 Tokayi,186
 Totarkanda,165
 Trablus,201
 Trablusgarb
 beğlerbeğisi,211,147/2
 Trabzon,172

Turgut,218

Tuzla,211

Ulak,206

U-Ü

Uzeyir beği,175

Ülyanoğlu,200

Üveys,166

V

Vale,179

Valedan,166

Van beğlerbeği,213

Van, 213

Vezir Ahmet paşa,198

Vidin sancağı,165

Virzaoğlu,183

Vize,213

Voyvoda,165

Vulçitrın,200

Y

Yahya,214

Yaka,176

Yakara kazası,181

Yalak,196

Yalılar,183

Yalvaç,162

Yanık kal'ası,171

Yanya beği,179

Yanya,179

Yeniçeri ağası,196

Yenişehir beği,161

Yenişehir kadısı,155

Yenişehir kazası,161

Yusuf,166

Z

Za'im Mehmet,182

Zağra kadısı,182

Zile kal'ası,163

Zile,163

KAYNAKÇA

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, s. 77

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, İstanbul, 2010, s.7.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, s. 10-23

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Yusuf İhsan Genç, Hacı Osman Yıldırım, Nazım Yılmaz vd.,Başbakanlık Basımevi, II. Baskı, İstanbul 2000, s.37-100

EMECEN F., “Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Miri, Ahkâm-ı Kuyud-ı Mühimme ve Ahkâm-ı şikâyet”, *TALİD*, s.130-131.

ERKAN Kemal; *1734-1735 Osmanlı-İran Savaşı Mühimme Defteri (Ramazân 1146 – Zilhicce 1147)*, İstanbul 2011,s. XIII

İZGİ Ş., 986 (1578) Tarihli 32 Numaralı Mühimme Defteri s. XXIII

KÜTÜKOĞLU M., *Osmanlı Belgelerinin Dili*, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, s.112.

KÜTÜKOĞLU M.; “Mühimme Defterleri”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, s..31.Ankara 2006.

MUMCU Ahmet, “Dîvân-ı Hümayûn”, *DİA*, V, 431.

SERTOĞLU Midhat, *Osmanlı Tarih Lugatı*, Enderun Kitapevi, İstanbul 1986, s. 88

UZUNÇARŞILI HAKKI İsmail, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, TTK Yayınları, Ankara, 1988, s. 79

UZUNÇARŞILI HAKKI İsmail, *Osmanlı Devletini Saray Teşkilatı*, TTK Yayınları, Ankara 1998, s. 280

UZUNÇARŞILI HAKKI İsmail, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teskilâtı*, Ankara 1983, s. 2.

EKLER

Ek. 1 Orjinallik Raporu

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Hülya ÖZER
Öğrenci Numarası	141211111
Enstitü Anabilim Dalı	Tarih
Programı	Yeniçağ Tarihi
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Gül HÜSEYNİKLİOĞLU
Tez Başlığı (Türkçe)	23 Numaralı ve 1573-1574 Tarihli Mühimme Defteri / s. 156-220 (Özet-Transkripsiyon-Dizin)

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 116 sayfalık kısmına ilişkin, 05/07/2018 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 9'tur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

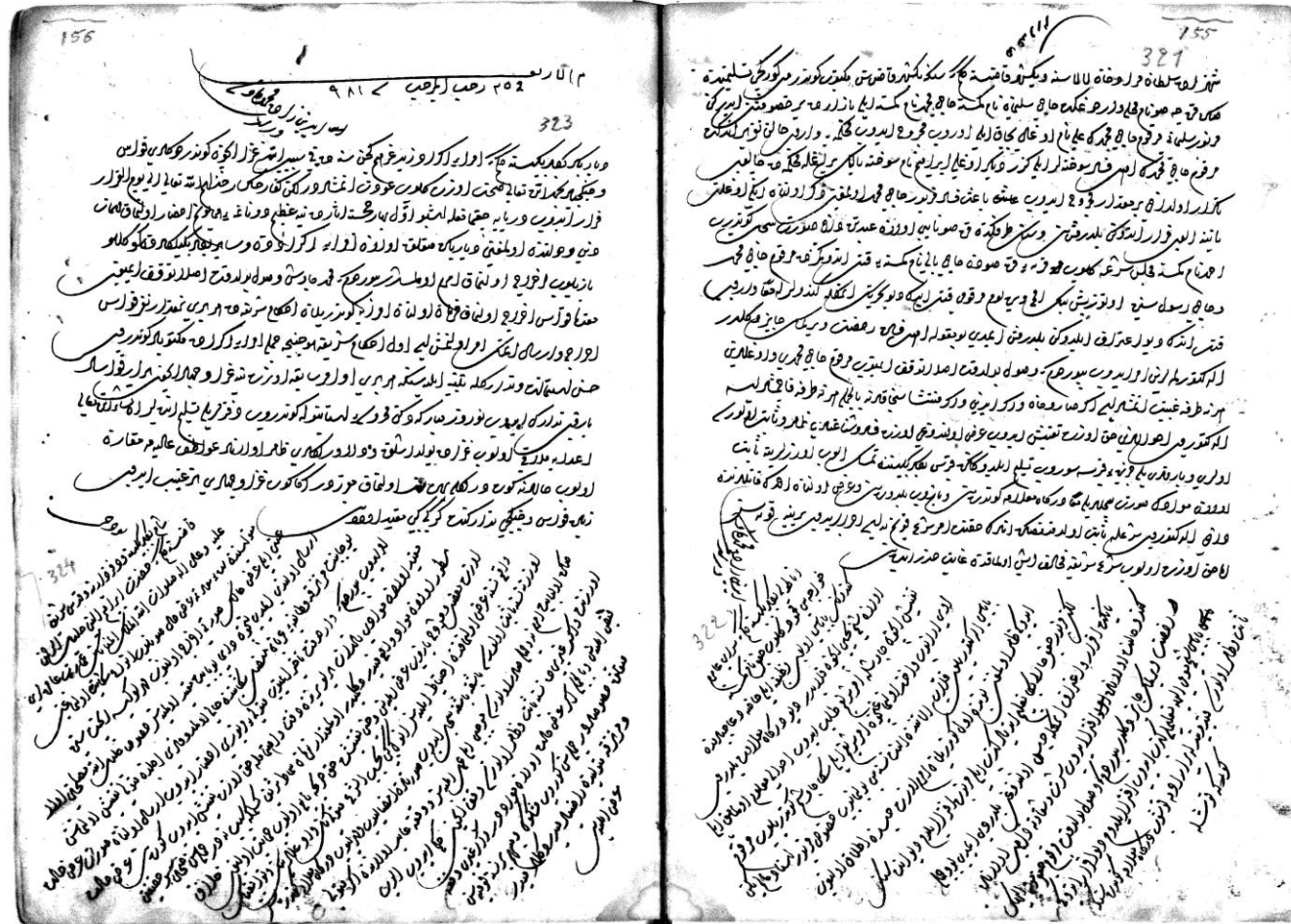
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Gül HÜSEYNİKLİOĞLU
Danışmanın Adı-Soyadı
(İmzası)

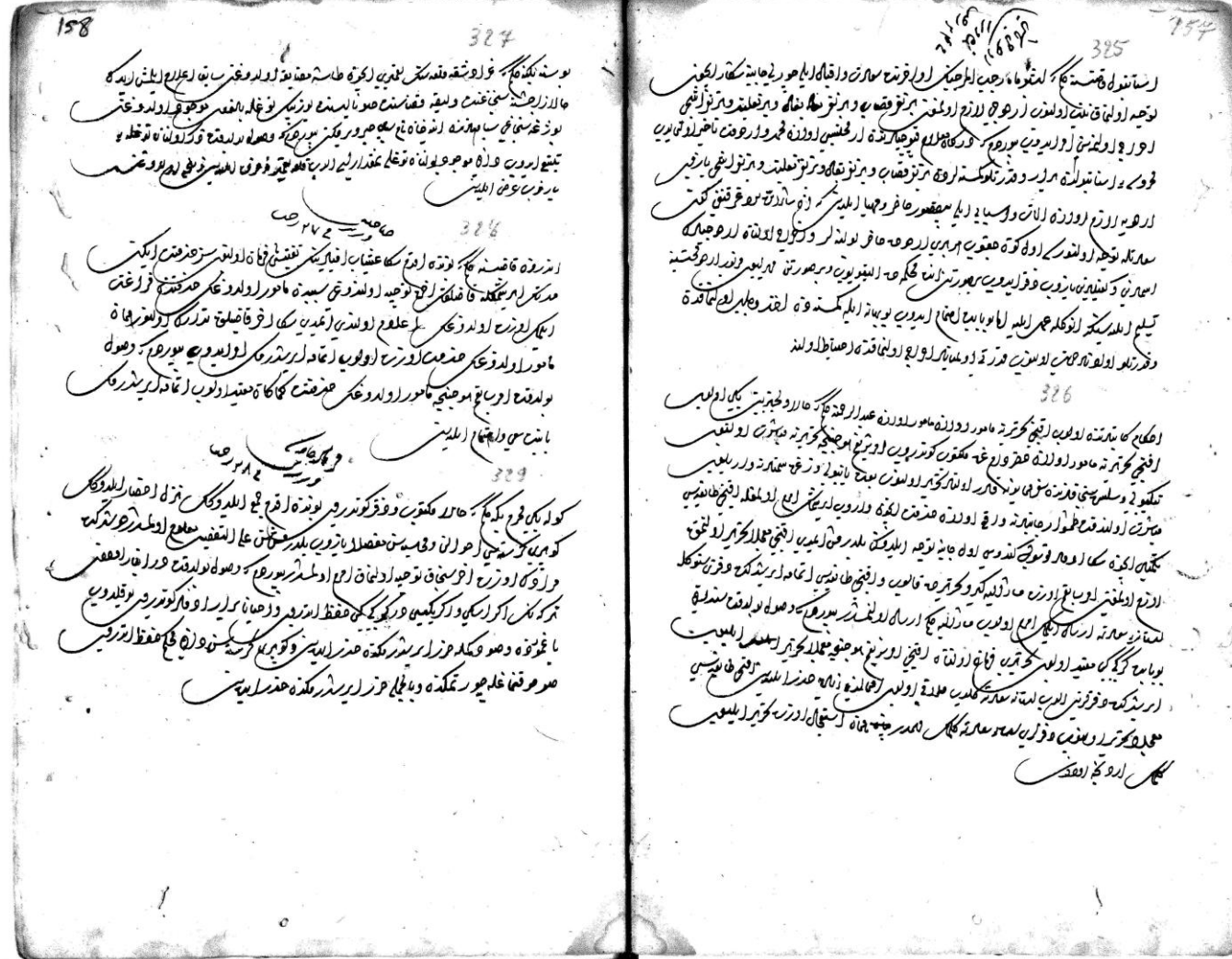
Dr. Öğr. Üyesi Cuma Ali YILMAZ
Anabilim Dalı Başkanı V.
(İmzası)

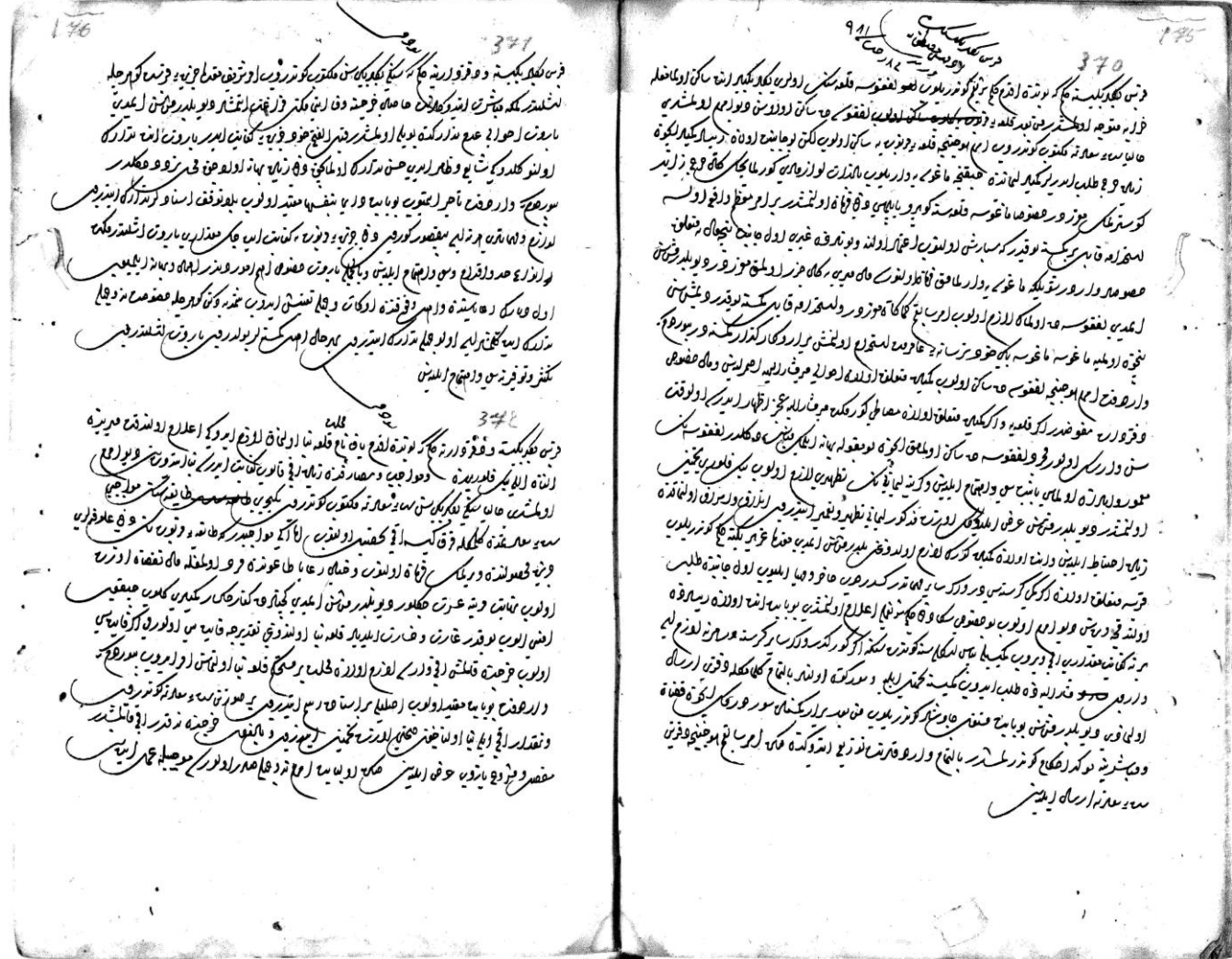
Lisansüstü tezler, savunma öncesinde **intihal program raporu** ile birlikte enstitüye teslim edilir.

İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

Ek 2. Orijinal Metin

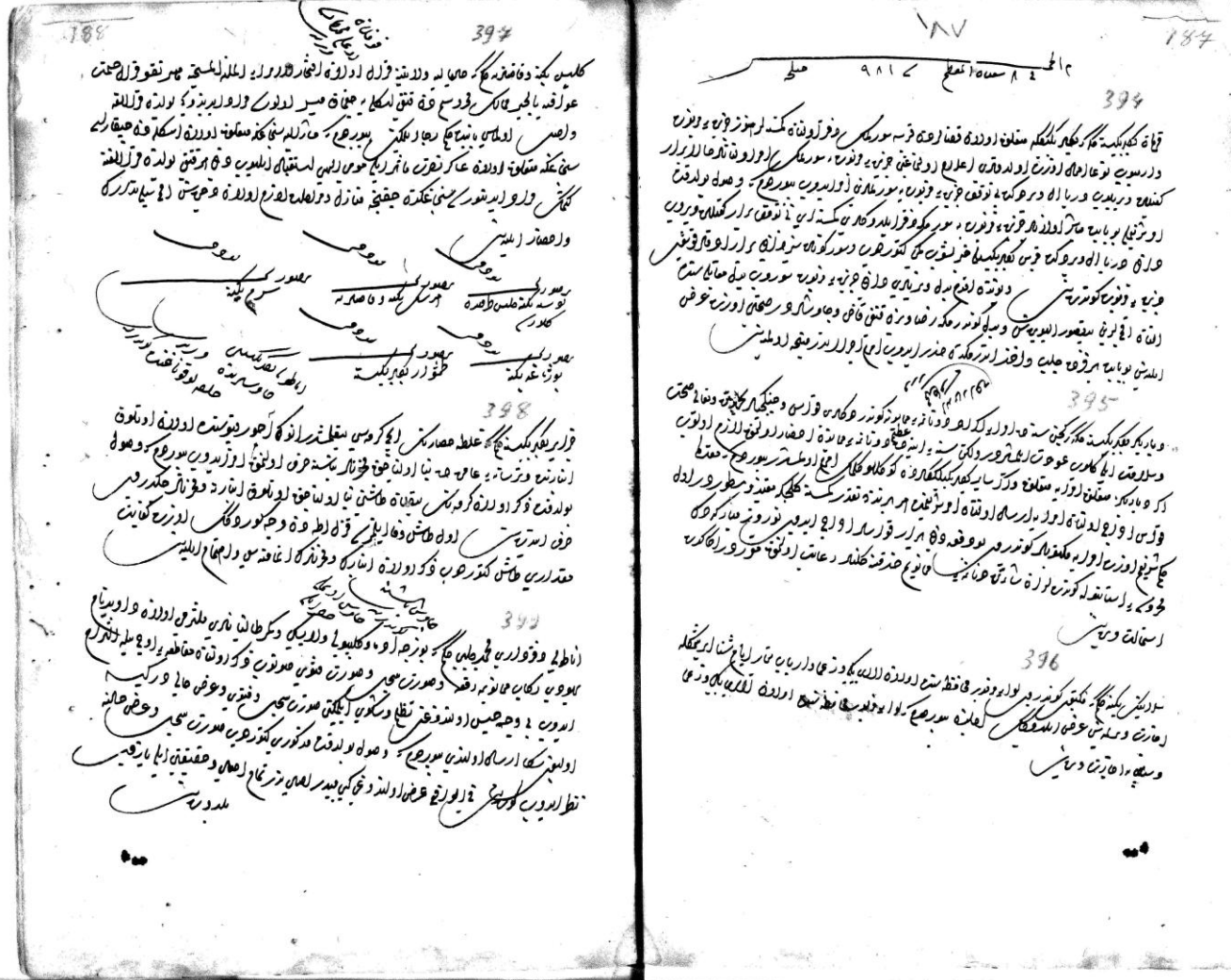
144
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400

رومقده عند المينى

1296

784

[illegible]

و در اسلام جاسوس را نه حکماً نه عقوبت مأمور ولدنه مصطفی کا گفته از او که چگونه که حکماً نه عقوبت قیام اولین
کام و دلیل این عدم عقوبت نیز حکماً نه عقوبت نیز از این خبری در کتاب از این خبری در اسلام و معادله معلوم اولین
از این اولین خبری در اسلام و معادله معلوم نیز از این خبری در اسلام و معادله معلوم نیز از این خبری در اسلام و معادله معلوم
نقد خبری در اسلام و معادله معلوم نیز از این خبری در اسلام و معادله معلوم نیز از این خبری در اسلام و معادله معلوم
میدانید خبری در اسلام و معادله معلوم نیز از این خبری در اسلام و معادله معلوم نیز از این خبری در اسلام و معادله معلوم
و معادله معلوم نیز از این خبری در اسلام و معادله معلوم نیز از این خبری در اسلام و معادله معلوم نیز از این خبری در اسلام و معادله معلوم
و نقد خبری در اسلام و معادله معلوم نیز از این خبری در اسلام و معادله معلوم نیز از این خبری در اسلام و معادله معلوم

A.DVN.MHM.d 023

[illegible]

موقوفه ای که ملحقه خانه متوفی خود برشته بنو اده کلک اهل اوغان خیمه سورج و وار و عوف
از کوه ای که کوه ای فتنه که کوه سورج فتنه علی و اوسفه فخر العتیم علی اولاد و عهده که
فتنه بن عوف بن برادر رساله ای که مال از بنج اهلش و دریا بنده اهل ملک علی بن عوف اولاد و فتنه و
کوه و عهده اولاد و فتنه که اهل و عهده اهل ملک از کوه سورج و وار و عوف و وار و عوف

فقد ابركس بعينه مرلوه فانه قد جاز ذكره فانه ابركس بعينه خاثر لعلو رفق واوله وانك قد قد قد
مخاضور مكارن المكنون اوله لازم كلابه اندون كونه الخاثر وكلا من رفق وارفض
بوامك وانك وفيه مكارن كونه ابركس بعينه خاثر لعلو رفق واوله وانك قد قد قد
الذم كذا وكذا ابركس بعينه خاثر لعلو رفق واوله وانك قد قد قد

[illegible]

وزیر احمدیہ مکہ شریف کے مکین کے لئے اور اعلیٰ کلاس کے لوگوں میں اور نیشنل اور قومی
سورج و وزیر و فتح و آزادی کے لئے اور غلامانہ لوگوں میں اور بوجھ میں ایلیوں اور شیخ
اور علم و اطلاق کے لئے اور دیگر

[illegible][illegible]

[illegible][illegible][illegible]

[illegible][illegible]

[illegible]

مقدمه بر کتب اول و دوم طریق فاضل در علوم ادب و تاریخ

[illegible]

اور نہ قصہ کا مکتب کو سرسویں اور نہ ہاں اولاد کا چاچا شریفہ حق اللہ فورس اور نہ
علماء و لوہن خوں کی لکڑی کا دریا نہ ولایت حقیقی شروع و اولاد یقین رشتہ سالہ کریم
خانہ اولاد و خیر بدین معنی لغوی و لغوی تو ہم عبارت سے ہم لکھتے ہیں اور اگر وصول بدین معنی
لغوی و لغوی معنی تو ہم خانہ اولاد کی اولاد اور نہ

[illegible]

طبعه کفر کلمه دها و قورلر کچن سته اولدی وار حانه و عورلر سته حله باؤ قالیمین
 قرته و عاهم وار حله و عورلر کچن سته اولدی وار حانه و عورلر سته حله باؤ قالیمین
 اولونین اولی و عورلر کچن سته اولدی وار حانه و عورلر سته حله باؤ قالیمین
 ارسله اولونین اولی و عورلر کچن سته اولدی وار حانه و عورلر سته حله باؤ قالیمین
 موحنی عورلر کچن سته اولدی وار حانه و عورلر سته حله باؤ قالیمین
 ارسله اولونین اولی و عورلر کچن سته اولدی وار حانه و عورلر سته حله باؤ قالیمین
 ارسله اولونین اولی و عورلر کچن سته اولدی وار حانه و عورلر سته حله باؤ قالیمین

سام نگرانی و وفور دارم

ÖZGEÇMİŞ

Hülya ÖZER Siirt’ te doğdu. İlk, orta, lise öğrenimini Siirt’te tamamladı. Daha sonra Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi Tarih bölümünü kazanıp 2013 yılında mezun oldu.2014- 2015 döneminde Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim dalı, Yeniçağ Bilim Dalı’nda Yüksek Lisansa başladı. 2017 ‘de Mardin Artuklu Mesleki Teknik Anadolu Lisesi’nde Tarih öğretmeni olarak göreve başladı.

